

Reservatet på Gyldensteen

FORSLAG TIL PLEJEPLAN

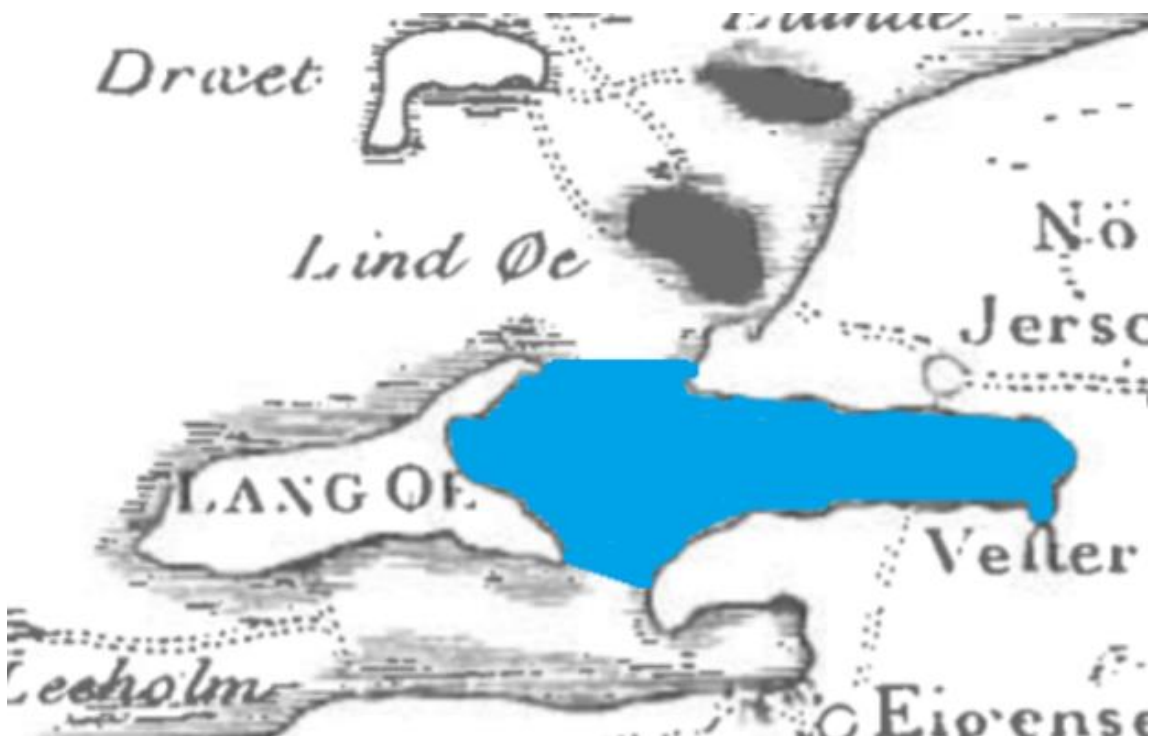

Indholdsfortegnelse

	side
Forord	4
Indledning	5
Beskrivelse	6-8
Kulturhistoriske elementer	9-13
Biologiske interesser	14-18
Områdets beskyttelse	19
Naturforvaltningsmæssige udfordringer på Reservatet	20-24
Naturpleje og vandstande	25-33
Foretagne arbejder indenfor de seneste år på Reservatet	34
Forslag til målsætning og virkemidler	35
Hvad bør der gøres konkret på Reservatet	36-39
Udviklingen i fuglelivet på Reservatet	40-42
ARTSGENNEMGANG	43-121

De lavvandede fjordlandskaber øst for Bogense før inddæmning. Et helt øhav med øerne Lille og Store Stegø, Leeholm (Lindholm) og Langø. Videnskabernes Selskabs Kort ca. 1790.

Orestrand, angivet med blå, var den østligste del af inddæmningerne, beliggende mellem Langø og Jersø. Den vestlige del af det blå område er det, der i dag kaldes "Reservatet".

Forord

Når man før 2014 talte om Gyldensteen, var det stort set synonymt med "Reservatet".

Reservatet var siden 1964 den sidste rest af de store inddæmmede arealer Gyldensteen Inddæmmede Strand og Orestrand.

Siden tidernes morgen har der været meget store arealer på Nordfyn med engarealer og større eller mindre strandsøer, både inddæmmede og naturlige. Denne epoke sluttede i høj grad i 1960'erne, da mange strandenge og ferske enge bag diger blev opdyrket. Man kan – udover arealerne på Gyldensteen - bare nævne så fine lokaliteter som strandengene syd for Egebjerggård, den store Fjordmarken ved Odense Fjord og den største ø i Odense Fjord, Vigelsø. Foruden disse arealer, blev utallige mindre arealer afvandret, drænet og opdyrket. Og andre mistede deres drift, da det ikke længere var rentabelt at afgræsse arealerne.

Men, som en lille rest af fordums herlige nordfynske enge og strandsøer, lå Reservatet på Gyldensteen tilbage, skånet for opdyrkning, bl.a. på grund af ejerens jagtinteresse.

Umådelige naturværdier gik tabt ved de mange nordfynske inddæmninger og efterfølgende opdyrkningsarbejder. Men, på Reservatet havde naturen et lille "helle", hvor viben endnu kunne boltre sig og blisgæssene havde et sidste fristed. Og hvor tidligere så talrige, men nu sjældne, planter voksede, bl.a. Eng-Ensian.

Efter de store opdyrkningsarbejder på Gyldensteen i 1960'erne, gik Reservatet dog ind i en lidt dårligere udvikling, da ikke optimal pleje fik dele af området til at gro en del til, med den følge at fuglelivet gik noget tilbage.

Fyns Amt gjorde i samarbejde med ejeren og afgræsseren et godt stykke arbejde og fik sat mere skik på naturplejen og vandstanden.

Efter Aage V. Jensen Naturfond erhvervede arealerne i 2011, er Reservatet gået ind i en ny fase, som giver nye muligheder for flere forbedringer, som er meget tiltrængt.

Denne rapport giver således en række forslag til forbedringer på Reservatet. De vigtigste består i:

- Højere vandstand 1.10-15.3
- Fjernelse af træer og buske
- Genopretningsprojekt på nordsiden af Lagunen på Reservatet, hvor det blå bånd gror til
- Mere fokusering på naturpleje for sjældne planter, især Eng-Ensian.

INDLEDNING

Beskrivelse af området

Øst for Bogense lå der indtil 1871 et øhav på ca. 550 hektar med øerne Lille Stegøe, Store Stegøe, Leeholm (Lindholm) og Langø.

1871 blev der trukket dæmninger mellem øerne og anlagt 2 pumpemøller til udpumpning af vandet. Det resulterede i 2, for så vidt adskilte inddæmmede arealer, nemlig **Gyldensteen Inddæmmede Strand** adskilt ved Kragelund Møllebæk fra den østlige inddæmning, Ore Strand (**Orestrand**).

Gyldensteen Inddæmmede Strand

Gyldensteen Inddæmmede Strand blev afvandet og drænet 1959-1960. Arealet blev herefter dyrket i omdrift.

Afvandingen af den østlige del af Orestrand

Orestrand henlå indtil 1964-65 som afgræssede engarealer, gennemskåret af vejen mellem fastlandet og Jersore.

1964-65 gennemførtes et afvandingsprojekt af de østlige enge i Orestrand, da der blev opført en elektrisk pumpestation ved fastlandskysten af Jersore. Vandstanden blev sænket og engene blev detaildræned.

Ved afvandingsprojektet blev de vestligste enge skånet for afvanding og dræning. Disse enge blev herefter kaldt "Reservatet".

Omkring de afvandede og drænedede enge i Orestrand er der en landvandskanal (Orestrands Landkanal), som samler vandet fra oplandet op, hvorefter det via tyngdekraften løber ud i Kragelund Møllebæk via et udløbs-bygværk, hvorfra det løber til Lillebælt.

Vandet i selve den afvandede og drænedede del af Orestrand pumpes ud via den i 1964/65 opførte elektriske pumpestation ved Jersores fastlandskyst.

BESKRIVELSE

Reservatet blev skånet for afvanding

På dette luftfoto fra 1963-65 er den østlige del af Orestrand endnu ikke afvandet og drænet. På fotoet ses de fornemme strukturer, herunder i den østlige del af området, som nu er afvandet og opdyrket. Strukturerne består af afvandingskanaler og utallige grøblerender. Hele Orestrand er ét stort engområde. Luftfoto i Grundkortfyn.

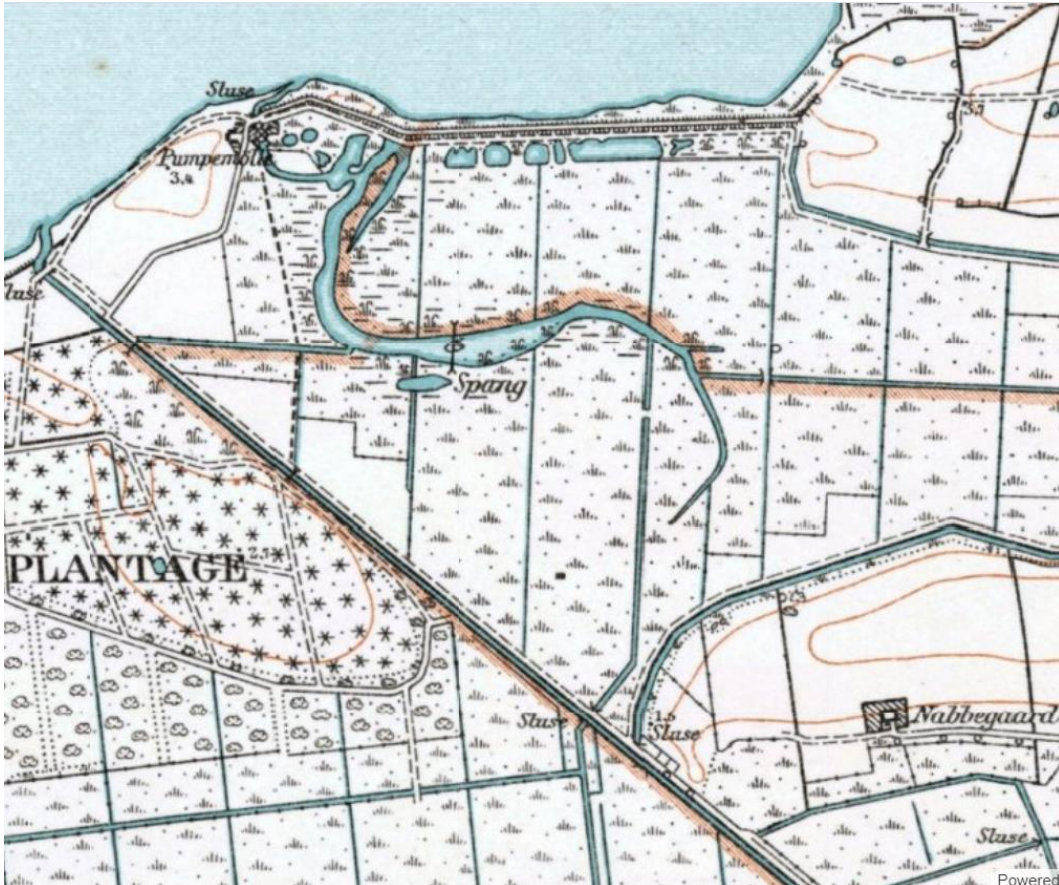
Reservatet

Reservatet har ligget hen som enge med søflader (Lagunen) siden inddæmningen i 1871. Lagunen er resterne af den sejlrende der var i området før inddæmningen, og som fortsætter ud på det nuværende søterritorie.

Efter afvandingen og detaildræningen af den østlige del af Orestrand i 1964-65, blev der opført et dige i Reservatets østlige ende, mod de opdyrkede arealer i Orestrand. Lige øst for diget er der en pumpekanal, hvorfra vandet fra de dyrkede arealer i Orestrand pumpes ud via den omtalte elektriske pumpestation.

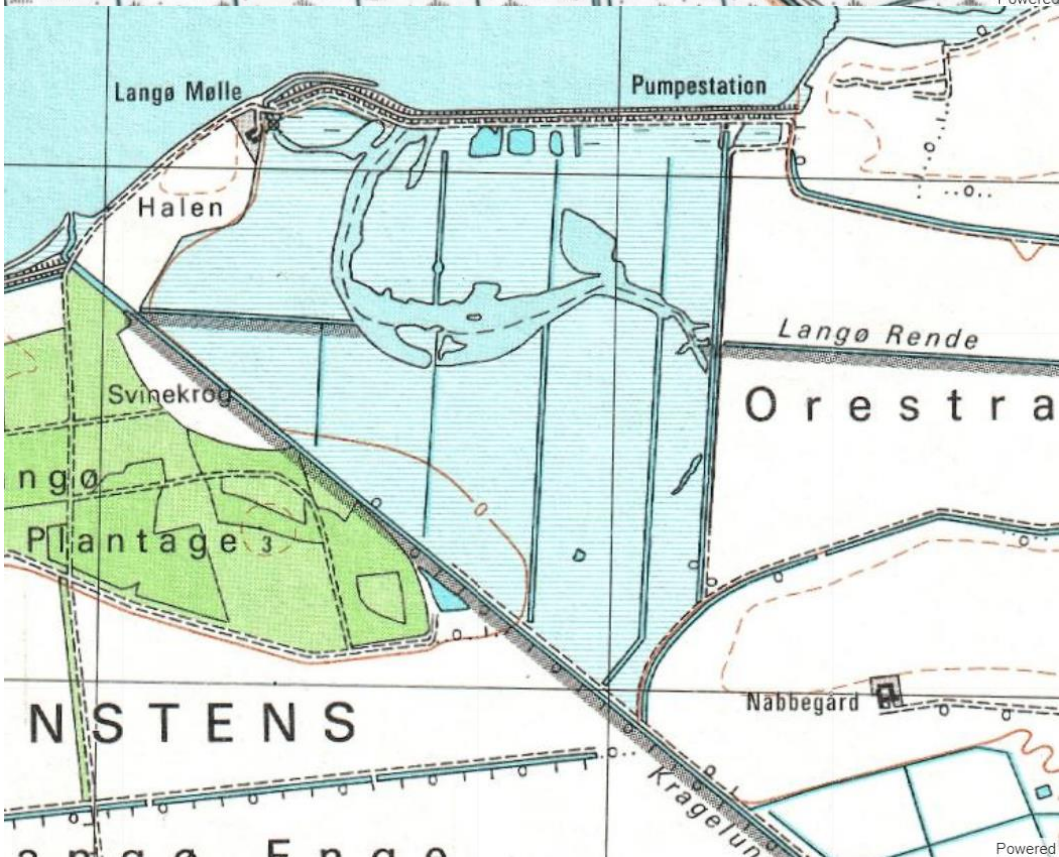
Udløbet af vand fra Reservatet i perioder med overskud af vand, sker via et udløbsbygværk i Reservatets østlige ende, til pumpekanalen. Udløbskoten fra Reservatet kan reguleres via et stem, der kan hæves og sænkes.

Dette stem er årsagen til, at Lagunen i Reservatet er blevet minimum 2 gange større siden afvandingen og dræningen af den østlige del af Orestrand i 1964-65. Vandstanden i Reservatet er simpelthen blevet hævet i 1965.

Kortforsyningens lave målebordsblade fra 1928-1940.

På målebordsbladet ses en relativt smal og arealmæssigt lille Lagune centralt i området.

Det såkaldte digekort fra ca. 1970-1980.

Lagunens areal ses nu at være betragtelig større end på kortet fra 1928-1940. Den lille halvø i den sydlige ende af Lagunen er nu blevet til 2 øer.

Arealer:

Reservatet er ca. 95 hektar stort, heraf udgør strandengene ca. 70 hektar, strandsøen ca. 14 hektar, digegrave mod nord ca. 1,62 hektar. Højere arealer, hvilket udgøres af de østligste dele af den oprindelige ø Langø, der lå i fjordene indtil inddæmningen i 1871, udgør ca. 5,7 hektar. Resten af arealet udgøres af afvandingskanaler og bebyggelse.

Naturtyperne i Reservatet

Størstedelen af Reservatets naturtyper, består i dag af **strandeng**, suppleret af kulturgræsenge på nordøstspidsen af den tidligere ø, Langø. Ca. 14 hektar af Reservatet består af en **lavvandet Lagune**, centralt på arealet. Desuden er der **Digegrave** mod nord. Resten af arealet består som nævnt af **afvandingskanaler**.

Størstedelen af Reservatet set fra luften, fra syd. Centralt i området ses den ca. 14 hektar store Lagune, omgivet af afgræssede enge. Øverst tv. ses den hollandske pumpemølle, nederst th. ses de græssende kreaturer. Digegravene ses øverst. Lige øst for pumpemøllen er en halvø vokset ud fra kysten, uden for digerne. Foto Viggo Lind.

Kulturhistoriske elementer

Der er i Reservatet en række kulturhistoriske elementer, som gør området særlig interessant i kulturhistorisk henseende. Reservatet må betragtes som Fyns mest interessante kulturhistoriske område, hvad angår inddæmninger, da det rummer alle intakte dele af, hvad der hører en inddæmning til:

Dæmninger og diger

Først og fremmest er der dæmningerne mellem Langø og Jersore. Desuden er der diger på tørt land mod øst, syd og vest.

Afvandingstekniske elementer på Reservatet.

Digegrave

Lige syd for dæmningerne mod Lillebælt ligger der en række digegrave på i alt 1,62 hektar. Herfra er fyldet til dæmningen taget.

Afvandingskanaler

Til at afvande arealerne er der en afvandingskanal (pumpekanal) på den østlige side af Reservatet.

Interne afvandingskanaler

Til at foretage afvandingen af selve Reservatet, er der afvandingskanaler, der tidligere førte til den gamle hollandske pumpemølle. I dag føres vandet fra Reservatet til pumpekanalen mod øst og herfra til den elektriske pumpestation.

Grøblerender

For at afvande strandengene, er der anlagt mange kilometer grøblerender. Der er en grøblerende for ca. hver 7 meter. Grøblerenderne fører til afvandingskanaler, hvorfra vandet føres til pumpekanalen. Grøblerenderne er de fineste og største i hele det tidligere Fyns Amt.

Kragelund Møllebæk

Kragelund Møllebæk er et naturligt vandløb, der er blevet forlænget i forbindelse med inddæmningen i 1871. Vandløbet afvander et stort opland mod syd samt fører vandet fra Orestrands Landkanal til Lillebælt.

Orestrand Landkanal

Vandet fra Orestrand Landkanal føres til Kragelund Møllebæk via et rør påsat et højvandslukke.

Overfaldsbygværk

Når der er højvande i Lillebælt, lukker højvandsklappen ved udløbet af Kragelund Møllebæk, og så lukker højvandsklappen ved udløbet af Orestrand Landkanal også. Derved kan vandet fra baglandet umiddelbart ikke komme væk. Det har man løst ved at lave et overfaldsbygværk, således at vandet fra Orestrands Landkanal løber over i Reservatet via bygværket. Herfra løber vandet som nævnt til udløbsbygværket i Reservatets østlige side. Herfra løber det til pumpekanalen der udmunder ved pumpestationen, som løfter vandet ud i Lillebælt.

Udløbsbygværk

Når der er overskudsvand i Reservatet, løber dette ud via udløbsbygværket til pumpekanalen mod øst.

Afvandingsmølle

Tidligere, indtil afvandingen af Orestrand 1964-65, blev vandet pumpet ud via en hollandsk vindmølle med en vandsnegl (archimedeskrue). Møllen er i dag sat i stand og er blevet udkigstårn med fine udkig over området.

Elektrisk afvandingspumpe

Nu udpumpes vandet, herunder overskudsvand fra Reservatet, fra den elektriske pumpestation mod nordøst.

Kulturhistoriske elementer på Reservatet

Figur 3. Grøblerenderne bliver særlig synlige efter megen nedbør.

Overfaldsbygværket syd for Reservatet i funktion ved højvande.

Orestrands Landkanal lige syd for Reservatet.

Den hollandske pumpemølle og lagunen set fra syd.

Udløbsbygværket fra Reservatet fører til pumpekanalen, hvorfra vandet pumpes ud i Lillebælt via en elektrisk pumpestation: Foto: Kurt Due Johansen.

Den elektriske pumpestation fra 1960'erne ved Reservatet. Foran pumpestationen ses havdiget og digegravene, alt sammen kulturhistoriske elementer. Foto: Kurt Due Johansen.

Den gamle afvandingskanal, som førte til den hollandske pumpemølle har nu været ude af funktion siden 1960'erne og er stort set groet til med Tagrør. I dag løber vandet fra Reservatet ud i pumpekanalen via et udløbsbygværk, hvorefter det pumpes ud i Lillebælt via den elektriske pumpestation. På fotoet ses ligeledes fine afgræssede strandenge op til den vestlige del af Lagunen. I lagunen ses de "lådne" strandenge, som foreslås renoveret ved et genopretningsprojekt, så det blå bånd kan genskabes. Foto: Kurt Due Johansen.

Biologiske interesser

Planter

Størstedelen af Reservatet udgøres af afgræsset strandeng. Strandengene er særdeles vigtige, rent botanisk, og her forekommer arter, som har deres eneste forekomst på Nordfyn, er sjældne eller halvsjældne. Desuden forekommer der en række almindelige strandengs- eller strandoverdrevsplanter på arealet: Planter med den eneste forekomst på Nordfyn er: **Eng-Ensian**. Sjældne/halvsjældne planter er: Stivhåret Ranunkel, Knude-Firling, Dværg-Perikon, Vild Hør, Smalbladet Kællingetand, Lav Tidsel, Fjernakset Star, Fladtrykt Kogleaks, Spidshale, Tandbælg, Hunde-Salat og Maj-Gøgeurt. I søerne ses bl.a. Liden Vandaks, Langstillet Havgræs og Krybende Vandkrans.

Selv om der er en dæmning mod Lillebælt, ses der strandengsplanter, som normalt ses på strandenge der overskyldes af havvand, f.eks. Strand-Asters.

Forhold af betydning for planter

Det er særlig vigtigt, at afgræsningen er relativ intensiv, således at der er en lav, nedgræsset plantevækst.

Det gælder for f.eks. Strand-Rødtop, som forekommer sjældent på Nordfyn. Netop den nordlige del af Reservatet, specifikt nær den elektriske pumpestation, har en tendens til at gro til.

For den meget sjældne Eng-Ensian, er det vigtigt, at der opretholdes et temmelig hårdt græsningstryk, så der ved nedgræsning, gerne tråd, bliver spiremuligheder for frøene fra denne enårig art.

Eng-Ensian forekommer på Nordfyn kun på Reservatet. Tidligere havde arten flere voksesteder på Nordfyn, men i takt med at voksestederne er blev afvandet og opdyrket, eller at voksestederne er groet til, er arten forsvundet. Derfor er det vigtigt at gøre alt hvad der kan gøres for at arten forbliver i Reservatet, og gerne øges i udbredelse og antal. Arten er enårig og er afhængig af at frøene kan spire. Det kan de ikke, hvis afgræsningen er for ekstensiv, således at der er en svær pels af vegetation, som umuliggør at frøene kan falde ned på jorden og spire. Der skal derfor et forholdsvis hårdt græsningstryk til, eller jorden skal forstyrres på anden måde.

Aage V. Jensen Naturfond bør gøre noget aktivt, positivt på Reservatet for Eng-Ensian.

Foto: Kurt Due Johansen.

Strand-Rødtop på Reservatet udgør den største bestand af denne art på Nordfyn. Foto: Kurt Due Johansen.

Reservatet er det bedst bevarede eksempel af de nordfynske plantesamfund fra Inddæmninger

Efter de store inddæmninger i 1700-1800'tallet, voksede der særdeles spændende plantesamfund op i de mange nordfynske inddæmninger. Det var blandt andet kalkelskende planter som orkidéer m.v., som fik gavn af kalken fra muslingeskallerne i jorden, fra de muslinger der levede her før det blev tørt land. Desuden indvandrede mange andre spændende planter såsom Hvas Avneknippe, Vild Hør, Spidshale og Eng-Ensian. Nogle af disse planter indvandrede til inddæmningerne fra de ferske vådområder, der tidligere grænsede op til de inddæmmede arealer.

I takt med at de nordfynske inddæmninger er blevet afvandet, drænet og opdyrket, er den spændende flora forsvundet fra stort set alle de nordfynske inddæmninger, bortset fra mindre dele i Fjordmarken. Reservatet er det største og mest velbevarede eksempel på en inddæmning på Nordfyn, hvor der stadig er drift i form af afgræsning, og hvor der er mange spændende planter.

Det er vigtigt at fortsætte og forfine driften af Reservatet, ikke mindst af hensyn til de spændende og sjældne planter som her endnu vokser.

Insekter

Der forekommer naturligvis en lang række insekter på Reservatet. Blandt andet findes der tuer af Gul Engmyre, hvilket er ualmindeligt på Nordfyn. Der er en stor bestand af Almindelig Blåfugl på flere hundrede eksemplarer. Desuden er der en bestand af 6-pletet køllesværmer.

Forhold af betydning for insekter

Forekomsten af den temmelig store bestand af både almindelig blåfugl og sekspletet køllesværmer skyldes de store bestande af Kællingetand. Der vokser hundredtusindvis af Smalbladet Kællingetand på Reservatet.

Forslag til etablering af 3 nye vandhuller samt let oprensning af eksisterende vandhul. Nyetablering af vandhuller foreslås foretaget på højjorden på spidsen af den tidligere ø Langø, for ikke at beskadige de fine grøble-strukturer på selve Reservatet.

Padder

I dag forekommer der grøn frø, skrubbtudse og butsnudet frø på Reservatet. Indtil ca. 1982 var der en forekomst af Strandtudse. På havdiget mod Lillebælt forekommer der skovfirben. Der er ca. 2012 iagttaget snog uden for havdiget, siden ikke.

Det kunne bedre forholdet for områdets padder, hvis der blev anlagt et antal paddehuller, f.eks. på højjorden af Langø, hvor hullerne eventuelt kunne fores med bentonit for at holde på vandet. Desuden kan et lille, nu med Tagrør tilgroet vandhul i nordvestkanten af Reservatet oprenses forsigtigt.

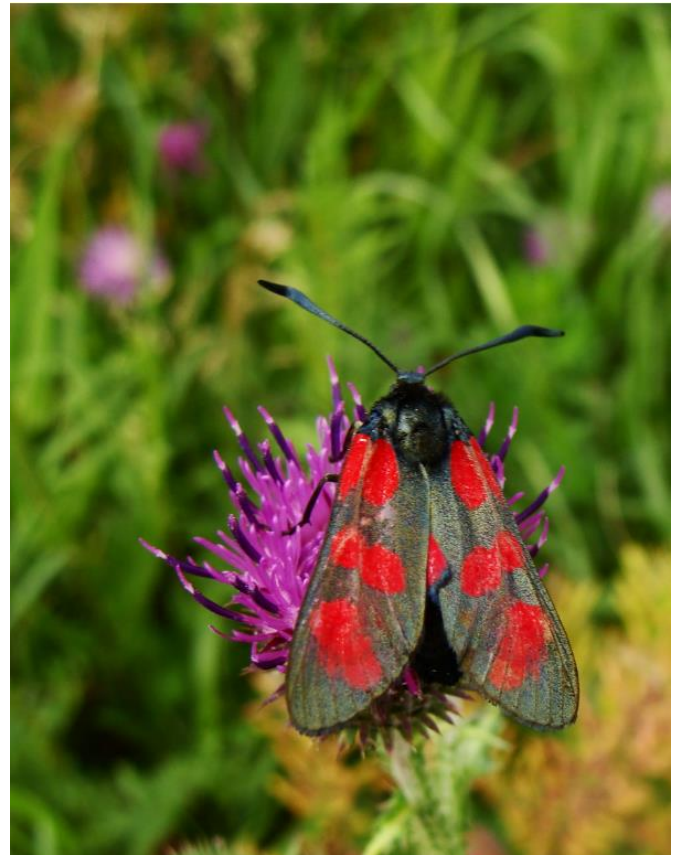

Grøn frø forekommer med en mindre bestand på Reservatet. For at styrke denne bestand samt andre paddebestande, bør der renoveres et eksisterende vandhul samt etableres 3 nye. Foto: Kurt Due Johansen.

Fugle

I dag har Reservatet især betydning for følgende ynglefugle: Grågås, gravand, klyde, vibe, strandskade, rødben, stormmåge, havterne og engpiber.

I træktiden har Reservatet stor betydning for rastende og fouragerende gæs, svømmeænder, vadefugle, måger samt nogle rovfugle, f.eks. havørn, vandrefalk, blå kærhøg. Af småfugle ses især mange stære.

Øverst tv: Almindelig blåfugl.

Øverst th: Seksplettet køllesværmer.

Nederst: Tuer af Gul engmyre på Reservatets strandenge.

Områdets beskyttelse

Naturbeskyttelseslovens paragraf 3

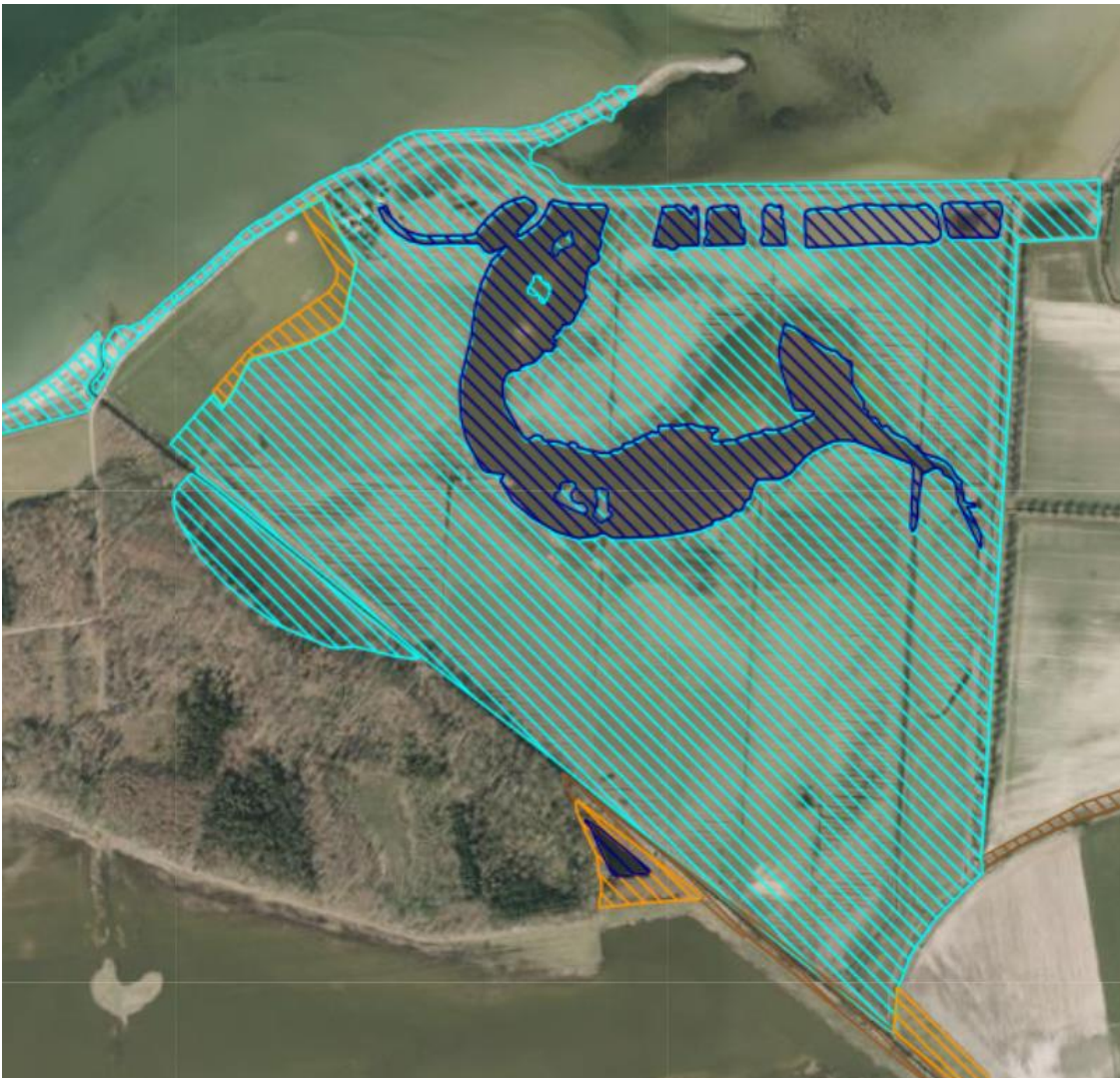
Reservatet er i sin helhed omfattet af naturbeskyttelseslovens paragraf 3 som strandeng, overdrev og sø, og må som sådan ikke ændres uden tilladelse fra myndighederne.

Natura 2000 område

Området er i sin helhed udpeget som Natura 2000 område, beskyttet både som EU-Fuglebeskyttelsesområde og EU-Habitatområde, en del af Natura 2000 området "Æbelø og kysten ved Nærá".

RAMSAR-område

Reservatet indgår som en del af RAMSAR-område nr. 16 "Nærá Strand og Æbelø-området".

Naturtyperne i Reservatet. Med grønblå farve er angivet beskyttet strandeng, med mørkeblå farve, beskyttede søer og med gul er angivet overdrev.

NATURFORVALTNINGSMÆSSIGE UDFORDRINGER PÅ RESERVATET

Der er en nogle udfordringer på Reservatet, som i dag forringer området værdi for en række fugle,- plante,- insekt,- og paddearter:

- Tilgroning af det blå bånd med Tagrør og Strand-Kogleaks.
- Tilgroning med vedplanter.
- Tilgroning af afvandingskanaler med Tagrør
- For ekstensiv afgræsning af arealer med forekomst af Eng-Ensian
- Forekomst af ræv og andre prædatorer
- Ikke optimale vandstande efterår-vinter.

Tilgroning med Tagrør og Strand-Kogleaks

Tagrør

Tilgroning af engene med Tagrør er uønsket, da det vil true forekomsten af sjældne planter og vil være negativ for ynglende og rastende kystfugle. Det smalle bånd af Tagrør langs vejen mod nord bør accepteres.

Heldigvis er engene generelt ikke truet af tilgroning med tilgroning af Tagrør. Tagrør findes som et bælte mod nord, ligesom 2 afvandingskanaler er groet til med Tagrør. Tagrørene i afvandingskanalerne betyder, at Reservatets status som et åbent område med vide udsigter trues, da Tagrørs-forekomsterne er med til at dele området op i flere mindre lukkede rum, som fuglene undgår. Særligt Tagrørs-bevoksningen mod nordvest er uheldig.

Strand-Kogleaks

Strand-Kogleaks dækker kystlinien af Lagunen mod nordvest på en strækning af 700-800 meter. Det er uheldigt, da dette "blå bånd", der er "kampzonen" mellem søfladen og engene, er særdeles vigtig for både ynglende og fouragerende, trækkende kystfugle. De ynglende vadefugle fører ofte deres unger til det blå bånd for at fouragere. Der er ingen ynglende fugle i dette kogleaks-bælte og trækfuglene, bortset fra bekkasiner, undgår også området.

Det er således vigtigt at gennemføre et strandengs-restaureringsprojekt for at få fjernet Kogleaksen.

Kort 6. Udbredelsen af Tagrør i Reservatet – angivet med gul farve. Og Strand-Kogleaks – angivet med rød farve. Både det blå bånd langs Lagunens nordside og på begge sider af afvandingskanalerne bør genskabes ved at afhøste Strand-Kogleaks og Tagrør og efterfølgende fokusere på målrettet afgræsning af det blå bånd. Tagrørene langs digegravene m.v. i nordenden af Reservatet bør accepteres.

Tilgroning med vedplanter

Vedplanter må anses for uønskede i Reservatet, da vedplanter er yngle- og skjulested for prædatorer, udover at vedplanterne også ødelægger det frie udsyn i Reservatet. Desuden optager vedplanterne vand, hvilket sænker vandstanden i jorden. Naturstyrelsen anbefaler på sin hjemmeside fjernelse af vedplanter på strandenge.

Der sker en langsom, men sikker tilgroning af dele af Reservatet med buske og træer.

Alle vedplanter i Reservatet bør fjernes.

Dette detailfoto, som viser nordøsthjørnet af Reservatet ved pumpestationen, viser at der sker temmelig meget tilgroning med buske her. Der bør ikke accepteres tilgroning med vedplanter på Reservatet, som ifølge forslag til målsætning skal være et træ- og buskfrit landskab, som det stort set har været i 150 år.

Tilgroning med vedplanter på Reservatet (rød cirkel). Der findes flere solitære træer i engene, som bør gås efter for forekomst af træer. Træer og buske på Reservatet bør fjernes.

Figur 9. Vedplanter breder sig løbende på arealerne, hvis intet gøres. De græssende kreaturer er i sig selv ikke nok til at holde vedplanterne nede, men de skal fjernes manuelt eller maskinelt. Her opvækst af vedplanter på højjorden vest for beboelsen.

Tilgroning af afvandingskanaler med Tagrør

Der findes to større afvandingskanaler, som i dag er tilgroede eller delvis tilgroede med Tagrør. Det er uheldigt af flere årsager, dels fordi kanalerne med Tagrør kommer til fremstå som en "mur", som deler området op i flere rum, uden visuel kontakt med de øvrige engområder, dels fordi vandfladen i kanalerne ikke bliver tilgængelig for bl.a. kuld af vadefugle, som meget gerne søger til åbne vandområder for at fødesøge.

For ekstensiv afgræsning af arealer med Eng-Ensian

Eng-Ensian er en ekstrem sjælden plante på Nordfyn. Fra at være forekommet på en del lokaliteter på Nordfyn, vokser Eng-Ensian nu kun på Reservatet. Som den enårig urt den er, er Eng-Ensian afhængig af at frøene kan spire i jordbunden under planten. Flere steder på Eng-Ensians voksested, er der en ret svær

”pels” af død vegetation (førne), som gør det svært for frøene at nå ned til jordoverfladen og spire. Ved at græsse voksestedet mere intensivt inden Eng-Ensian vokser op (indtil ca. 1.7), kan man gøre voksestedet langt mere attraktivt for arten.

Forekomst af ræv

Der iagttages ræv på Reservatet hvert år i yngletiden. Ræven er en topprædator, som præderer jordrugende fugle. De eksisterende kolonier af klyde og havterne når som regel ikke at få unger på vingerne. Det er næsten umuligt at bevise, om det er ræven der er synderen. Der er sandsynligvis også andre faktorer i spil, f.eks. rovfugle som havørn, rørhøg, gråkrage og ravn samt stormmåger mv. Men, det forekommer oplagt, at forekomst af ræve er med til at gøre det svært for de ynglende vadefugle og terner, som i forvejen har det svært på grund af generelle tilbagegange på landsplan.

Der bør derfor gøres et forsøg med indhegning af ynglekolonierne af klyde og havterne lige øst for den hollandske pumpemølle, ude i strandsøen. I 2020 blev klyde- og havternekolonierne indhegnet med strømførende tråd. Den nordligste del af yngleområdet blev ikke hegnet. Forsøget bør fortsætte og indhegningen af området bør tillige omfatte det område, som ikke blev hegnet i 2020.

Andre prædatorer på Reservatet

Som nævnt må ræven anses for topprædatoren i Reservatet, sekunderet af en række andre rovdyr:

Mårhund, Husmår, Havørn, Rørhøg, Tårnfalk, Sølvmåge, Stormmåge, Ravn og Gråkrage.

Ikke optimale vandstande efterår-vinter

Ofte er vandstanden på Reservatet ikke optimal for rastende gæs, svømmeænder, vadefugle og måger i perioden 1.10-15.3, men er ”for lav”. Erfaringerne fra foråret 2020, hvor vandstanden var meget høj, viser, at der raster og fouragerer mange gange flere gæs, svømmeænder, vadefugle og måger, når vandstanden er høj, så større dele af Reservatet står under vand.

Der bør udarbejdes et notat der belyser, hvor høj vandstanden på Reservatet kan holdes uden at det går ud over den reservoirkapacitet, som Reservatet udgør i perioder med høj vandstand i havet, hvor vandet ikke kan komme væk fra oplandet. Notatet bør herefter udmøntes i et projekt til en højere vandstand på Reservatet i perioden 1.10-15.3.

Naturpleje – vandstande etc

Naturpleje på Reservatet, her på den højeste del af området, nemlig på nordøstspidsen af den tidligere ø, Langø. Foto: Kurt Due Johansen.

Naturpleje

Reservatet plejes ved hjælp af kreaturer for at holde en lav vegetation, der tiltrækker insekter, planter og fugle, og som betyder, at de plantearter der forekommer i området, og som er sjældne eller halvsjældne, ikke kvæles af høj vegetation.

Det nuværende system, hvor afgræsseren bor få hundrede meter fra Reservatet, er ideelt set ud fra et plejesynspunkt, da afgræsseren hurtigt kan reagere på for få og for mange kreaturer – *beslutninger kan hurtigt og effektivt tages.*

Afgræsningen er pr. primo 2021 næsten ideel, bortset fra at den nordvestlige kant af Lagunen er groet til med Strand-Kogleaks og at to kanaler er groet til med Tagrør. Disse tilgroede arealer kræver et restaurerings-projekt for at kunne opnå en ideel plejetilstand. Dog er der også en tendens til at de arealer, hvor der er vigtige forekomster af Eng-Ensian, Vild Hør og Hunde-Salat, er for ekstensivt græssede, således at planterne ikke kan spire op i den svære "pels" af høj vegetation.

Udviklingen i naturplejen

Indtil afviklingen af Gyldensteen Gods' kreaturbesætning

Så vidt vides satte Gyldensteen Gods kreaturerne ud omkring 1960.

Det passer med at de store strandenge i Gyldensteen Inddæmmede Strand blev afvandet 1959-61 og Orestrand blev afvandet 1964-65. Disse strandenge blev afgræsset af kreaturer, indtil disse blev frasolgt Gyldensteen. De mange kreaturer på godset indtil da, har sandsynligvis betydet, at strandengene har været fint nedgræssede, så der har været gode forhold for ynglende vadefugle og for rastende og fouragerende gæs m.v. Derom vidner de mange vadefugle, svømmeænder og gæs på den tid.

Efter 1960

Der vides ikke meget om forholdene i relation til plejetilstanden på Reservatet, efter at der ikke mere var kreaturer på Gyldensteen Gods.

Rapporten "Blisgåsen på Gyldensten truet" fra 1994, beskriver plejesituationen på Reservatet i 1992, endda med et kort over de arealer der dengang blev afgræsset og de der ikke blev afgræsset. Det fremgår af kortet, at mere end halvdelen af arealet ikke blev afgræsset i 1992, bl.a. østspidsen af Langø, den sydvestlige og den nordøstlige del. Det betød bl.a. at kun den vestlige del af søbredden blev afgræsset.

I løbet af 1990'erne gjorde det daværende Fyns Amt sammen med ejeren en stor indsats for at forbedre forholdene på Reservatet for fuglene, bl.a. initierede man, at stort set hele arealet blev afgræsset fremover.

En af de arter der har haft svært ved at producere flyvedygtige unger på Reservatet er havterne og klyde. Her ses en ung klyde, knap flyvedygtig. Både havterne og klyde er en del af udpegningsgrundlaget for det Natura 2000 område, som Reservatet, lige som den øvrige del af Gyldensteen Strand, er en del af. Det er derfor af yderste vigtighed, at forsøge at gøre forholdene for disse to arter så gunstige som muligt. Foto: Viggo Lind.

Afgræsning af Reservatet ved høj vandstand. Foto: Kurt Due Johansen.

<i>Antal kreaturer = maksimale antal noteret. antallet er summen af køer og kalve</i>	1992*	1995*	1996*	1998*	2006*	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	60	67	86	120	90	60	50	65	75	47	45	66	64
Tidligste græsningsdato.						?		15.04	28.04	25.04	10.05	23.04	23.04
Seneste græsningsdato						?		27.11	01.12	20.12	18.12	17.12	30.12

Antal kreaturer noteret af fugletællerne på Reservatet 1992, 1995, 1996, 1998, 2006 og 2012-2019. Årstal markeret med * stammer oplysningerne om antal kreaturer fra Fyns Amts optællinger.

Antallet af kreaturer og perioden der blev græsset

I perioden 2012-2019 var der 45-75 kreaturer på Reservatet. I starten af hver græsningsperiode var der som regel et lidt mindre antal kreaturer på græs end maksimumantallet, idet antallet af kreaturer løbende blev tilpasset, hvor meget græs der var i området og afgræsserens samlede situation. Med kreaturer menes voksne kreaturer inklusive kalve – hvor kalvene indgår i antallet.

2014 til 2019 blev kreaturerne som regel sat på græs ultimo april, og disse år, hvor der var milde vintre, forblev kreaturerne på græs til ultimo november/helt hen i december. Æt år blev dyrene endda iagttaget græsse i januar.

Hvad er det "rigtige" antal dyr på Reservatet ?

66-75 kreaturer, hvilket svarer til ca. 1 kreatur pr. hektar, synes passende for en lav vegetation på Reservatet, alt efter hvor længe dyrene går på arealet. En lang græsningsperiode som i 2019 med 64 kreaturer synes optimalt for at holde en lav vegetationshøjde. Hvis man følger nærværende plejeplans forslag om at afgræsse indtil 1.10, hvorefter der holdes en højere vandstand, er et antal kreaturer på 64-66 kreaturer passende.

Forholdene 2012-2020

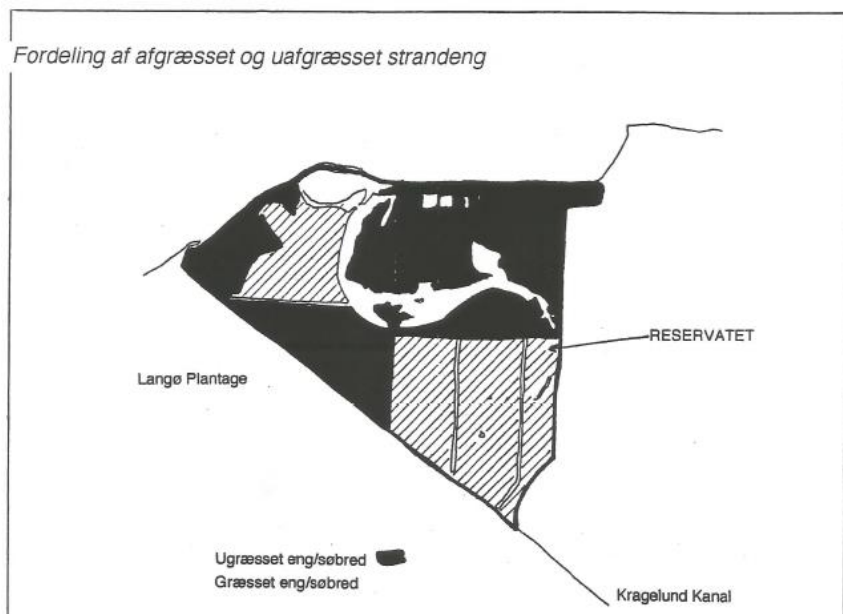
I årene 2012-2020 blev hele Reservatet afgræsset. Det har ført til, at der i dag (2021) er størstedelen af Reservatet pænt afgræsset.

De eneste arealer, der som nævnt ikke er optimalt afgræssede, er arealerne nord for Lagunen, hvor der har udviklet sig en bræmme af Strand-Kogleaks og Tagrør langs den nordvestlige del af Lagunen, som har gjort at det vigtige blå bånd ikke er til syne her, til stor skade for fuglelivet. Som allerede nævnt er der en tendens til, at arealerne med de sjældne planter, f.eks. Eng-Ensian græsses lidt for ekstensivt.

Der er således nogle arealer på Reservatet, hvor afgræsningen bør tilpasses de specifikke forhold.

Kunstgødning på engene

I 1993 nævner Fyns amt, at der udspreddes kunstgødning på engene i Reservatet (muligvis kun på østspidsen af Langø?).

Fordeling af ugræsset og græsset eng i 1992, ifølge bogen "Blisgåsen på Gyldensteen truet".

Vandstand

Høj vandstand – kote ca. 75 – på Reservatet 14.02.2020. Dele af de sydlige enge står under vand, "vand på græs". Dette er en ønskesituation for trækfuglene, der tiltrækker tusindvis af gæs og rekordforekomster af svømmeænder. Denne situation bør tilstræbes i perioden 1.10-15.3. Der skal dog først skaffes kreaturafgræsseren alternative græsningsarealer. Foto: Kurt Due Johansen.

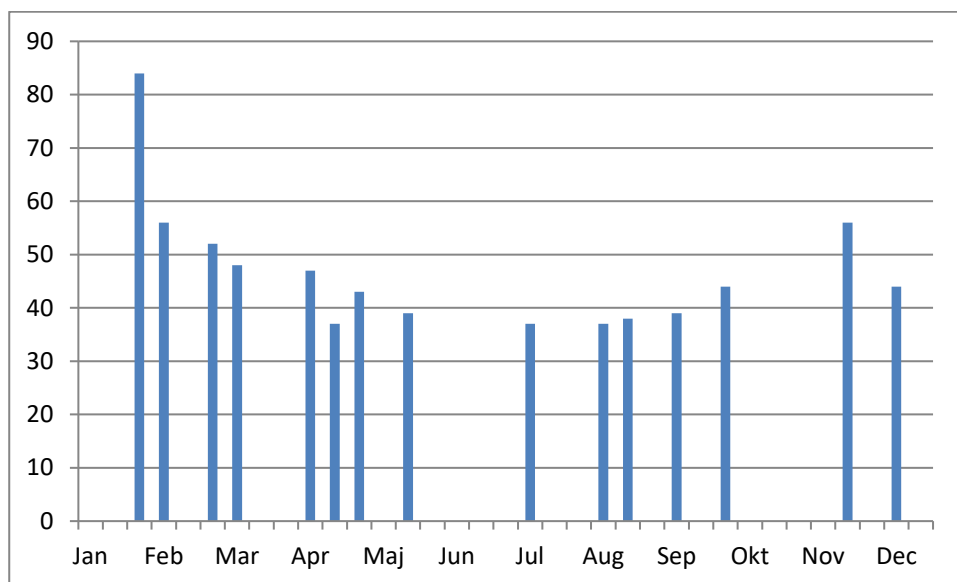
"Fyns Amtskommune" opmålte i 1993 vandstandene i Reservatet. Man ønskede at hæve vandstanden i området, især af hensyn til rastende ynglefugle.

Der blev isat afløbet fra Reservatet et stem, således at vandstanden kan hæves og sænkes.

Vandstanden på Reservatet styres således af dette stemmeverk ved udløbet til pumpekanalen.

De seneste år har vandstanden været holdt lav om sommeren, og højere i vinterperioden.

Når der indtages vand fra Orestrands Landkanal til Reservatet via overfaldsbygværkes ved landkanalen, p.g.a. højvande her, stiger vandstanden i Reservatet, og dele af engene står da under vand. Eksempelvis var vandstanden 13.02.2020, ved indløb af vand fra Orestrand Landkanal, i kote ca. 75 på vandstandspælen øst for den hollandske vindmølle. 24.02.2020 var vandstanden i den ekstreme kote 94 og 4/5 af Reservatet stod under vand.

Vandstandskoter på Reservatet i 2016. Året kan vel siges at være repræsentativt for vandstandene i et "normalår". Vandstanden er høj i januar-februar, hvorefter den falder successivt til et minimum ultimo maj til ultimo august, hvorefter den stiger lidt og holder sig på et niveau på kote 44-56 i resten af året. Det vides ikke, hvordan stemmet i afløbet fra Reservatet behandlede i disse år. Koterne er aflæst af fugletællerne.

Sommervandstanden

En sommervandstand, som gavner både kreaturafgræsseren og som gavner fuglene, forstået på den måde, at der er større vadeflader i søen, samtidig med at der blotlægges 3 mudderbanker, som fuglene kan yngle på nær den hollandske mølle, kræver, at vandstanden er relativt lav, under eller omkring kote 40. Bliver vandstanden meget under 40, i kote 30'erne, bliver vandstanden dog for lav. Det foreslås derfor, at der holdes en vandstand om sommeren i koten omkring 40 og lidt derunder.

Høj vandstand på Reservatet 14.02.2020.

*Vandstandskotten er ca. 76.
Foto: Kurt Due Johansen.*

Kote ca. 76 på Reservatets enge giver let oversvømmede enge. Foto: Kurt Due Johansen.

De høje vandstande på Reservatet januar-marts 2020

- *Og hvordan fuglene reagerede på oversvømmelserne*

Ved oversvømmelserne januar-marts 2020 forekom mange kystfugle i rekordhøje antal, bl.a. blisgås, bramgås, spidsand, pibeand, knarand, vibe, hjejle og hættemåge.

Årsagen til de høje forekomster af de nævnte arter er, at disse generelt tiltrækkes af vand, især en ganske let oversvømmelse af engene, således at der er "vand på græs". Udover de oversvømmede græsarealer, var de græsarealer, som lå i den højeste kote, stadig uden vanddække.

Det må altså konstateres, at større oversvømmelser af Reservatet generelt tiltrækker mange kystfugle.

For at få vandet fra Nabbegården, som løber under Orestrands Landkanal, stadig kan komme væk, via Reservatet, graves en ny kanal parallelt med Ore Strands Landkanal, så Nabbegårdens vand ikke behøver løbe hele vejen gennem Reservatet. Derved kan en højere vandstand på Reservatet "tillades".

Høj vandstand på Reservatet, her i sydøsthjørnet. Vandstanden er her mindst 75 på skalapælen. Så høje vandstande i efteråret-vinter-det tidlige forår tiltrækker meget store antal gæs, svømmeænder, vadefugle og måger. Foto: Kurt Due Johansen.

Forslag til højere vandstande på Reservatet i perioden 1.10-15.3

Højere vandstand efter 1.10

Vandstanden, hvor engene står delvis under vand, er ikke en ønskesituation for afgræsseren, da der derved kan være problemer med sygdomme for kreaturerne og der kan være praktiske problemer med afgræsningen. Der er dog arealer på den gamle ø Langø, som ligger over kote 0, hvor dyrene kan søge hen.

Det foreslås, at det søges at holde højere vandstande på Reservatet efter 1.10. ved at isætte stemmet og sætte dette i kote 75. Derved vil vandstanden på engene være som angivet på fotoet ovenover. Der skal derfor være et alternativ til græsning på Reservatet, som ikke er alt for besværligt for afgræsseren.

Dette alternativ *kunne* være, at der slås en bro over Kragelund Møllebæk, og at arealerne med afgræsning syd for Engsøen udvides ved at udlægge større arealer hen med vedvarende græs. Det kunne f.eks. være en 200 meter bræmme med vedvarende græs syd for Engsøen, som søges erhvervet, hvorefter de indhegnes og udlægges i græs.

Udover at løse et praktisk problem for afgræsseren, ville det give stærkt forbedrede forhold for gæssene, grågås, blisgås og bramgås. Der er en udfordring med de mange gæs i Nordfyns Kommune, da de ofte græsser på dyrkede arealer, hvorfor udlæg af mere vedvarende gæs vil være med til at løse gåseproblematikken. Det anbefales derfor at gå i dialog med Gyldensteen Gods om mulighed for at erhverve arealer til græsning syd for Engsøen.

Dette primitive stem er afgørende for vandstanden på Reservatet. Stemmet kan henholdsvis hæves og sænkes og vandstanden derved ændres. Foto: Kurt Due Johansen.

FORETAGNE ARBEJDER INDEN FOR DE SENESTE ÅR PÅ RESERVATET

Der er inden for de senere år foretaget følgende arbejder på Reservatet.

- Nye elektrisk hegn opsat ca. 2012. Det nuværende hegn giver lidt udfordringer, da der er områder i det blå bånd op til strandsøen, der ikke kan nås af kreaturerne p.g.a. hegnet, og derved risikerer at gro til med Tagrør og Strand-Kogleaks. Der bør fokuseres på at græsning overalt kan ske til kanten af Lagunen.
- Fjernelse af vildtremise på den østlige ende af Langø 2012-2013.
- Fjernelse af levende hegn langs Kragelund Møllebæk i 2018. Træerne vokser nu op igen.
- Nedknusning i 2015 af dele af vegetationen på nordvestsiden af Lagunen i Reservatet, tilvokset med Strand-Kogleaks.

Figur 15. I efteråret 2015 blev dele af vegetationen i form af Strand-Kogleaks på halvøen på nordsiden af Lagunen i Reservatet nedknust. Det skulle være med til at genskabe det blå bånd. Disse foranstaltninger blev dog aldrig fulgt op med at holde kreaturerne på arealet, således at arealet igen er tilgroet med kogleaks. Det blå bånd bør genskabes – i samarbejde med afgræsseren - ved at 1) at nedknuse Strand-Kogleaksen og Tagrørene og herefter 2) via et flytbart hegn at fastholde kreaturerne på det specifikke areal, indtil det er godt nedtrampet – og nedgræsset, hvorefter arealet igen åbnes og kreaturerne igen kan afgræsse hele Reservatet.

FORSLAG TIL MÅLSÆTNING OG VIRKEMIDLER:

Det foreslås, at der opstilles en målsætning for Reservatet, som gavner ynglende kystfugle, især vadefugle og havterne, og som gavner trækkende kystfugle som gæs, svømmeænder og vadefugle. Forslaget skal også gavne de sjældne og halvsjældne planter. Forslag til en målsætning er:

”Reservatet skal være et træfrit, åbent landskab bestående af lavtgræssede strandenge, indeholdende en Lagune. Reservatet skal stort set være fri for tilgroning med Tagrør og Strand-Kogleaks, bortset fra den nordlige grænse af Reservatet, op til grusvejen til den elektriske pumpe. Reservatets naturtyper skal være et velegnet levested for udpegningsarterne i henhold til Natura 2000 området Æbelø og kysten ved Nærå. Endvidere skal Reservatet være et velegnet levested for sjældne og halvsjældne planter og insekter, som er og har været udbredte i de nordfynske inddæmninger”.

Til at nå målsætningen, plejes Reservatet med velegnede husdyr. Vedplanter og Tagrør samt Strand-Kogleaks fjernes manuelt eller med maskiner/og eller græssende husdyr.

Vandstanden holdes 15.3.-30.09. omkring kote 40. I perioden 1.10-15.03. tilstræbes det at holde en vandstand på kote 75.

Der udføres hvert år omkring 1.10. et tilsyn med området for at se om målsætningen er nået det pågældende år.

HVAD BØR DER KONKRET GØRES PÅ RESERVATET ?

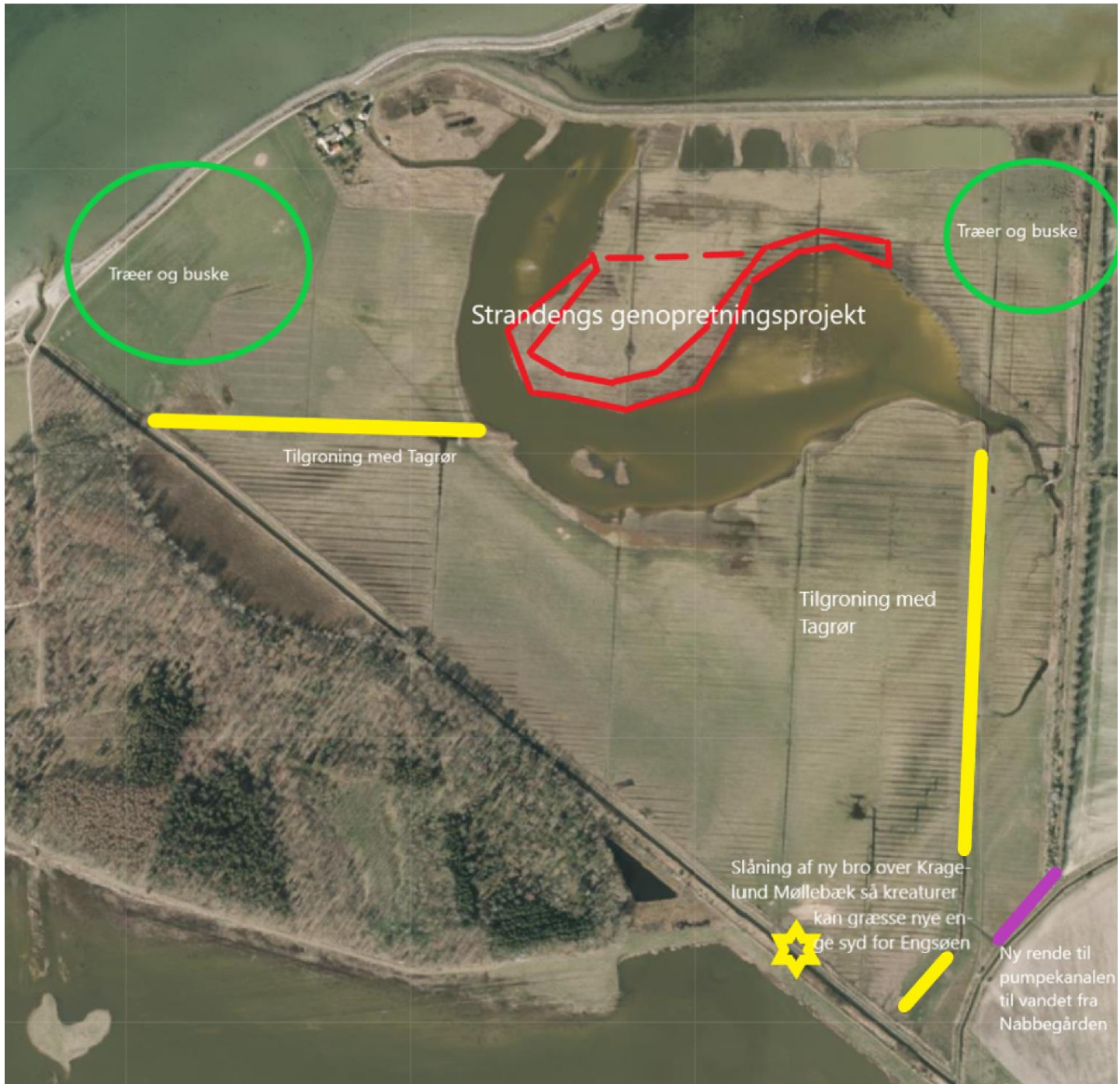
Mindre tiltag:

- Fjernelse af alle vedplanter inde på Reservatet
- Etablering af paddehuller på højjorden på Langø øst + renovering af eksisterende hul
- Indhegning med el-hegn af klyde- og havternekoloni i strandsøen – også mod nord
- Renovering af afvandingskanaler mod nordvest og syd tilgroede med Tagrør: De stejle kanter af afvandingskanalerne udjævnes. Bundkote på kanalen mod nordvest hæves.
- Strandensrenoverings-projekt, så det blå bånd genskabes på halvøen nord for Lagunen = Fjernelse af Strand-Kogleaks. Kogleaksen slås og kreaturerne tvinges i en periode til at græsse udelukkende på den nordvestlige halvø.
- Renovering af kreaturhegningen = Dyrene skal have adgang til Lagunen, så det blå bånd hele vejen rundt om Lagunen ikke gror til.

Figur 16. Hele dette store areal ved Lagunen (markeret med grøn farve) udnyttes stort set ikke af fuglene. Et restaureringsprojekt i samarbejde med kreaturafgræsseren skal sikre, at vegetationen "barberes" ned af kreaturerne, således at vegetationen er kort og således at det blå bånd restaureres, så der er kontakt mellem vandet i strandsøen og engene. Det vil forbedre situationen både for ynglefuglene og for rastende og fouragerende gæs, svømmeænder og vadefugle. En kystlinie i Lagunen på op mod 800 meter kan restaureres på denne måde. Foto: Viggo Lind.

Større tiltag:

Der er et stort behov for forbedringer på Reservatet. F.eks. invaderes dele af Reservatet af træer og buske, det livsvigtige "blå bånd" gror til på nordsiden af Lagunen og afvandingskanaler gror til med Tagrør. Desuden mister en af Fyns sjældneste planter, Eng-Ensian, terræn på grund af for lavt græsningstryk på voksestedet. Alle disse "dårligheder" kan "kureres" ved et genopretningsprojekt, som samtidig vil give mange andre forbedringer for både fugle og planter.

- Mere vand end "i dag" fra 1.10.-15.3. Vandstanden holdes da i kote ca. 75. Fra 15.3.-30.09. holdes vandstanden på kote ca. 40.
- Der slås en bro over Kragelund Møllebæk, så kreaturerne hurtigt kan drives fra Reservatet til engene syd for Engsøen.
- Der arbejdes på at erhverve arealer syd for Engsøen i 200 meters bredde, således at kreaturerne kan flyttes herover efter 1.10, når vandstanden fremtidig hæves på Reservatet i perioden 1.10.-15.3. Sådanne enge syd for Engsøen vil foruden at give græsningsmulighed for kreaturerne efter 1.10, være af meget stor betydning for fouragerende gæs, vibe, hjejle og stær. P.t. er der et problem med gæs i Nordfyns Kommune, idet lodsejere mange steder jager gæssene væk. Gåse-problemet på Nordfyn kan minimeres ved udlæg af sådanne enge.

Denne større afvandingskanal, der er fuldstændig tilgroet med Tagrør, deler de store enge i flere mindre, lukkede rum. Hvis siderne af kanalen flades ud, og bundkoten i kanalen hæves, så kreaturerne ikke risikerer at falde i kanalen, kan Tagrørene fjernes, og løbende holdes væk af de græssende kreaturer. Da afvandingskanalen kun har lokal betydning, kan bunden hæves, så denne bliver langt mere lavvandet. Ved disse tiltag vil engene blive én stor eng med vide udsigter, til stor glæde for både ynglende og rastende gæs, svømmeænder og vadefugle. Foto: Kurt Due Johansen.

Udlægning af minimum 200 meter i dag dyrket jord som vedvarende, afgræsset græs, i tilstødning til de smalle enge der i dag ligger op til Engsøen, vil kunne tiltrække tusindvis af gæs og hjejler. En "slået" bro over Kragelund Møllebæk vil muliggøre at kvæget på Reservatet let kan krydse kanalen og komme over at afgræsse både de eksisterende og de nye enge syd for Engsøen. Når kvæget har forladt Reservatet 1.10., kan vandstanden hæves på Reservatet til stor gavn for trækkende gæs, svømmeænder og vadefugle.

Udviklingen i fuglelivet på Reservatet

1871-1959: Engene udyrkede og afgræssede.

Gyldensteen Inddæmmede Strand og Orestrand inddæmmedes 1871. Der anlægges 2 pumpemøller, der etableres afvandingskanaler og grøblerender.

De inddæmmede arealer gror til med græsser og urter og afgræsses herefter. Det gælder også Reservatet, der bl.a. indeholder en mindre strandsø (Lagunen).

Vadefuglenes storhedstid:

Der yngler hundredvis af vadefuglepar i det samlede område – Gyldensteen Inddæmmede Strand og Orestrand, herunder vige med mere end hundrede par, større bestande af rødben samt ynglende strandkade, klyde, dobbeltbekkasin, stor præstekrave, hvidbrystet præstekrave, brushane og almindelig ryle.

Alle disse ynglefugle findes også på Reservatet, om end naturligvis i mindre bestande, da området kun udgør ca. 20 procent af de samlede enge på Gyldensteen. Dele af Reservatet har sandsynligvis høje parantal af vadefugle, fordi der er mange kanaler og en Lagune.

Sædgæssene begynder sandsynligvis at raste kort tid efter inddæmningen i 1871 (400 fugle). Blisgæssene begynder at raste fra ca. 1937 på godset Gyldensteen. Sædgæs og blisgæs ses også på Reservatet.

Der er mængder af stære (50.000 fugle) i det totale Gyldensteen-område og tusindvis af træk-viber (mere end 2.000). Der raster tredækker, hundredvis af dobbeltbekkasiner samt enkeltbekkasin.

Der raster vandrefalk. Alle disse fugle ses i det samlede Gyldensteen-område, herunder Reservatet.

1959-1976: Engene i Gyldensteen Inddæmmede Strand opdyrket. Fra 1964-1965 også i Orestrand.

1959-1960 dyrkes Gyldensteen Inddæmmede Strand op, den østlige del af Orestrand opdyrkes 1964-1965.

Reservatet skånes for opdyrkning og de 95 hektar henligger som strandeng med en Lagune. Lagunen gøres større ved opstemning, sandsynligvis 1965, da afvandingsarbejderne i den østlige del af Orestrand færdiggøres.

Omkring 1960 yngler hvidbrystet præstekrave stadig i Orestrand. Arten yngler sidste gang 1967.

På Reservatet yngler i 1970'erne til ca. 1980 stadig brushane, dobbeltbekkasin og almindelig ryle, foruden de mere almindelige arter vibe, strandskade, stor præstekrave og rødben.

De rastende bekkasiner går tilbage, tredækkeren har sandsynligvis været forsvundet længe og træk-viberne går også tilbage. Vandrefalken forsvinder som trækgæst på grund af det generelle sammenbrud i ynglebestanden i Skandinavien etc.

Sædgæssene forsvinder som rastefugl og blisgæssene går tilbage.

Af ny tilkomne fugle er grågåsen. Stæren går også kraftigt tilbage som rastefugl.

1976-1999 (jagten, græsningen)

Omkring 1980 forsvinder brushane, dobbeltbekkasin og almindelig ryle som ynglefugle.

Bestandene af de mere almindelige vadefugle reduceres, dels på grund af ikke optimal naturpleje på Reservatet i begyndelsen af perioden og dels p.g.a. vadefuglenes generelle tilbagegang i Danmark. Senere forsvinder også spidsanden som ynglefugl.

Jagten drives relativt intensivt i Reservatet. Det smitter af på forekomsten af svømmeænder, som kun forekommer i små antal i jagttiden.

Græsningen på Reservatet forbedres i løbet af 1990'erne og vandstanden hæves.

2000-2013 (jagten stopper intensivt)

Jagten ekstensiveres fra ca. 2000, hvilket fører til en stigning i antallet af rastende svømmeænder om efteråret. Antallet af gæs stiger, særlig grågåse og senere bramgås.

Vandrefalk kommer igen som trækgæst.

2014-2019 Genskabelse af Engsøen og Kystlagunen

Efter Aage V. Jensen Naturfonds erhvervelse og senere genopretning af Gyldensteen Inddæmmede Strand og Reservatet, stiger antallet af svømmeænder generelt i Gyldensteen Strand-området, hvilket også smitter af på Reservatet.

Havørn begynder at raste i området.

Overordnet beskrivelse af det *nuværende* ynglefugleliv

I Reservatet yngler grågås, gravand og gråand.

Der er små bestande af vibe, rødben, strandskade og klyde.

Havternen yngler nogle år.

Der er en pæn bestand af sanglærke og engpiber foruden rørsanger, kærsanger og rørspurv.

Den "perfekte" vandstand i yngletiden på Reservatet

Den perfekte vandstand findes vel næppe, men det har vist sig, at en relativ lav vandstand i yngletiden (omkring kote 40 på skalapælen på Reservatet), hvor der er så lavvandet, at der dukker 3 øer op i strandsøen, er godt for ynglende klyde og havterne og tillader samtidig kuld fra gravand og klyde at vokse op.

Overordnet beskrivelse af det *nuværende* trækfugleliv

I træktiden raster der i perioder store mængder af grågås, blisgås og bramgås.

Der ses et stigende antal af krikand og pibeand.

Reservatets betydning for trækviber og hjejler er faldende, men stigende for stor regnspejler og i perioder også almindelig ryle og lille kobbersneppe.

Den "perfekte" vandstand i træktiden på Reservatet

Det står klart, at høje vandstande i perioden 1.10-15.3, hvor dele af Reservatet er oversvømmet (omkring kote 75 på skalapælen på Reservatet), giver flest rastende fugle. Eksempelvis rastede der 24.02.2020 ved kraftig højvande i Reservatet ca. 7.000 gæs, langt over 1.000 svømmeænder, 360 viber, 200 storspejler, hundredvis af måger samt 300 stære.

Det foreslås derfor, at der i perioden 1.10-15.3. holdes en høj vandstand, omkring kote 75 på skalapælen, øst for den gamle hollandske pumpemølle. Det kræver dog at afgrænsningen får stillet andre arealer til rådighed til sine kreaturer, samt at der slås en bro over Kragelund Møllebæk, for at kreaturerne kan komme over til disse "andre" græsningsarealer, som bør ligge syd for de nuværende, meget smalle enge syd for Engsøen. Ved at udlægge 200 meter yderligere enge, op til de nuværende enge, kan der opnås en meget attraktiv græsningsfold, hvor tusindvis af gæs, viber og hjejler kan raste og fouragere.

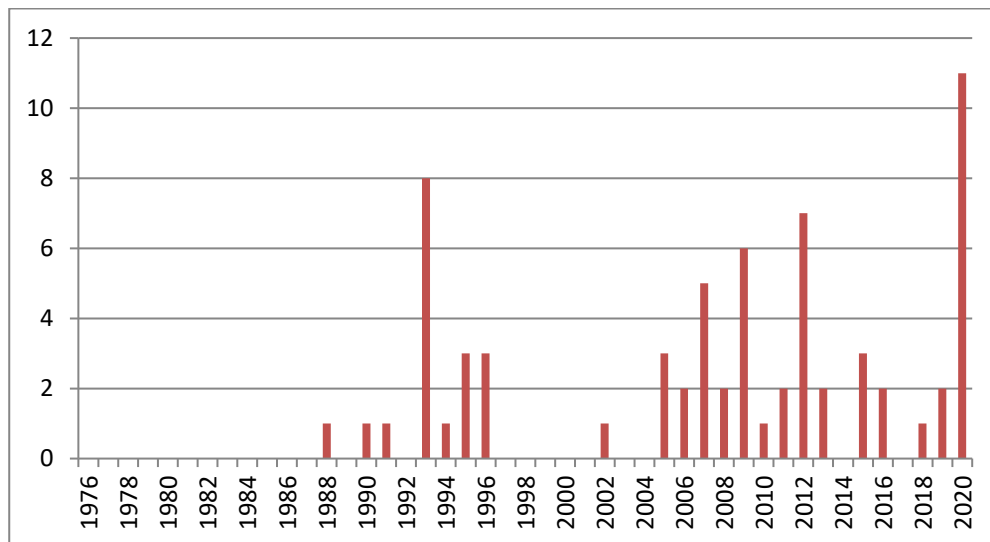
Reservatet, artsgennemgang

Skarv

STATUS 2020: Sjælden trækgæst.

Skarven er iagttaget siden 1988 i et antal af ca. 10 eksemplarer, og derunder, rastende i Reservatet.

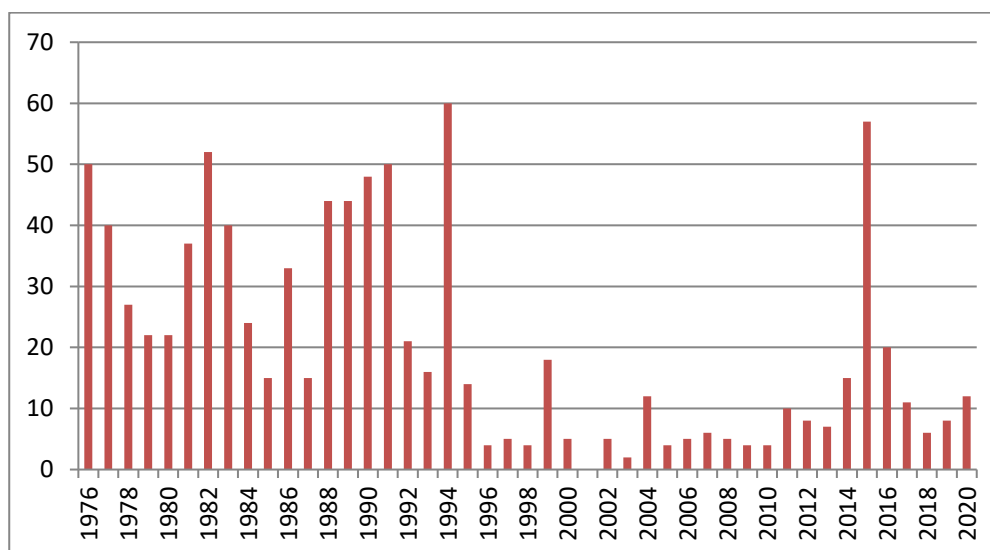

Skarv, trækgæster i Reservatet 1976-2020, maksimumantal pr. år.

Fiskehejre

STATUS 2020: Ret almindelig-fåtallig trækgæst.

Fiskehejren ses raste i Reservatet. I 1970-begyndelsen af 1990'erne var den almindelig med op til 60 rastende fugle. Siden 1995 er antallet af rastende fiskehejre gået kraftigt ned, bortset fra 2015, hvor 58 fugle rastede. Mange af de rastende fiskehejrer i Gyldensteen området ses nu ved Engsøen.

Fiskehejre, trækgæster i Reservatet 1976-2020, maksimumantal pr. år.

Sølvhejre

STATUS 2020: Uregelmæssig, sjælden trækgæst.

Sølvhejren er iagttaget 2012, 2018 og 2019 med 1 fugl. Dog 2 fugle 21.10.2019.

Silkehejre

STATUS 2020: Uregelmæssig, sjælden trækgæst.

Silkehejren er iagttaget 2001, 2005 og 2019 med 1-2 fugle.

Skestorken er en uregelmæssig, sjælden gæst på Reservatet. Foto: Keld Skytte Petersen.

Skestork

STATUS 2020: Uregelmæssig, sjælden trækgæst.

Skestorken er iagttaget 2005, 2006-7, 2010, 2012-13 og 2019 med én fugl.

Rørdrum

STATUS 2020: Tilfældig trækgæst.

Der foreligger følgende iagttagelser:

17.11.2017 1 rastende.

Oktober/november 2019 1 rastende.

Reservatet er ikke en oplagt ynglelokalitet for rørdrum, fordi arten "kræver" større rørskovsområder med vand i bunden og et rigt fiske- og paddeliv.

Gråstrubet lappedykker

STATUS 2020: Tidligere regelmæssig, sjælden trækgæst.

Gråstrubet lappedykker er iagttaget med 1-2 fugle i årene 1980, 1994, 1995, 1997, 2000, 2002, 2009-2010.

Lille lappedykker

STATUS 2020: Sjælden ynglefugl.

Ynglefund

Lille lappedykker yngler regelmæssigt i Kragelund Møllebæk.

Sorthalset lappedykker

STATUS 2020: Uregelmæssig, sjælden trækgæst.

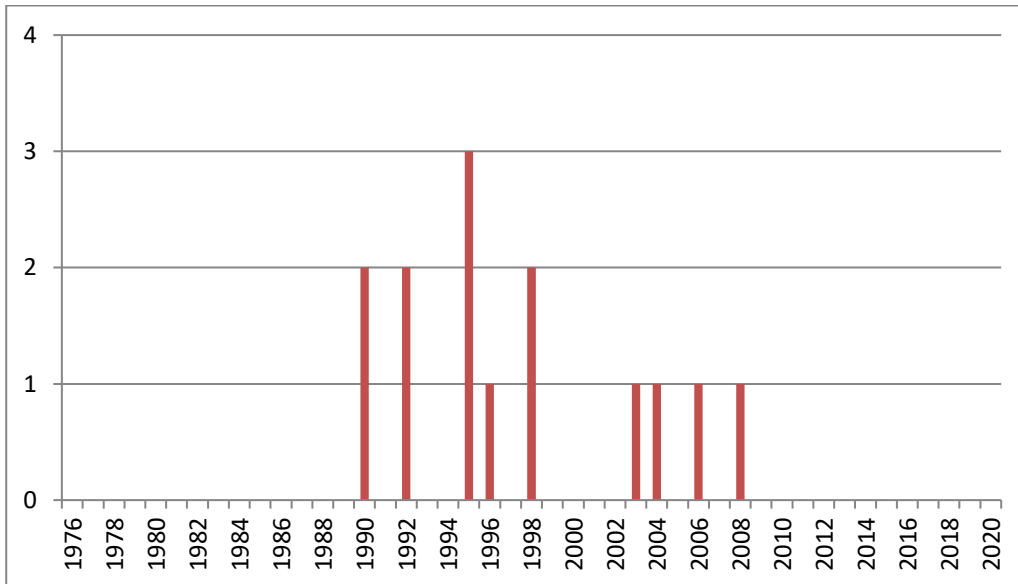
Der foreligger følgende iagttagelser:

24.04-07.05.2002 1-2 fugle.

Knopsvane

STATUS 2020: Forsvundet som ynglefugl.

Kendes som ynglefugl fra 1990. Har ynglet regelmæssigt indtil 2008 med 1-3 par, siden ikke.

Knopsvane, ynglebestand 1976-2020 på Reservatet.

Trækgæster

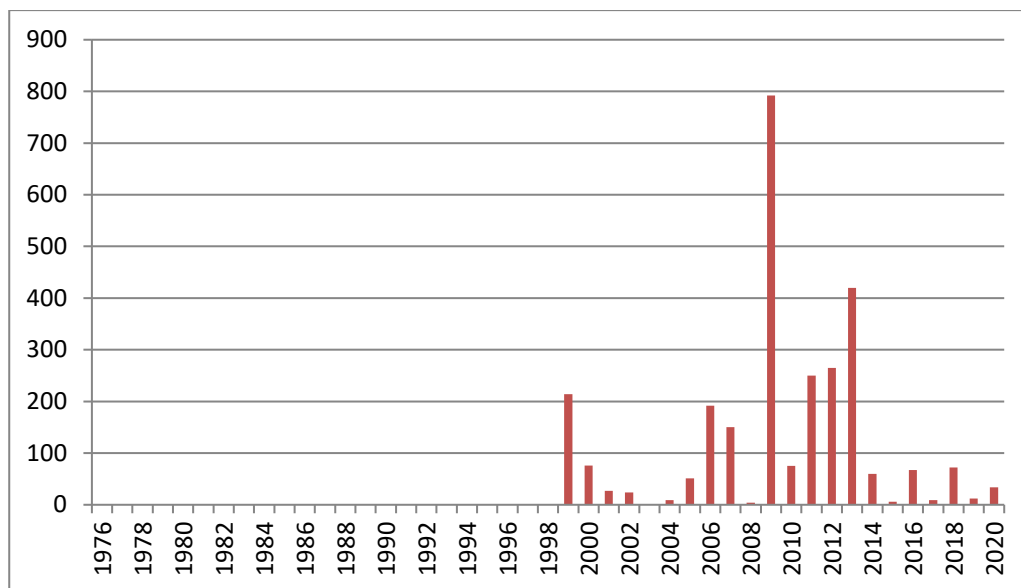
Arten iagttages regelmæssigt i træktiden, normalt i en-cifrede antal. Maksimum fugle er 64 02.05.1999.

Sangsvane

STATUS 2020: Almindelig trækgæst.

Sangsvanen er iagttaget første gang i 1999. I 1999 og 2006-2013 forekom i flere år hundredvis af sangsvaner på Reservatet, sandsynligvis for at drikke og bade mellem fouragering på sædskiftearealer uden for Reservatet. Fuglene fouragerede ikke på Reservatet. Fuglene overnattede muligvis ? I vinteren 2019 overnattede et lille antal sangsvaner.

Efter 2013, hvor Engsøen på 144 hektar er genskabt, har Reservatet mistet en del af sin betydning for rastende sangsvaner.

Sangsvane, trækgæster i Reservatet 1976-2020, maksimumantal pr. år.

Pibesvane

STATUS 2020: Tilfældig gæst.

Der foreligger følgende iagttagelser:

30.03.1972 4.

07.04.1993 4.

Grågås

STATUS 2020: Fåtalig ynglefugl. Meget talrig gæst.

Ynglebestand

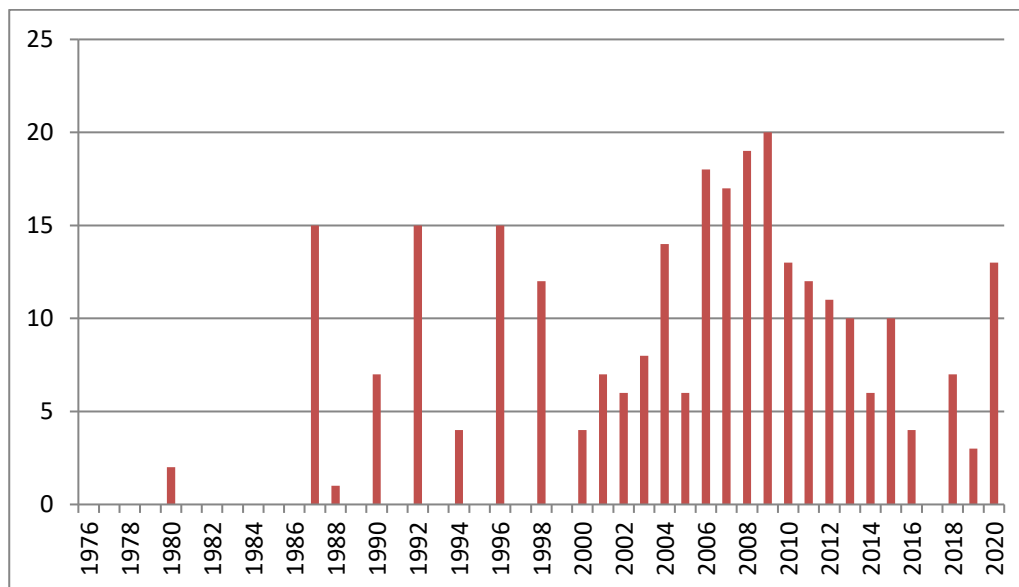
Udvikling i ynglebestanden

Ifølge rapporten "Blisgåsen på Gyldensten truet" begyndte grågåsen at yngle i området fra først/midt i 1960'erne.

Der er ingen parangivelser fra 1970'erne. 1980 angives 2 par, stigende til 15 par i 1987.

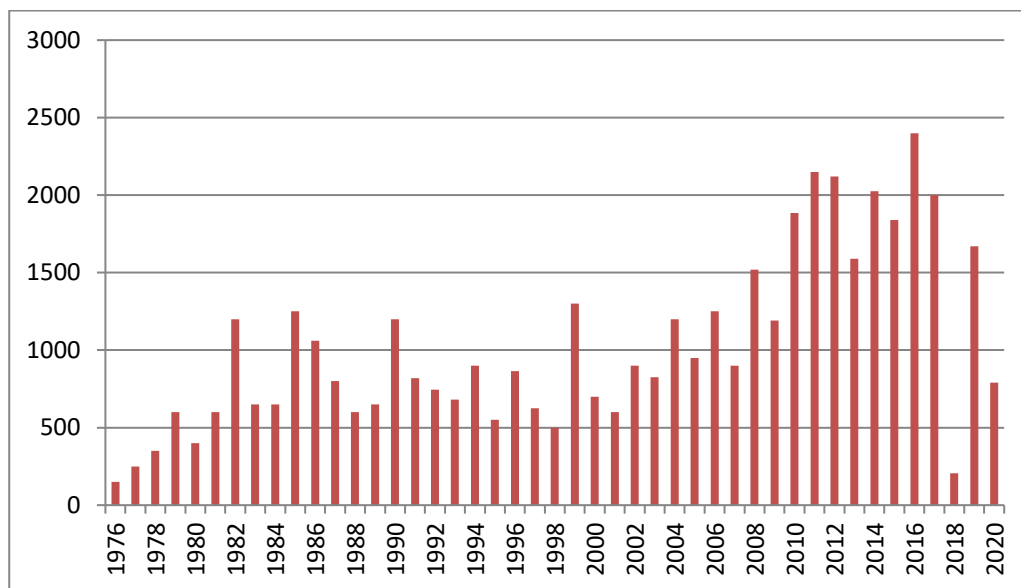
I 1992 anfører rapporten, at de angivne 40 ungeførende par omfatter ca. 20 par fra øerne syd for Æbelø, hvor ungerne føres til Reservatet, og at de resterende 20 par sandsynligvis er udruget på Reservatet.

Bestanden svinger en del og er først i 2000-årene faldet til 6-7 par, hvorefter den igen stiger til omkring 20 par, for herefter at falde til 3-13 par. Faldet i antallet af ynglepar siden 2014 er sandsynligvis en funktion af genskabelse af Kystlagunen på 210 hektar med 14 øer samt Engsøen på 144 hektar med 6 øer, begge mere velegnede ynglelokaliteter end Reservatet.

Grågås, ynglebestand 1976-2020 på Reservatet.

Trækgæster

Grågåse, trækgæster i Reservatet 1976-2020, maksimumantal pr. år.

Den tidsmæssige udvikling i forekomsten af grågåse som trækgæst på Reservatet

Tidligere, det vil sige før 1958, forekom grågåsen ikke som trækgæst på Gyldensteen. De første iagttagelser af grågåse fra Gyldensteen er 11 fugle 01.01.1958 og 45 09.07.1961 og 70 26.07.1961. Det vides ikke om iagttagelserne er fra Reservatet, eller fra Gyldensteen Inddæmmede Strand.

Der haves ingen oplysninger fra perioden 1961-1970.

I perioden 1970-1975 sås flere hundrede efterårsfugle i hele Gyldensteen-området.

Fra 1976 til 2019 skete der en kraftig stigning i antallet af rastende grågåse i Reservatet. Den største stigning skete indtil 1982, hvorefter antallet stagnerede indtil 2008, hvorefter en anden stigning sætter ind.

Der forekommer nu op til knap 2.500 grågåse på Reservatet.

Reservatets rolle som primær rasteplass faldet

Siden genskabelsen af Kystlagunen på 210 hektar og Engsøen på 144 hektar, er Reservatets rolle som rasteplass faldet. Der forekommer stadig mange grågåse i perioder på Reservatet, men de mange grågåse i Gyldensteen Strand-området, ses nu lige ofte – eller oftere – i Kystlagunen eller i og ved Engsøen.

Blisgås

STATUS 2020: *Blisgåsen forekommer endnu som raste,- og fourageringsgæs i Reservatet, men i faldende tal.*

Blisgåsen raster og fouragerer stadig på Reservatet på Gyldensteen. Foto: Kurt Due Johansen.

Den tidsmæssige udvikling i forekomsten af blisgås på Reservatet (og hele Gyldensteen).

Det er næppe muligt at skelne de angivne, tidligere forekomster af blisgås på Gyldensteen i forekomster på Reservatet og forekomster i Gyldensteen Inddæmmede Strand samt markerne syd for Gyldensteen Inddæmmede Strand (Gyldensteens marker).

Der er dog næppe tvivl om, at Reservatet altid har været en vigtig raste- og fourageringsplads for blisgåsen, bl.a. fordi her er fersk eller svagt brakt vand, som gæssene kan bade i og drikke af.

Før 1937 forekom blisgåsen fåtalligt på Gyldensteen, men 1937 er det første år med et betydeligt antal blisgæs. I 1946 blev der skudt lige mange blisgæs og sædgæs (DOFT 1953). Af artiklen fremgår ikke hvor mange blisgæs der blev skudt i 1946, men hvis antallet af skudte gæs matcher det totale antal rastende gæs, har der rastet i størrelsesordenen 400 blisgæs i 1946. Sidst i januar 1953 sås 700-750 blisgæs på Gyldensteen.

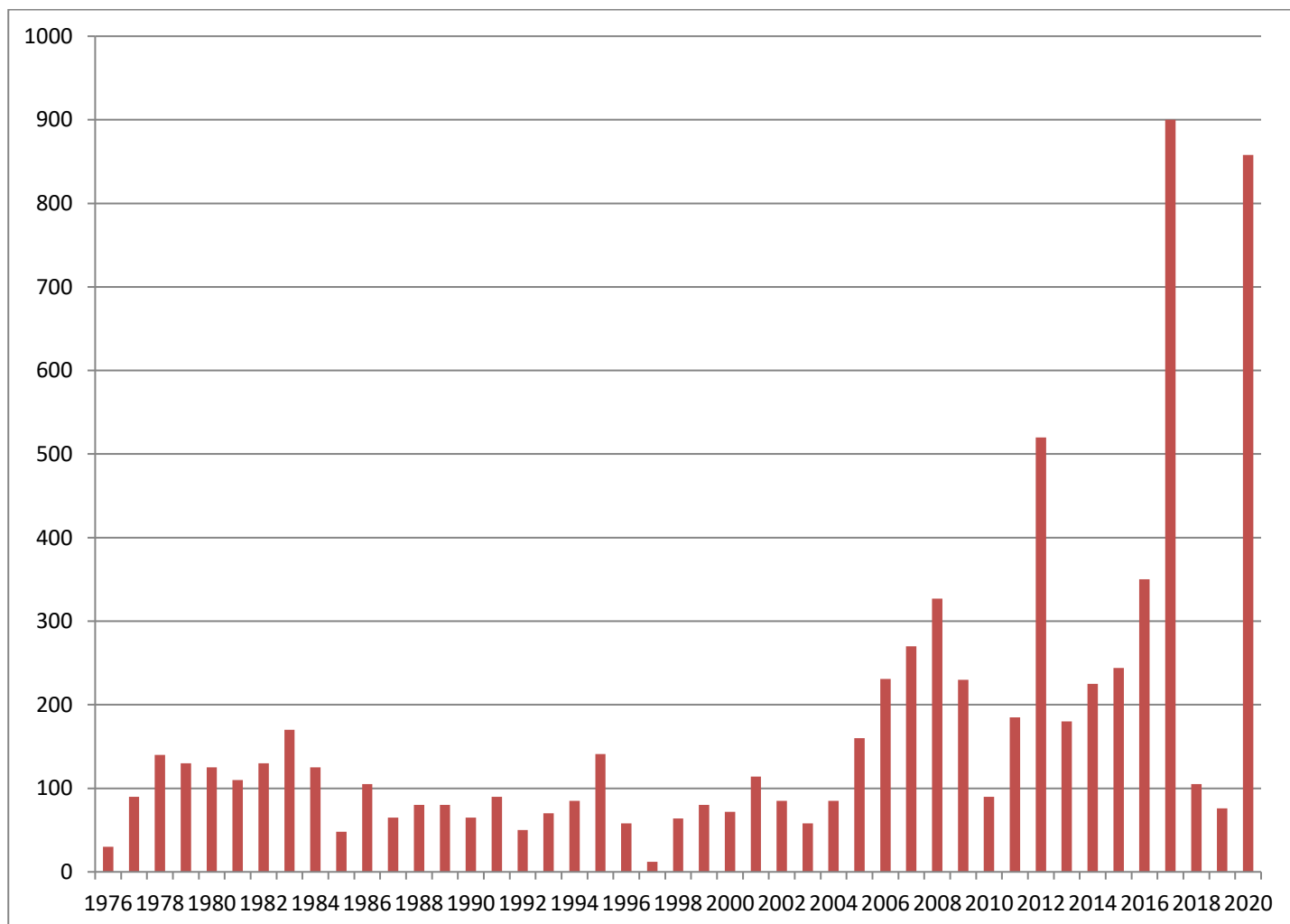
I perioden 1956-1960 så Jørgen Stubgård op til 1.000 blisgæs i området. I perioden 1961-1968 har vi kun få kilder til forekomsten af blisgæs i området. I 1964 anfører Thomas Kronborg, at der i hele Gyldensteen området rastede 200 blisgæs. I 1966 så Ole Runge 300 blisgæs i Reservatet og Arne Hedegård Andersen og overlærer Rørth så 300 blisgæs i Reservatet i efteråret 1968.

Det tyder på, at den første store nedgang i antallet af rastende blisgæs er sket lige efter at man påbegyndte opdyrkningen af Gyldensteen Inddæmmede Strand (1959-1962). Blisgæssene er sandsynligvis gået ned fra 800-1.000 fugle i 1960 til 300 fugle allerede i 1961 eller 1962.

I perioden 1968 til 1975 har vi ingen rastetal fra Gyldensteen.

I 1975 rastede der 250 blisgæs på Reservatet. Det vil sige, at antallet af rastende blisgæs stort set holdt sig på samme niveau fra 1964-1978.

I perioden 1981 til 1993 høves en perlerække af observationer, der viser at antallet holder sig på 110-160 fugle indtil 1984, hvorefter antallet falder til 50-90 fugle i perioden 1987-1992. Antallet ligger lavt – under 100 fugle – indtil 2005, hvor antallet af rastende blisgæs igen stiger og kulminerer med mere end 500 fugle i 2012 og fantastiske 900 fugle i 2017, sidste 2 talangivelser udelukkende i Reservatet. I 2018 og 2019 faldt antallet af blisgæs igen til 100, henholdsvis under 100 fugle.

Blisgås, trækgæster i Reservatet 1976-2020, maksimumantal pr. år.

De FOURAGERENDE Blisgæs er flyttet helt fra Gyldensteen, herunder Reservatet, til Klinte Strand

Efter der blev sat vand på Gyldensteen Inddæmmede Strand i form af Kystlagunen og Engsøen i 2014, ændrede blisgæssene vaner og deres primære fourageringsområde blev Klinte Strand i sydvestenden af Nærå Strand. Det betød, at blisgæssene i udstrakt grad nu kun anvender Gyldensteen Strand, herunder Reservatet, som hvileplads mellem fouragering uden for Gyldensteen Strand. Blisgæssene skifter mellem at hvile på Engsøen og Reservatet. Særlig når der er meget vand på Reservatet, både overnatter de her og hviler mellem fourageringstogterne uden for Gyldensteen.

Sædgås

- *Den tidligere talrige sædgås forsvundet som regelmæssig gæst*

STATUS 2020: Tilfældig gæst.

Sædgåsen har sandsynligvis lige siden inddæmningen af Gyldensteen Strand og Orestrand i 1871, og der efterfølgende dannedes flere hundrede hektar med enge, været en talrig gæst i området.

Vi ved fra Vagn Holsteins afhandling om fuglelivet ved Einsidellsborg (Egebjerggård ved Nærå Strand), at gæssene fra Gyldensteen trak til Einsidellsborg i marts/april måneder, og at antallet derved fordobledes fra 400 til 800 sædgæs på Einsidellsborg. Altså må der i 1920'erne være ca. 400 sædgæs på Gyldensteen, herunder i Reservatet.

Endnu i 1940'erne nævner P. I. Rørth i DOFT 1953, at der skydes lige så mange blisgæs som sædgås. Derved må der også have været ca. lige så mange af hver art. Da der rastede omkring 400 blisgæs på dette tidspunkt, må antallet af sædgæs have været ca. det samme.

I perioden 1954-1960 iagttog Jørgen Stubgård op til 225 sædgæs på Gyldensteen.

Selv efter afvandingen af Gyldensteen Inddæmmede Strand 1959-60, rastede der sædgæs i området. Vildtbiologisk Station anfører således følgende antal sædgæs fra området:

06.10.1963: 0

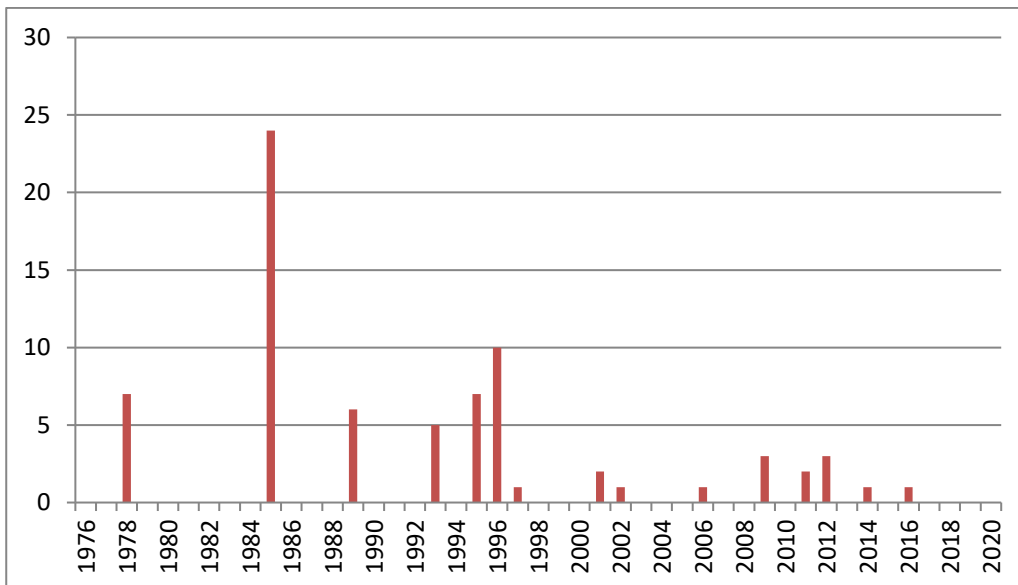
10.11.1963: 25

08.12.1963: 30

05.01.1964: 30

08.03.1964: 80

Siden da har vi iagttagelser fra følgende år, jævnfør nedenstående histogram: 1978, 1985, 1989, 1993, 1995-1997, 2001-2002, 2006, 2007, 2011-2012, 2014 og 2016. De seneste år, indtil 2016 har det imidlertid kun drejet sig om 1-3 rastende fugle. Efter 2016 er sædgåsen ikke iagttaget i området.

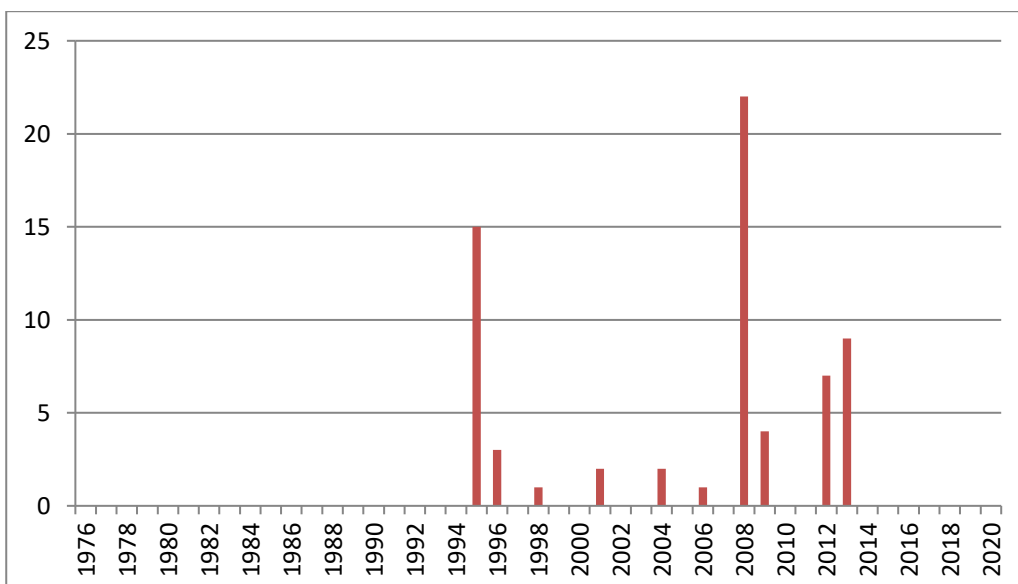

Sædgås, trækgæster i Reservatet 1976-2020, maksimumantal pr. år.

Kortnæbbet gås

STATUS 2020: Jævnlig, fåtallig gæst.

1976-2019 er kortnæbbet gås iagttaget 10 år i perioden 1995-2013 med maksimalt 22 fugle rastende i Reservatet.

Kortnæbbet gås, trækgæster i Reservatet 1976-2020, maksimumantal pr. år.

Bramgås

STATUS 2020: Meget talrig gæst.

Udviklingen i forekomst af bramgæs

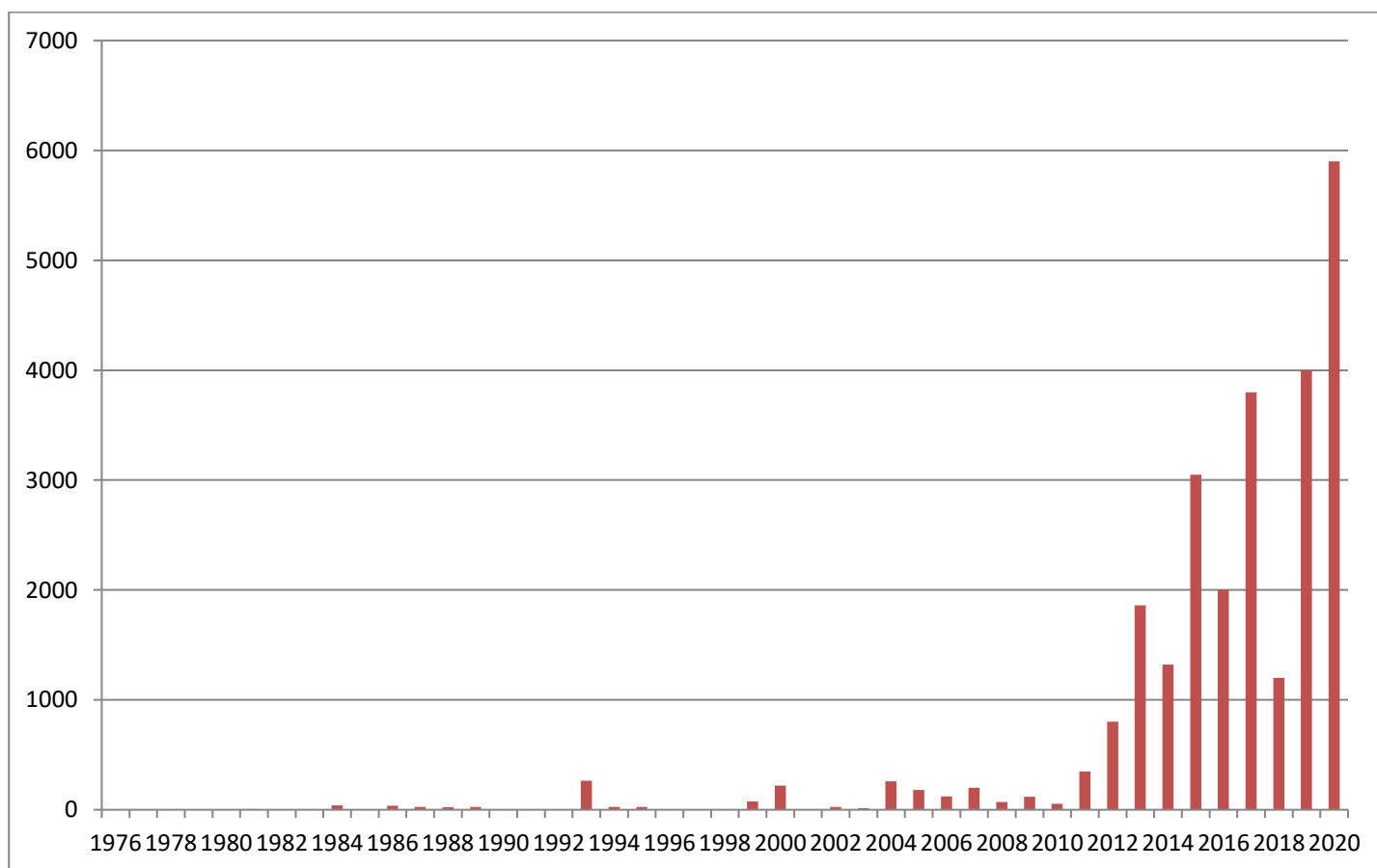
Bramgåsen er iagttaget fra sidst i 1970'erne, hvor der blev iagttaget bramgæs i 2 år i en-cifrede antal (1-2 fugle).

Antallet af rastende bramgæs stiger gennem 1980'erne, idet bramgåsen bliver en regelmæssig, fåtallig trækfugl.

I løbet af 1990'erne raster bramgåsen stadig, i fluktuerende antal, et år med ca. 250 fugle.

Antallet stiger gennem 2000'erne og fra 2011 stiger antallet til ca. 750 rastende fugle. I 2019 raster og fouragerer der op til 4.000 fugle i Reservatet. I 2020 kulminerer antallet af bramgæs på Reservatet med 5.900 fugle.

Nogle nætter overnatter alle bramgæssene på Lagunen i Reservatet, især ved høje vandstande.

Bramgås, trækfugl i Reservatet 1976-2020, maksimumantal pr. år.

Knortegås

STATUS 2020: Tidligere regelmæssig, sjælden trækgæst.

Mørkbuget knortegås er iagttaget med 1-9 fugle i følgende år: 1988, 1998-2000, 2011 og 2016.

Det er bemærkelsesværdigt, at knortegåsen ikke iagttages mere regelmæssigt på Reservatet, da arten i perioder forekommer med op til flere hundrede fugle, få hundrede meter nordøst for diget.

Lysbuget knortegås

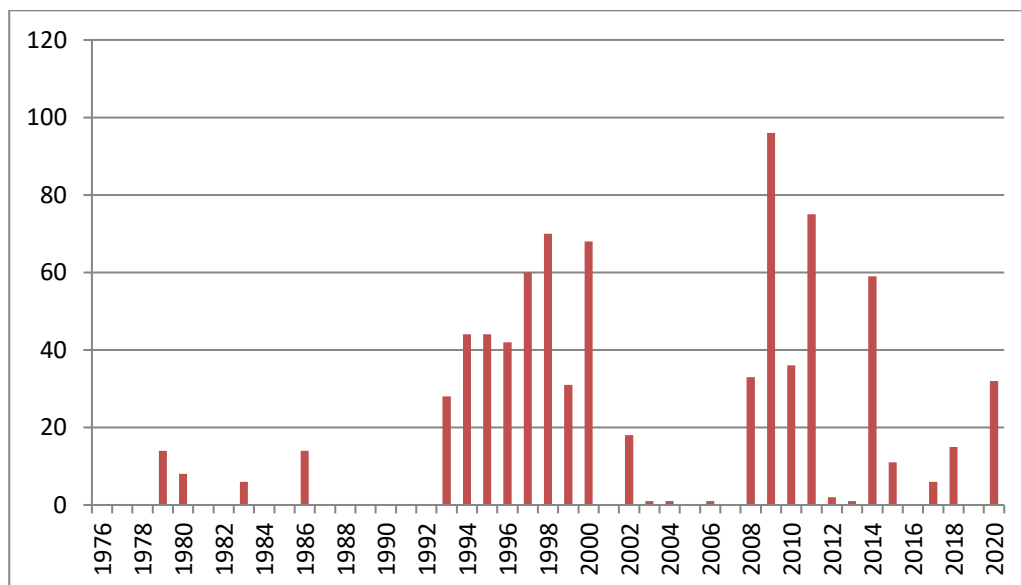
STATUS 2020: Tilfældig gæst.

Arten er iagttaget: 19.01.2010 7 fouragerende fugle.

Canadagås

STATUS 2020: Regelmæssig, sjælden-ret almindelig trækgæst.

Canadagåsen forekommer på Reservatet i fluktuerende antal. Maksimum er knap 100 fugle i 2008.

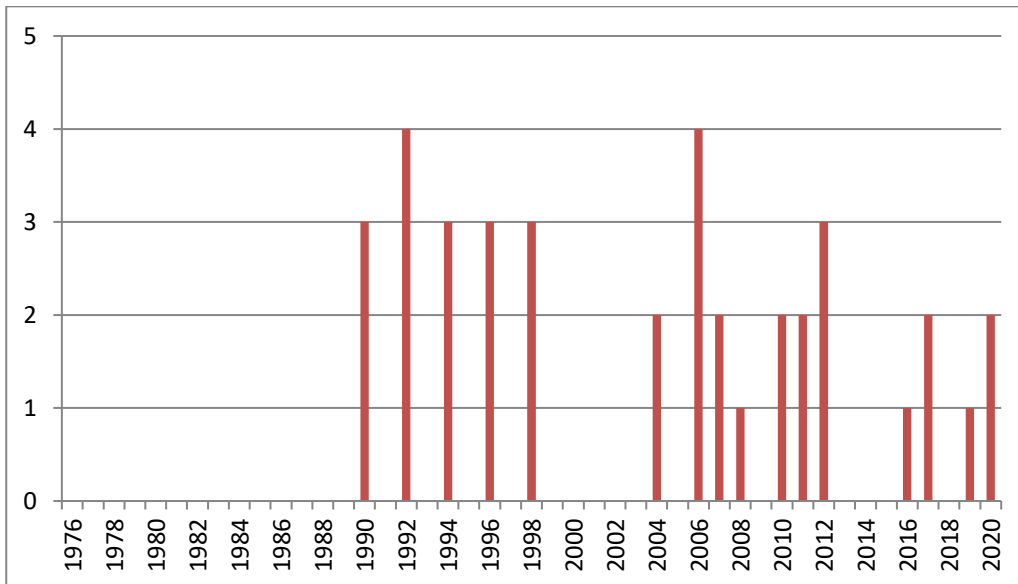
Canadagås, trækgæster i Reservatet 1976-2020, maksimumantal pr. år.

Gravand

STATUS 2020: Fåttallig ynglefugl, ret almindelig trækgæst.

Ynglefund:

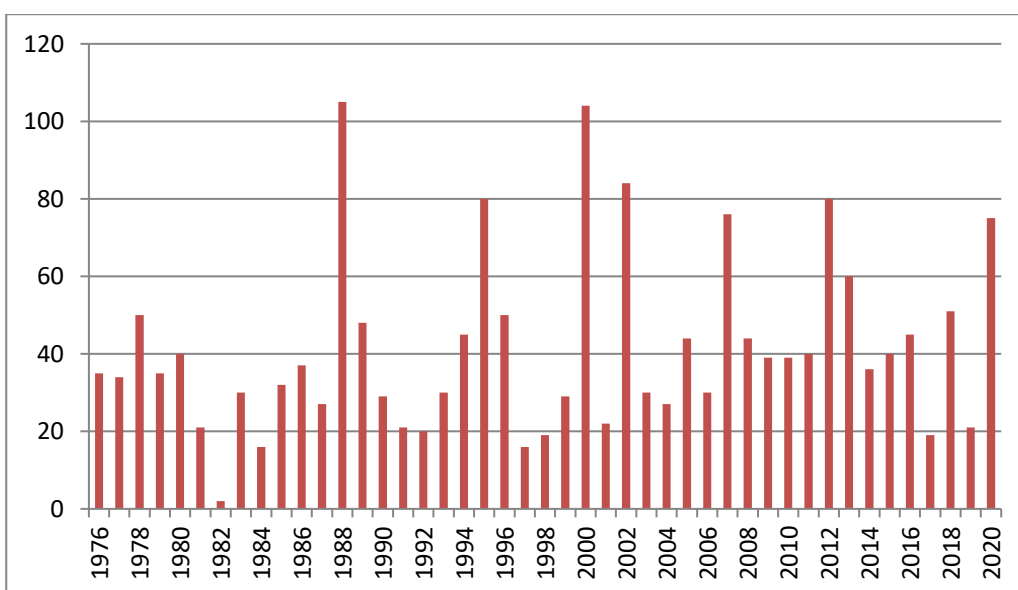
Gravanden er fundet ynglende i Reservatet 1990-1998 og 2004-2020 med 1-4 ungeførende par.

Gravand, antal ungepar på Reservatet i årene 1976-2020.

Trækgæster

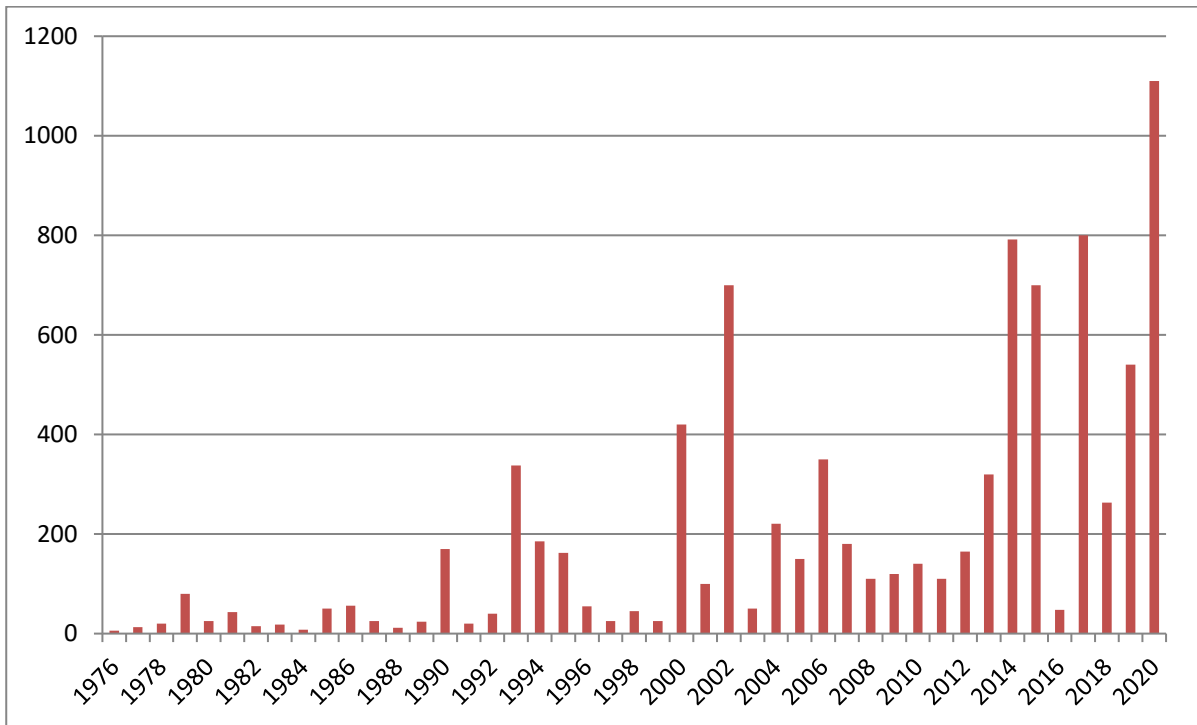
Gravanden raster i Reservatet, især på strandsøen og de tilstødende enge, i fluktuerende antal, med maksimalt 35-105 fugle.

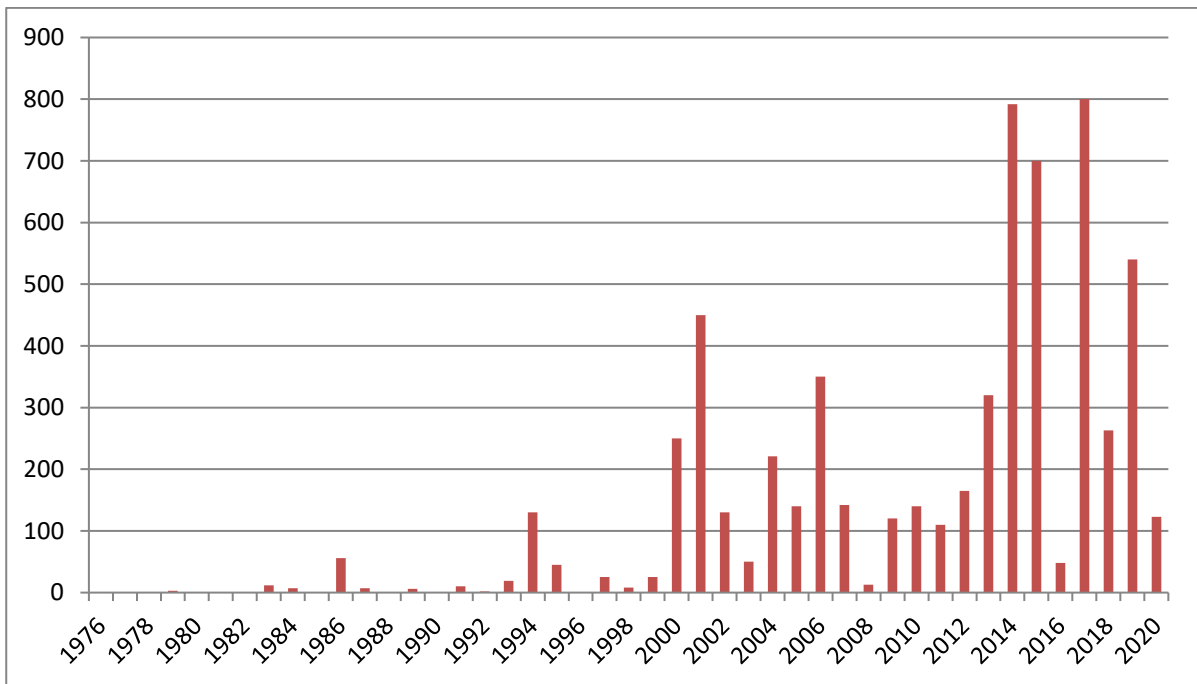
Gravand, trækgæster i Reservatet 1976-2020, maksimumantal pr. år.

Pibeand

STATUS 2020: Talrig gæst.

Pibeand, maksimumforekomst hele året 1976-2019

Pibeand, maksimumforekomst i jagttiden 1976-2019.

I dag forekommer pibeanden talrigt i Reservatet i træktiden, både forår og i jagttiden. Maksimalt iagttages ca. 1.100 pibeænder. Pibeænderne fouragerer i overgangszonen mellem strandsøen og engene, det såkaldt blå bånd.

Tidligere, især indtil 1999, hvor jagten blev drevet mere intensivt i Reservatet, sås arten kun fåtalligt i jagttiden. Efter 2000 er der flere og større forekomster i jagttiden. I dag, da der ikke drives vandfuglejagt i Reservatet, er arten mest talrig i jagttiden, da det er her at der er generelt er flest fugle, da der nu er et ungetillæg, der endnu ikke er reduceret af prædatorer og jagt.

Pibeanden er en talrig gæst på Reservatet. Foto: Kurt Due Johansen.

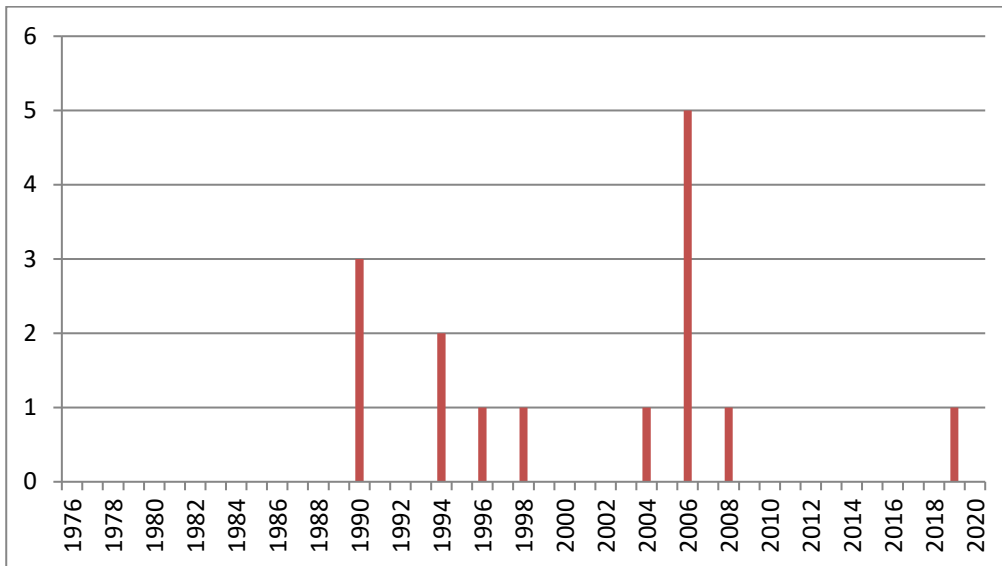
Mulighed for forbedringer for pibeanden på Reservatet

Følgende forhold vil forbedre forholdene for rastende pibeænder på Reservatet:

- Hævet vandstand på Reservatet 1.10-15.3
- Afgræsning af det blå bånd på nordvestsiden af Lagunen.

Gråand

STATUS 2020: Sjælden ynglefugl, ret almindelig gæst.

Ynglepar af gråand i Reservatet 1976-2020.

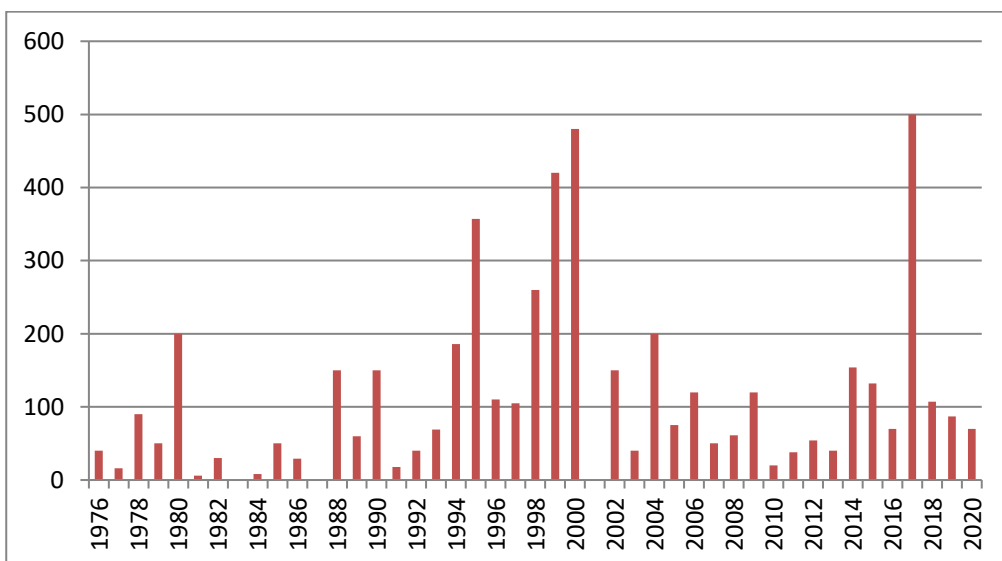
Ynglefund:

Der yngler 1-5 par i Reservatet. Ungekuld ses sjældent.

Trækgæster:

Normalt raster der 50-100 gråænder i Reservatet, enkelte år flere i kortere perioder, f.eks. 500 fugle i 2017.

Tidligere års større forekomster af flere hundrede fugle er sikkert delvis udsatte fugle, især i årene til og med 2000.

Gråand, trækgæster i Reservatet 1976-2020, maksimumantal pr. år.

Spidsand

STATUS 2020: Forsvundet som ynglefugl, sjælden trækgæst.

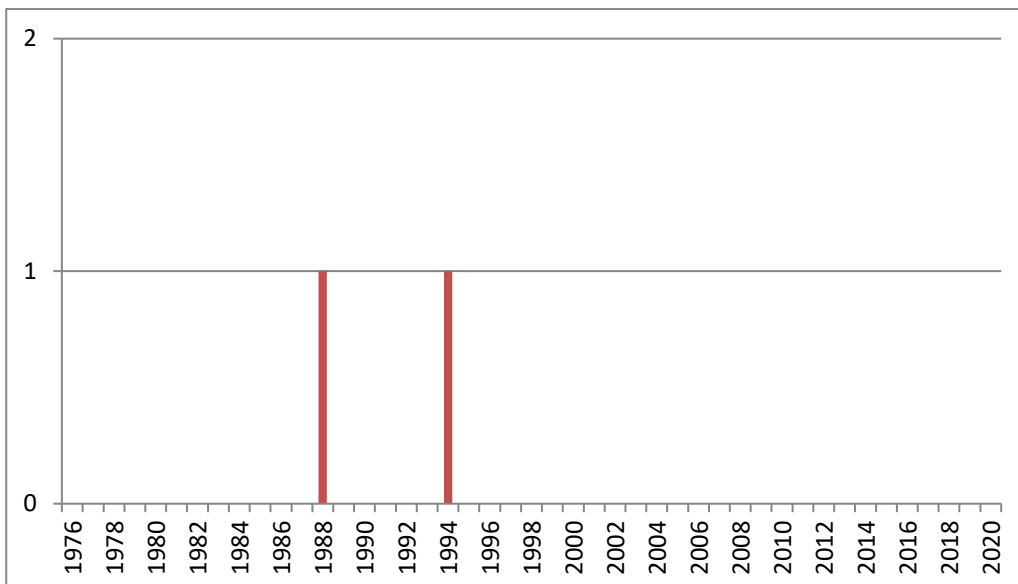
Ynglefund

Spidsanden er fundet ynglende med pullus to gange i perioden 1976-2019, nemlig 1988 og 1994.

Spidsanden er i samme periode fundet ynglende på holmene syd for Æbelø.

Spidsanden var indtil ca. 2000 stadig en sjælden ynglefugl ved Odense Fjord, på Vestfyn og i Det Sydfynske Øhav. Kun sidstnævnte sted yngler spidsanden stadig, men som en meget sjælden ynglefugl.

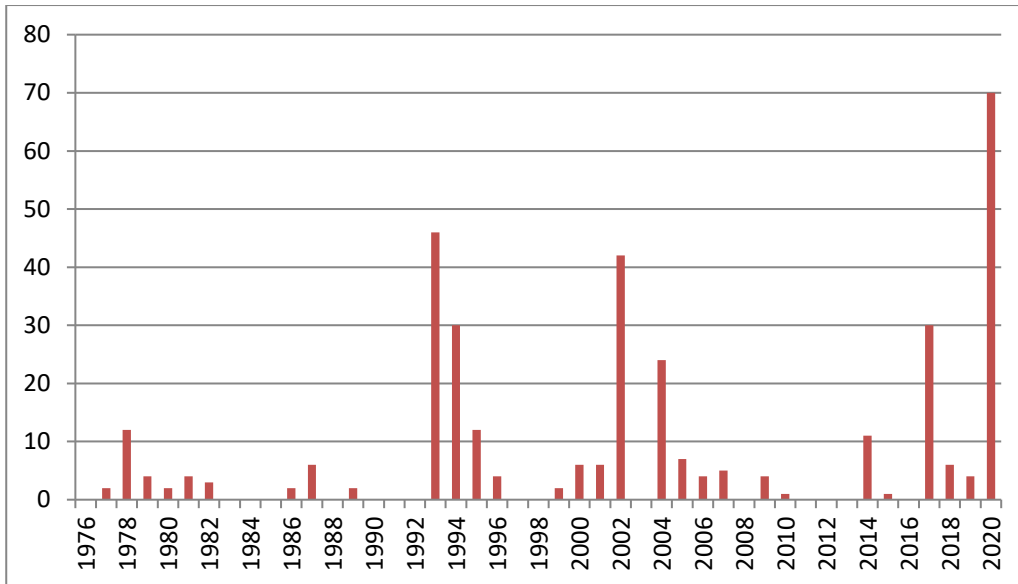
Også på Danmarksplan er arten gået tilbage som ynglefugl.

Ynglefund af spidsand på Reservatet 1976-2020.

Trækgæster:

Spidsanden er i dag en sjælden-fåtalig trækgæst på Reservatet. Arten foretrækker tilsyneladende at raste og fouragere på den i 2014 genoprettede "Engsøen" på 144 hektar, som ligger lige nordøst for Reservatet. Eksempelvis er der i Engsøen udbredte bevoksninger af Strand-Vandranunkel, som spidsænderne gerne fourager i.

Spidsand, trækgæster i Reservatet 1976-2020, maksimumantal pr. år.

Mulighed for forbedringer for spidsanden på Reservatet

Følgende forhold vil forbedre forholdene for rastende spidsænder på Reservatet, idet det ikke kan forventes, at spidsanden vil vende tilbage som ynglefugl:

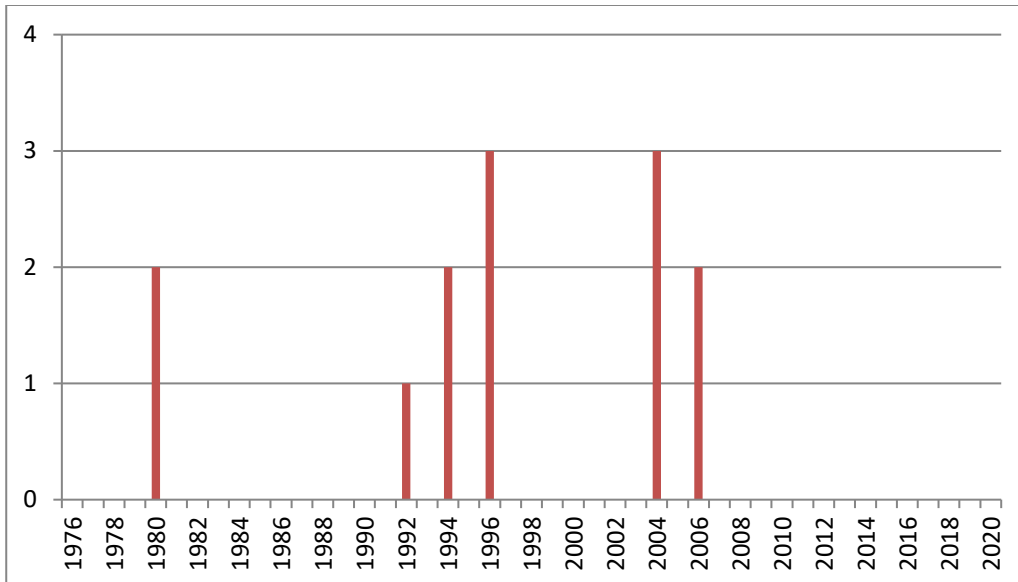
- Hævet vandstand på Reservatet 1.10-1.4. Spidsænderne fouragerer gerne på oversvømmede enge = "vand på græs".

Skeand

STATUS 2020: Ustadig, sjælden ynglefugl, fåtallig-ret almindelig trækgæst.

Ynglefund

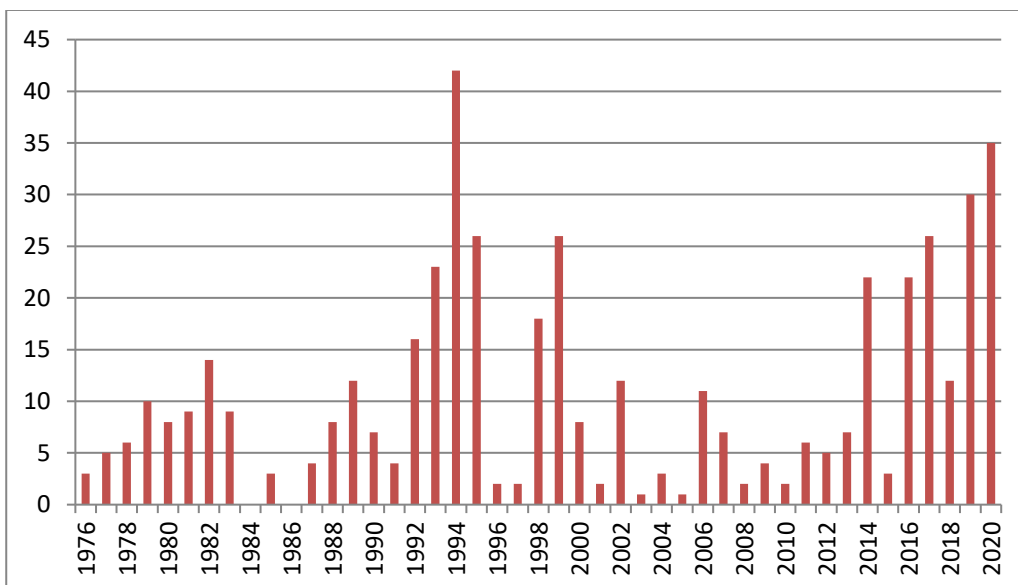
Skeanden angives ynglende med 1-3 par i 6 år i perioden 1976-2019.

Skeand 1976-2020, ynglefund.

Trækgæster

Skeanden raster med få til 42 fugle på Reservatet. Det primære rasteområde i det totale Gyldensteen-område: "Gyldensteen Strand" er dog Engsøen på 144 hektar, som blev genskabt i 2014. Her raster og fouragerer der i efterårsperioden op til 816 fugle (2019).

Skeand, trækgæster i Reservatet 1976-2020, maksimumantal pr. år.

Mulighed for forbedringer for skeanden på Reservatet

Det forekommer ikke realistisk at der kan ske afgørende forbedringer for skeanden på Reservatet. Vandstandshævning pr. 1.10., som foreslås som en forbedring for andre arter af gæs, svømmeænder, vadefugle m.v. vil ikke give afgørende forbedringer for skeanden, da denne art kulminerer i antal tidligere end 1.10.

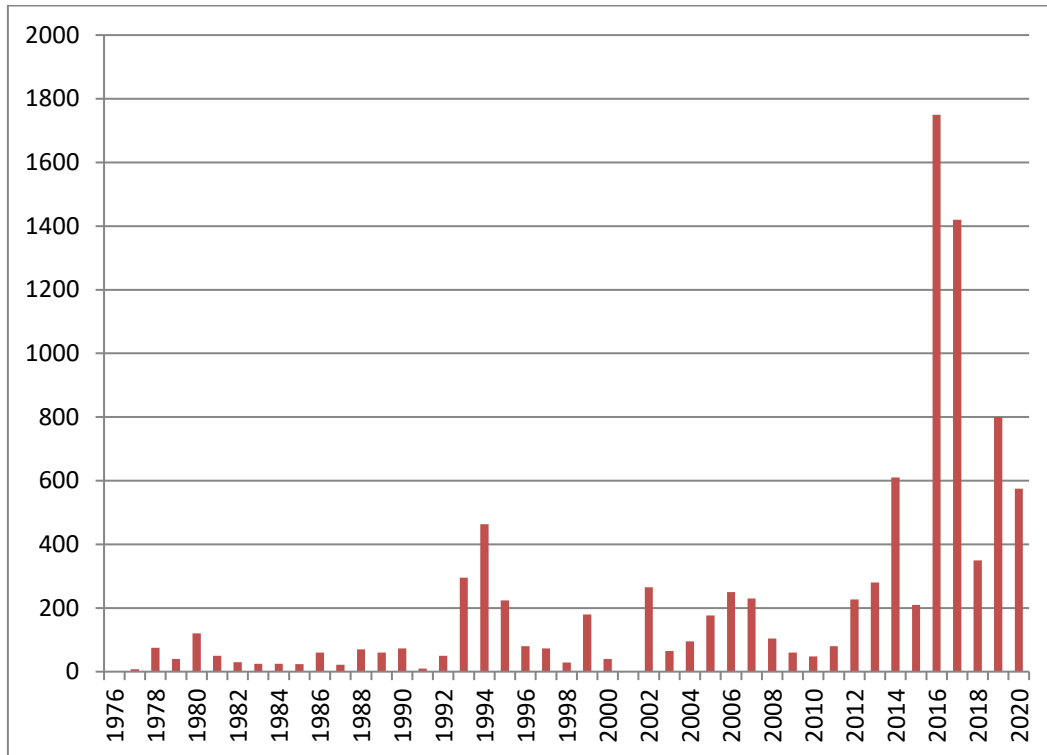

Skeanden forekommer som mange andre gæs og svømmeænder i største antal på Reservatet, når der er høje vandstande. Foto: Kurt Due Johansen.

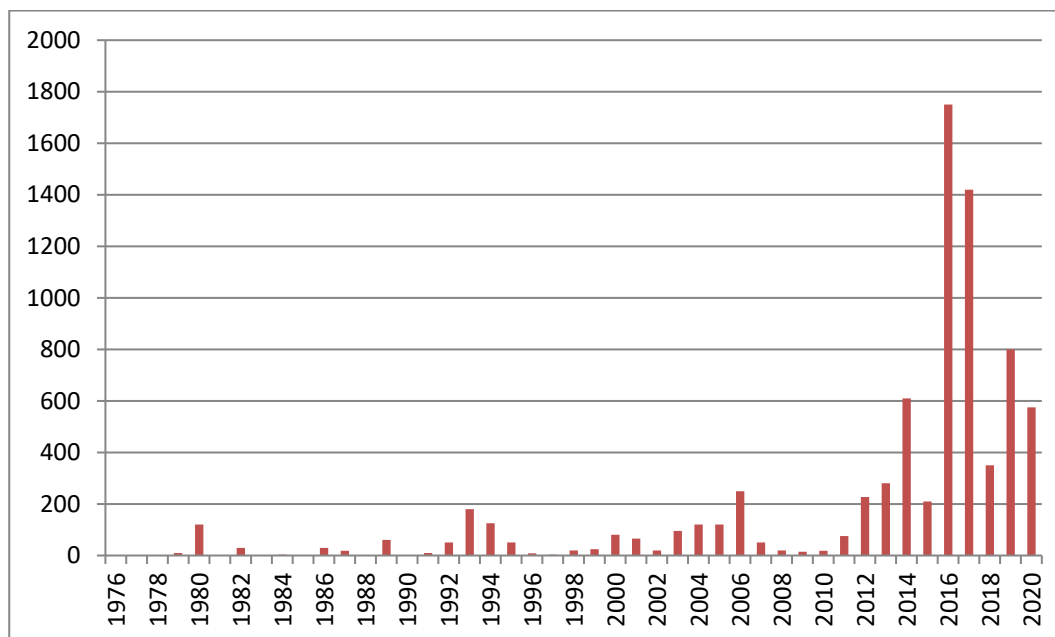
Krikand

STATUS 2020: Talrig trægæst.

2014-2019 har der forekommet 200-1.750 krikænder på Reservatet.

Krikand, maksimumforekomst hele året 1976-2019.

Krikand, maksimumforekomst jagttiden 1976-2019.

Ændringer i forekomsten af krikænder på Reservatet

1970'erne: Krikanden forekom med maksimalt 75 fugle, hovedsagelig om foråret, da forekomsterne i jagttiden var påvirket af jagten i Reservatet.

1980'erne: Maksimum for krikandeforekomsten var 120 fugle, igen hovedsagelig om foråret, da der blev drevet jagt i Reservatet.

1990'erne: Maksimumforekomsten for krikanden steg til 465 fugle. Største forekomster var om foråret, men der begyndte dog at forekomme flere krikænder i jagttiden end tidligere.

2000-2009: Krikandeforekomsterne var fluktuerende, med op til 265 fugle. Der var en stigende forekomst af krikand i jagttiden, muligvis på grund af et reduceret jagttryk på arten på Reservatet.

2010-2019: Antallet af rastende krikænder steg markant fra 2014. Netop dette år blev Kystlagunen (210 hektar) og Engsøen (144 hektar) på Gyldensteen genskabt. Større forekomster på disse arealer smitter sandsynligvis af på Reservatet, i hvert fald nogle år. Når føden er ved at være ædt op, f.eks. i Engsøen, søger krikænderne videre til Reservatet for at raste og æde.

Forekomster af krikand på Gyldensteen – og herunder Reservatet – før 1976

Før afvandingen af Gyldensteen Inddæmmede Strand 1959-1960 og Orestrands østlige del 1964-1965, rastende der i perioder mange hundrede krikænder på Gyldensteen, herunder Reservatet.

Jørgen Stubgård anfører følgende krikande-antal fra Gyldensteen:

17.02.1957 350 Reservatet.

26.09.1958 400 Langø Enge.

02.02.1958 200 Orestrand

02.02.1958 100 syd for Langø Plantage

25.01.1959 250 Reservatet.

Mulighed for forbedringer for krikanden på Reservatet

Følgende forhold vil forbedre forholdene for rastende krikænder på Reservatet:

- Hævet vandstand på Reservatet 1.10-1.4
- Afgræsning af det blå bånd på nordvestsiden af strandsøen.

Knarand

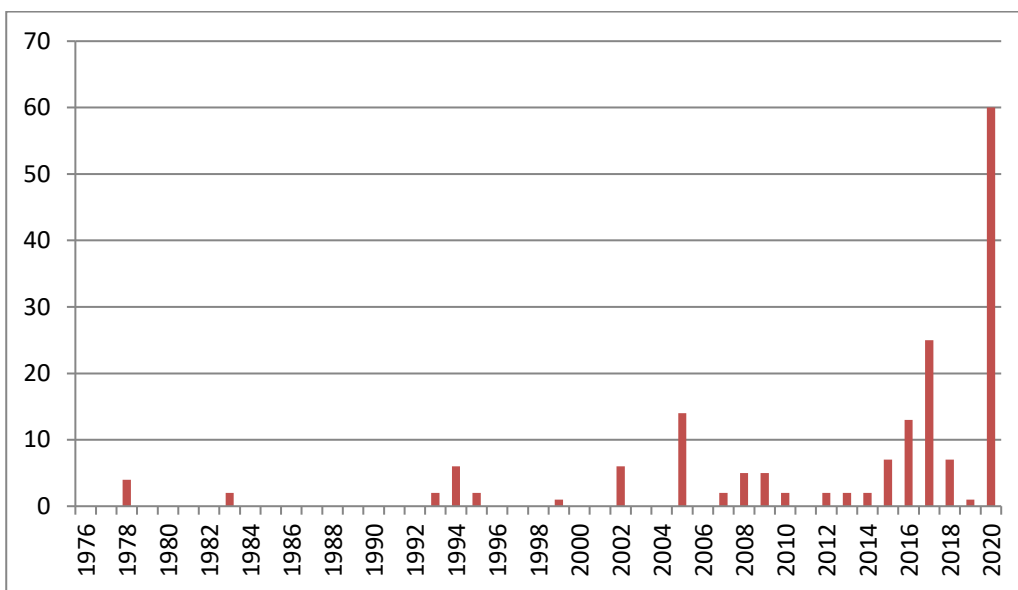
STATUS 2020: Fåtallig trækgæst.

Knaranden er endnu ikke blevet konstateret som sikker ynglefugl på Reservatet.

Trækgæster

Knaranden er første gang iagttaget på Reservatet i 1978. Indtil 2000 var arten en regelmæssig, men sjælden trækgæst med maksimalt 6 rastende fugle.

Efter 2000 er knaranden blevet en næsten årlig trækgæst med op til 25 rastende og fouragerende fugle.

Knarand, trækgæster i Reservatet 1976-2020, maksimumantal pr. år.

Knaranden er gæst på Reservatet, flest ved høje vandstande. Foto: Kurt Due Johansen.

Atlingand

STATUS 2020: Tilfældig, sjælden ynglefugl, nu ustadig/regelmæssig, sjælden trækgæst.

Atlinganden angives i "Større Danske Fuglelokaliteter" som ynglende i Gyldensteen Inddæmmede Strand/Reservatet i perioden 1959-1966. Arten er fundet ynglende én gang på Reservatet i perioden 1976-2019, nemlig i 1999, hvor en hun blev set med pullus af den dygtige ornitolog Tim Hesselballe Hansen

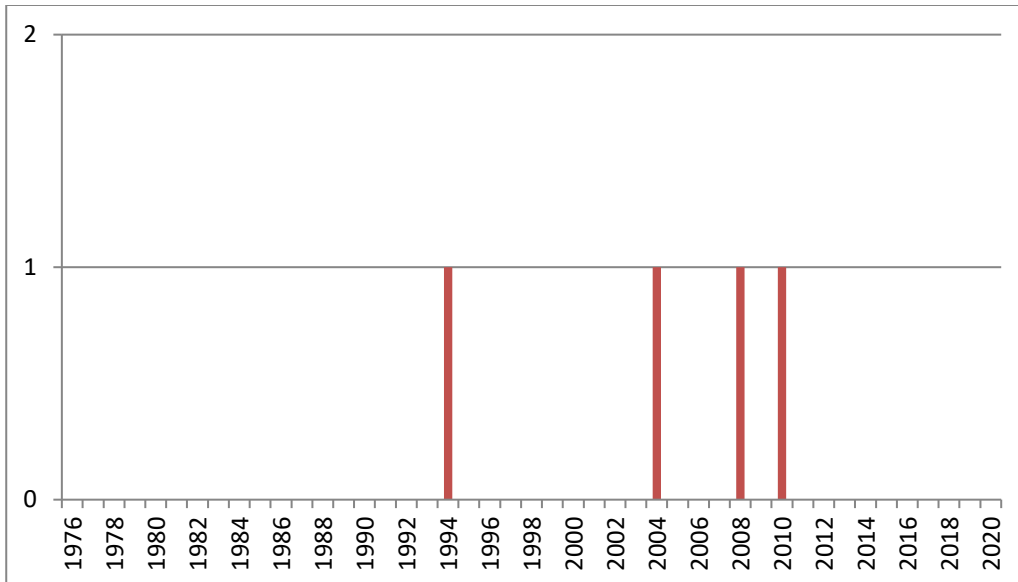
I perioden 1976-2019 er atlinganden iagttaget i 12 år ud af 43 år med maksimalt 4 fugle.

Troldand

STATUS 2020: Tidligere, nu forsvundet ynglefugl, fåtallig trækgæst.

Ynglefund

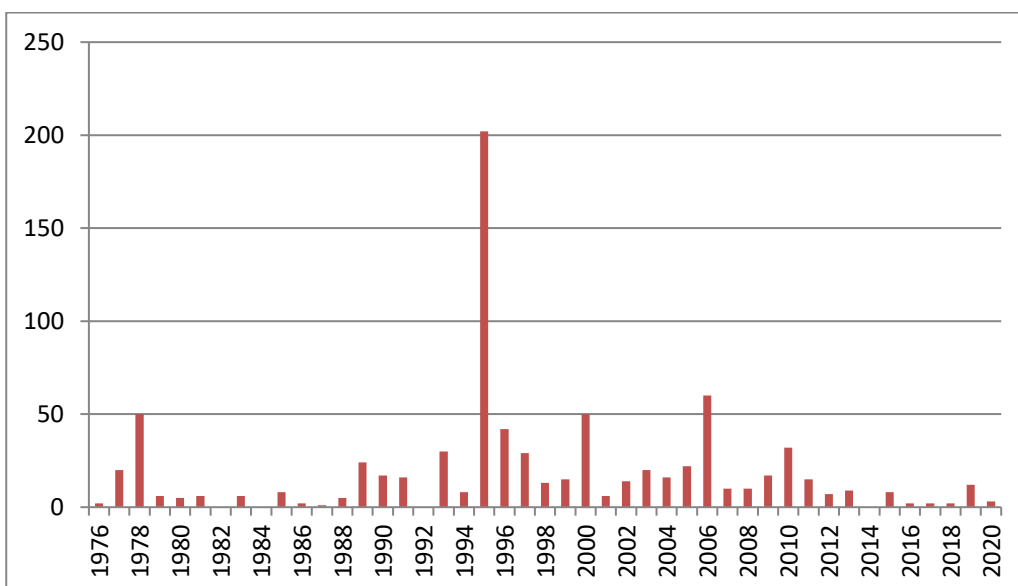
Troldanden er fundet ynglende 1994, 2004, 2008 og 2010 med 1 par.

Troldand, ynglefund på Reservatet 1976-2020.

Trækgæster

Troldanden forekommer "normalt" med ganske få fugle. I perioden 1976-2019 er der dog 4 iagttagelser på 50-200 fugle.

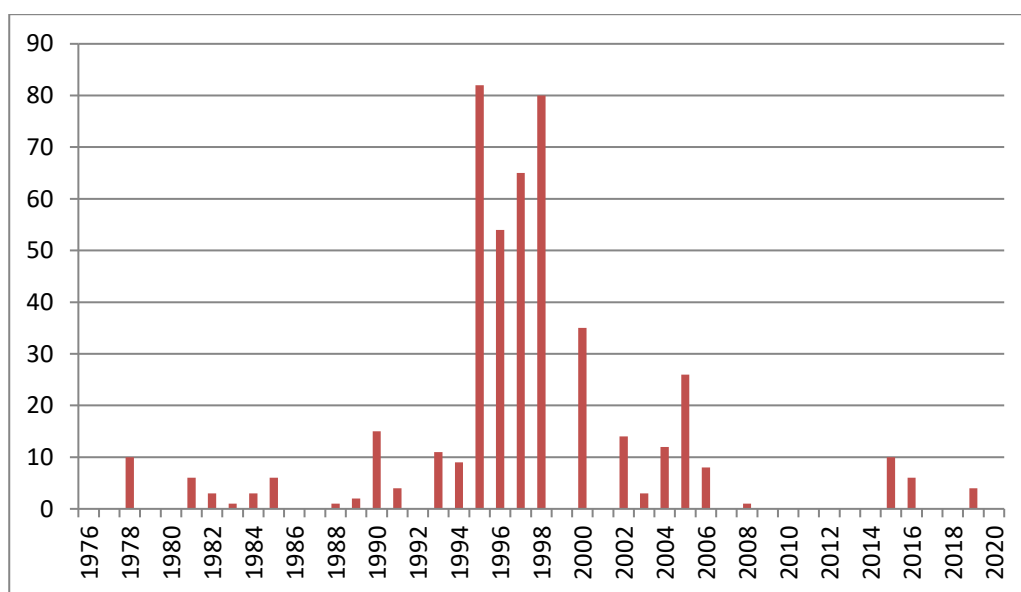

Troldand, trækgæster i Reservatet 1976-2020, maksimumantal pr. år.

Taffeland

STATUS 2020: Sjælden trækgæst.

I perioden 1976 er arten oftest iagttaget med ganske få til godt 10 fugle. I perioden 1995-2000 foreligger der dog flere større antal, med maksimalt godt 80 fugle.

Taffeland, trækgæster i Reservatet 1976-2020, maksimumantal pr. år.

Hvinand

STATUS 2020: Fåtallig trækgæst.

Hvinanden forekommer i Reservatet i træktiden i oftest en-cifrede antal, men kan forekomme i et antal af op til 31 fugle.

Ederfugl

STATUS 2020: Tidligere fåtallig ynglefugl.

Ederfuglen har ynglet enkelte gange med et eller få par på Reservatet, f.eks. 2013.

Toppet skallesluger

STATUS 2020: Fåtallig gæst.

Toppet skallesluger iagttages hvert år i strandsøen i normalt en-cifrede antal. Maksimum er 27 fugle (13.04.1988).

Stor skallesluger

STATUS 2019: Uregelmæssig, sjælden trækgæst.

Stor skallesluger er iagttaget 1977, 1988, 1995, 2005 og 2014-2016 med maksimalt 7 fugle.

Lille skallesluger

STATUS 2020: Uregelmæssig, sjælden trækgæst.

Lille skallesluger er iagttaget 1978, 1993-1995, 2013 og 2018 med 1 fugl hver gang, dog 11 fugle 05.01.2018.

Vandrikse

STATUS 2020: Regelmæssig, sjælden ynglefugl, sjælden trækgæst.

Ynglefund

Vandriksen yngler ganske givet regelmæssigt i Reservatet. Arten er hørt i yngletiden 2001, 2005, 2009 og 2016.

Træktiden

Uden for yngletiden er arten hørt eller set med 1-2 fugle 1993-1994, 2000, 2004-2006, 2008-2009 og 2013.

Blishøne

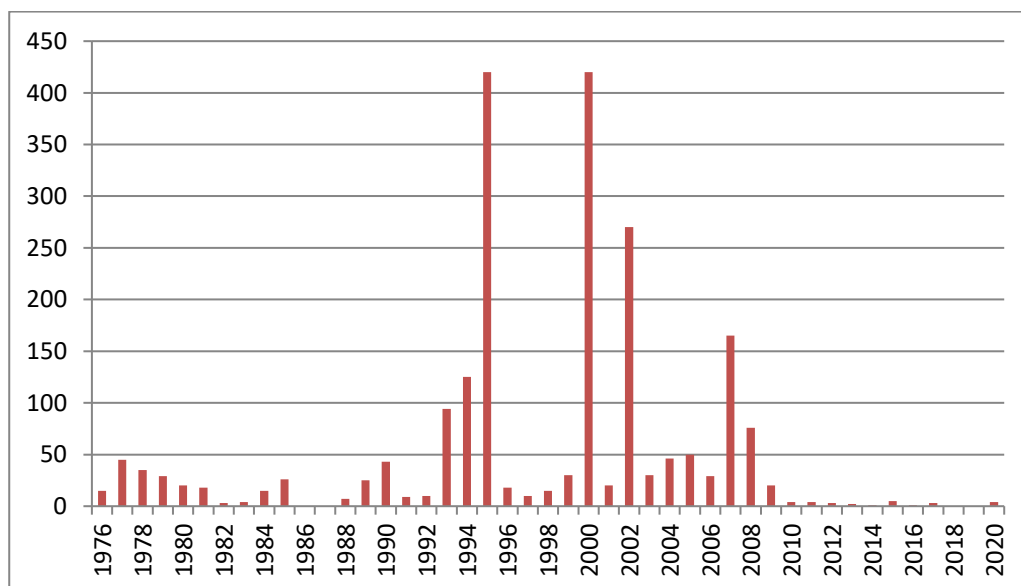
STATUS 2020: Sjælden ynglefugl, sjælden-ret almindelig trækgæst.

Ynglefund

Arten yngler med 1-ganske få par på Reservatet.

Trækgæster

Normalt er blishønen en ganske fåtallig trækgæst på Reservatet. Arten er dog iagttaget i lidt større antal i 1993-1995 med nogle år mere end 400 fugle og 2007-2008 med op til 160 fugle. Forekomst disse år med temmelig mange blishøns *kan* skyldes at der har været godt med vegetation på bunden af strandsøen.

Blishøne, trækgæster i Reservatet 1976-2020, maksimumantal pr. år.

Grønbenet rørhøne

STATUS 2020: Regelmæssig, sjælden ynglefugl.

Ynglefund

Regelmæssige iagttagelser af 1-3 fugle på Reservatet tyder på at der regelmæssigt yngler 1 par i området.

Grønbenet rørhøne er en sjælden ynglefugl på Reservatet. Foto: Kurt Due Johansen.

Musvåge

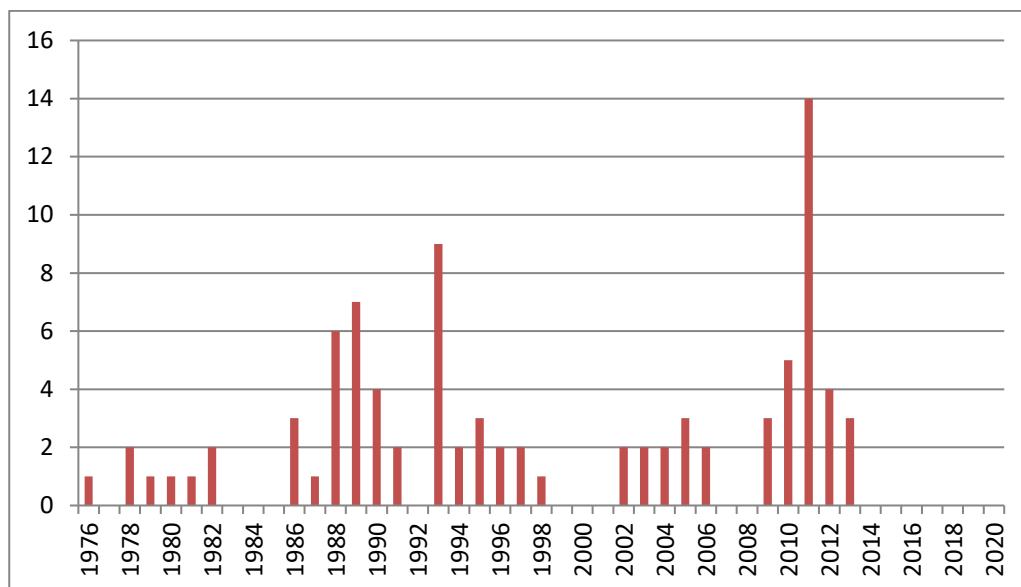
STATUS 2020: Årlig, fåtallig gæst.

Musvågen iagttages året rundt i et antal af 1-4 fugle.

Fjeldvåge

STATUS 2020: Ikke iagttaget siden 2013.

Tidligere (før 2013) iagttoges arten regelmæssigt med enkelte fugle rastende.

Fjeldvåge 1976-2020 på Reservatet, samtlige iagttagelser.

Spurvehøg

STATUS 2020: Sjælden gæst.

Iagttages regelmæssigt med 1-2 fugle.

Duehøg

STATUS 2020: Tidligere regelmæssig, sjælden gæst.

Duehøgen er ikke iagttaget efter 2011. Før da foreligger der iagttagelser følgende år af hver en fugl: 1982, 1993-1997, 2000, 2006-2008 og 2011.

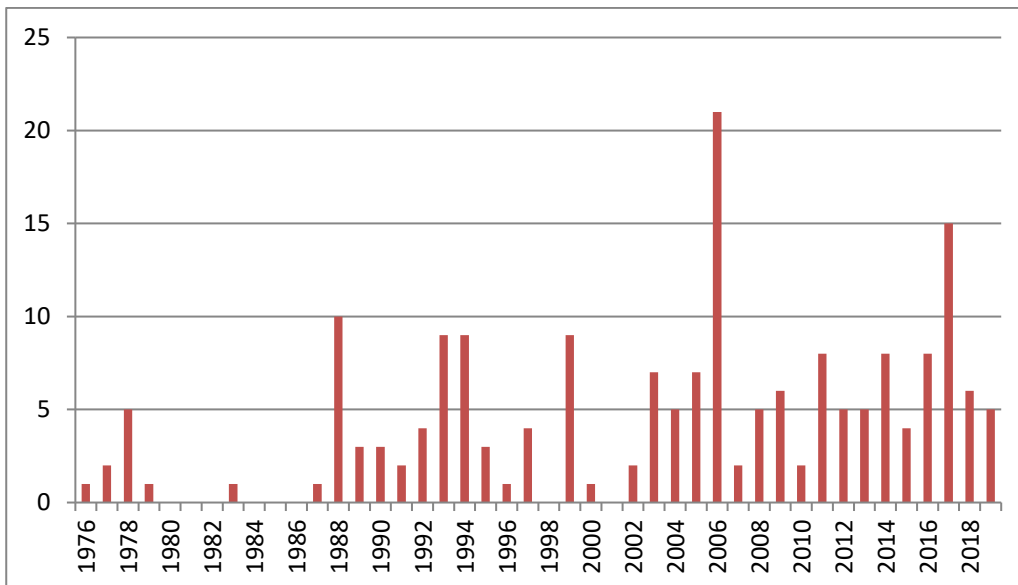

Blå kærhøg er stadig gæst på Reservatet, men har været relativ fåtallig de seneste år. Foto: Kjeld Skytte Petersen.

Blå kærhøg

STATUS 20120: Sjælden gæst.

Blå kærhøg ses årligt på Reservatet i træktiden med 1-2 fugle.

Blå kærhøg 1976-2020 på Reservatet, samtlige iagttagelser.

Rørhøg

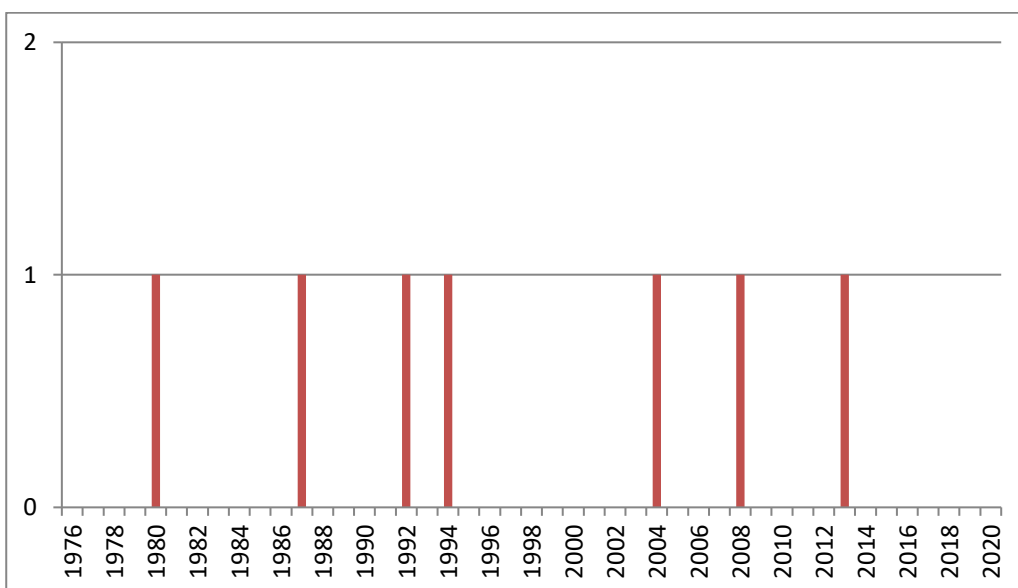
STATUS 2020: Sjælden, uregelmæssig ynglefugl.

Ynglefund

Rørhøgen er fundet ynglende på Reservatet følgende år: 1980, 1987, 1992, 1994, 2004, 2008 og 2013.

Trækgæster/strejfgæster

Rørhøgen yngler i nærheden af Reservatet på flere lokaliteter og arten ses regelmæssigt på Reservatet som gæst eller trækgæst. Der iagttages få og op til 7 fugle på én gang samtidig i området.

Rørhøg, ynglefund på Reservatet 1976-2020.

Fiskeørn

Status 2020: Uregelmæssig, sjælden trækgæst.

Der foreligger følgende iagttagelser:

1988: 13.04. 1 trækker hen over.

1994: 01.05. 1 trækker sydvest.

1995: 24.04. 1 raster.

2010: 18.05. 1 raster.

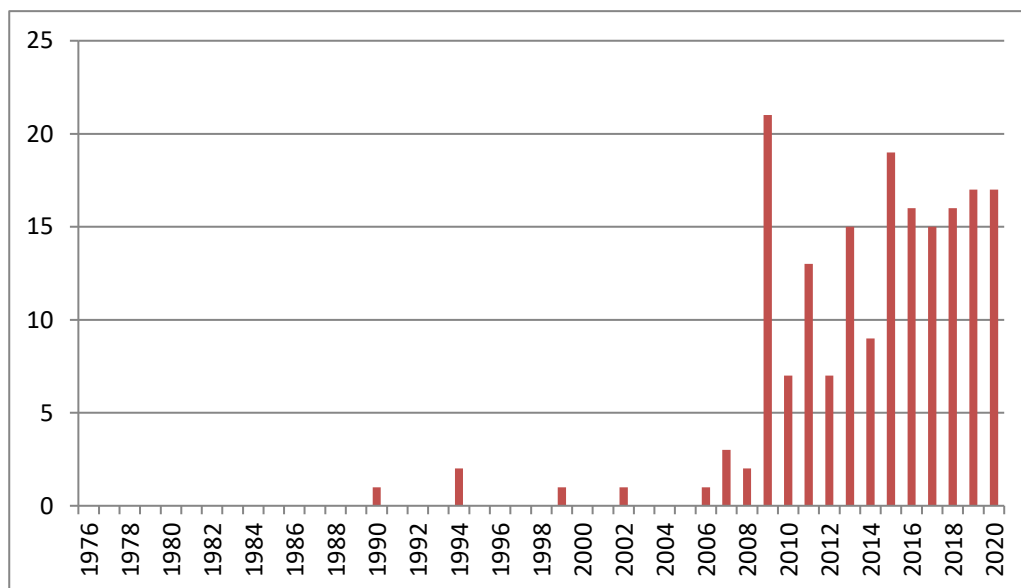
20014: 15.09. 1 fouragerer + 27.09. 1 fouragerer.

2001/: 01.09. 1 raster + 09.09. 1 flyver henover.

Havørn

STATUS 2020: Sjælden, i perioder, daglig gæst.

Indtil 2006 forekom arten i 1990, 1994, 1999 og 2002, men fra 2006 begyndte arten at optræde regelmæssigt, fordi havørnen nu ynglende på Æbelø.

Havørn 1976-2020 på Reservatet, samtlige iagttagelser.

Rød glente

STATUS 2020: Uregelmæssig, sjælden gæst.

Der haves følgende iagttagelser af rød glente på Reservatet:

2001: 26.04. 1.

2004: 11.05. 2.

2007: 07.10. 3.

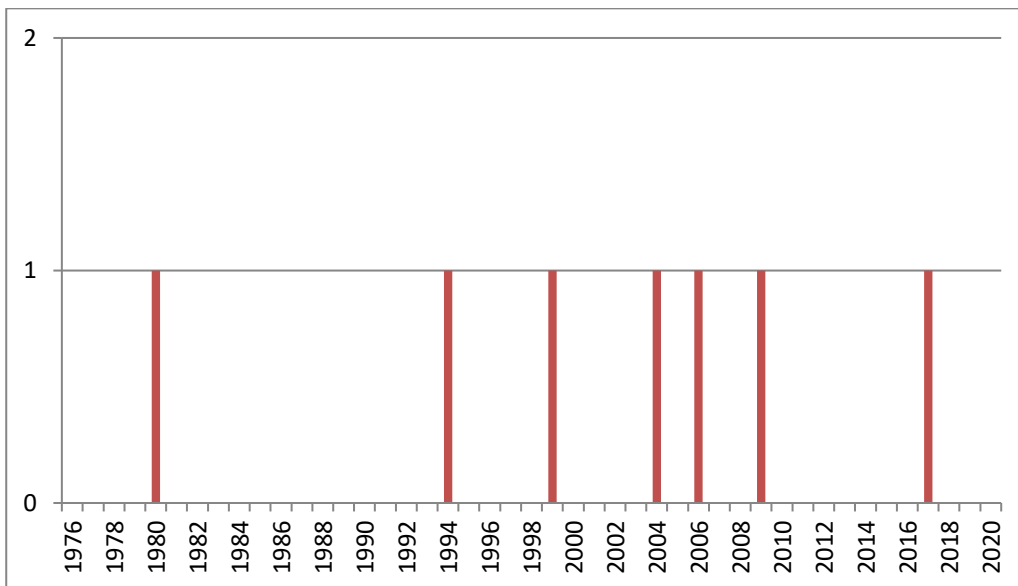
2011: 20.03. 1.

2020: 21.09. 3.

Tårnfalk

STATUS 2020: Regelmæssig, sjælden ynglefugl.

Tårnfalken har ynglet regelmæssigt i perioden 1976-2017 på den hollandske mølle i Reservatet.

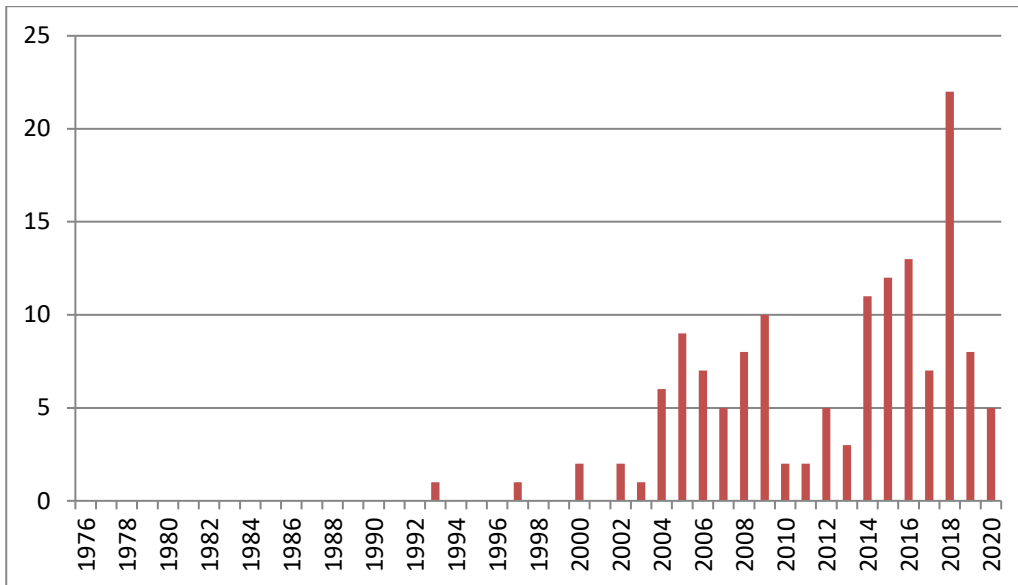

Tårnfalk, ynglefund på Reservatet 1976-2020.

Vandrefalk

STATUS 2020: Sjælden trækgæst.

Vandrefalken er iagttaget 1993, 1997 og 2000. Fra 2002 er vandrefalken en årlig, sjælden gæst med op til 2 fugle (han og hun) rastende samtidig.

Vandrefalk 1976-2020 på Reservatet, samtlige iagttagelser.

Dværgfalk

STATUS 2020: Tilfældig, sjælden gæst.

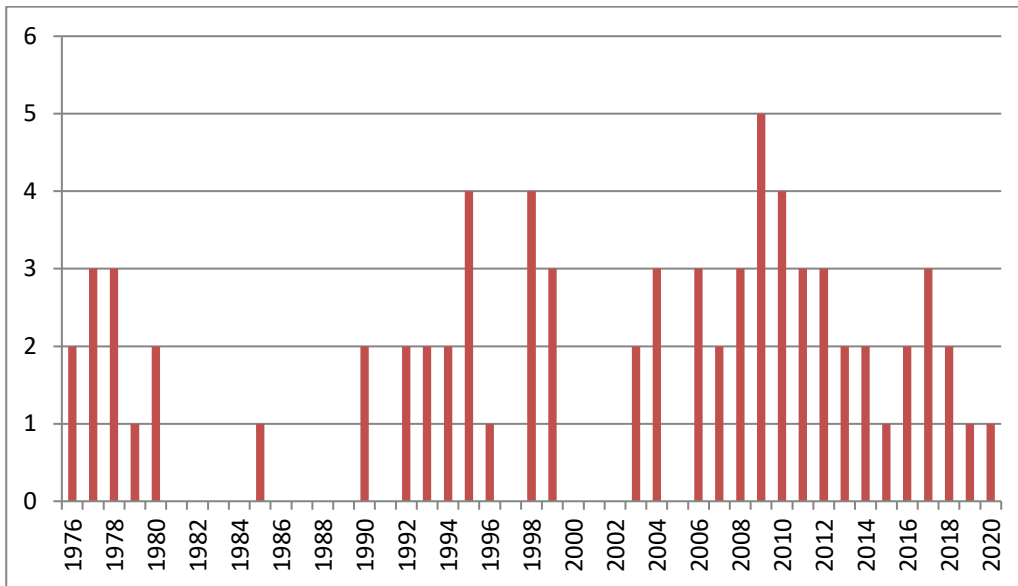
Der foreligger følgende iagttagelser fra Reservatet:

2014: 27.09 1 1k.

2019: 17.04. 1 trækker nordvest.

Strandskade

STATUS 2020: Sjælden ynglefugl. Almindelig trækgæst.

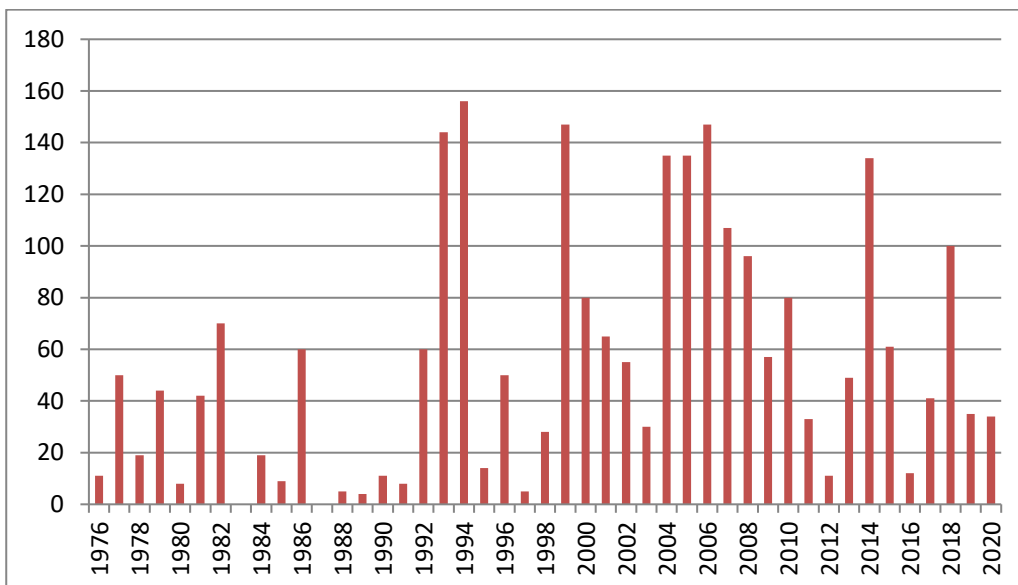
Strandskade, ynglepar på Reservatet 1976-2020.

Ynglefund

Strandskaden yngler hvert år i Reservatet med 1-5 par.

Trækgæster

Strandskaden er en almindelig trækgæst, som især højvandsraster på slamfladerne i træktiden. Op til 147 fugle iagttaget.

Strandskade, maksimale forekomst på Reservatet 1976-2020.

Klyde

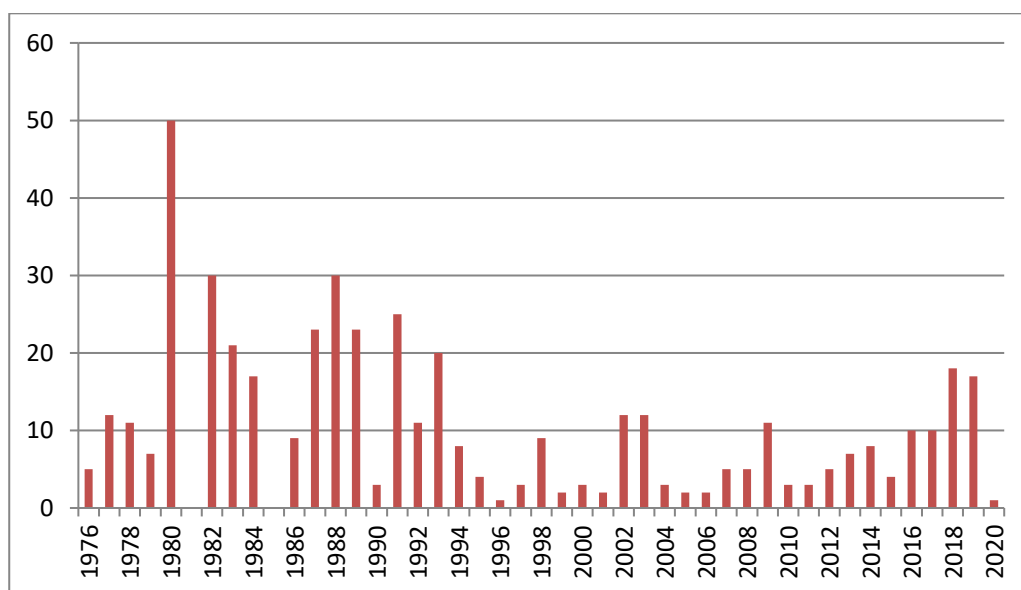
STATUS 2020: Ret almindelig ynglefugl.

Et større antal klyder end der yngler på Reservatet forsamles på Reservatet før yngletiden (maksimum 156 fugle), hvorefter antallet reduceres og kun ynglefuglene bliver tilbage. Klyden har ynglet eller forsøgt at yngle hvert år på Reservatet i et antal af ganske få par og op til 50 par. Der produceres sjældent unger p.g.a. prædation.

Tidligere fund

Arten blev noteret på DOF-ekskursionen 30.04.1950 på Reservatet.

Jørgen Stubgård iagttog 40-53 fugle på Reservatet 1959-1961, hvilket tyder på 20-25 par.

Klyde, ynglepar på Reservatet 1976-2020.

Forslag til tiltag der kan gavne ynglende klyder

Det foreslås, at der opsættes et elektrisk hegn op omkring **HELE** klydekolonien for sikring af kolonien mod 4-benede prædatorer.

Stor præstekrave

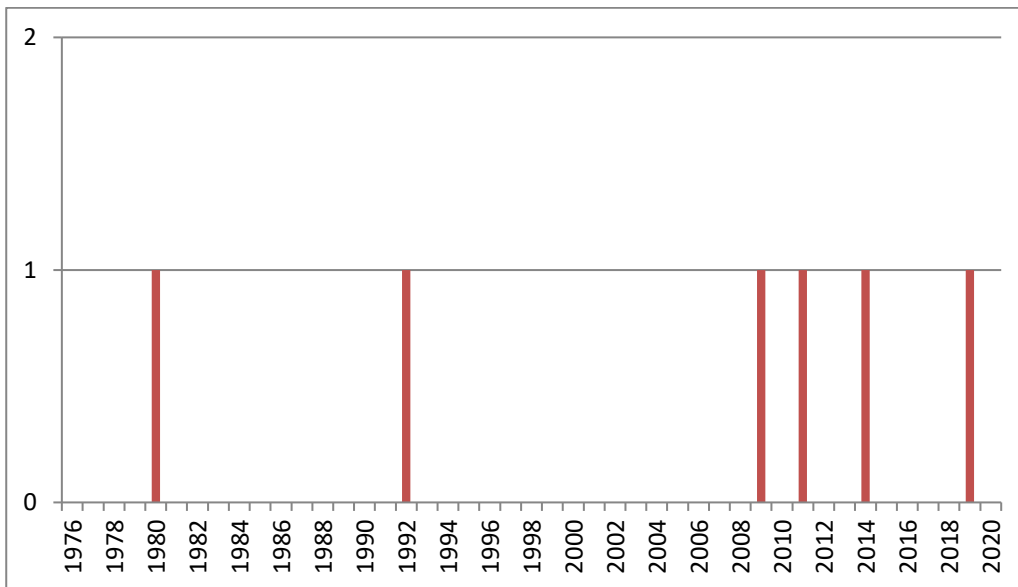
STATUS 2020: Ustadig, sjælden ynglefugl. Fåtalig-ret almindelig trækgæst.

Ynglefund

Stor præstekrave er fundet ynglende på Reservatet 1980, 1992, 2009, 2011, 2014 og 2019.

Tidligere fund

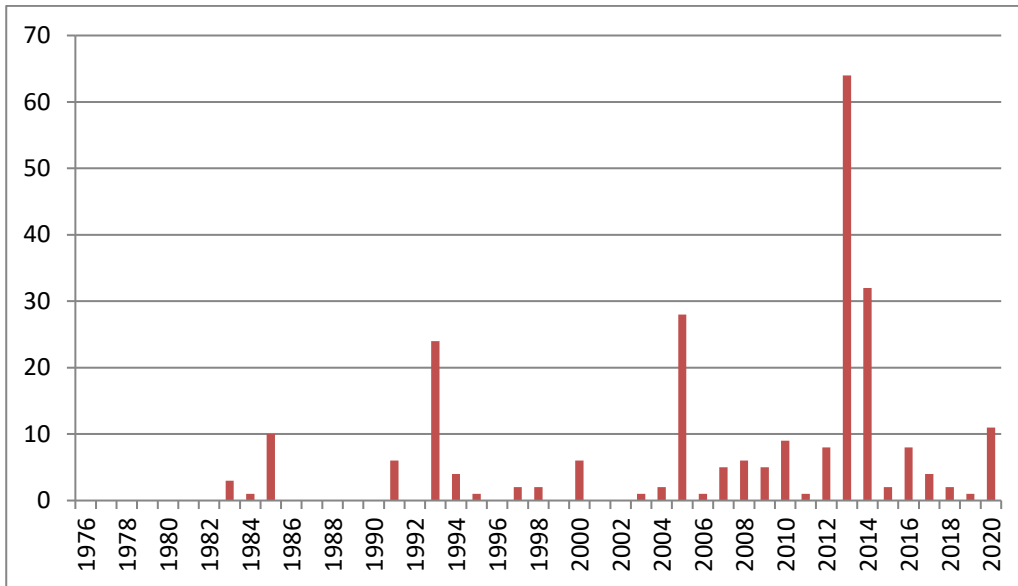
Jørgen Stubgård angiver arten på Reservatet som ynglefugl i 1961.

Stor præstekrave, ynglepar på Reservatet 1976-2020.

Trækgæster

Uden for træktiden ses arten rastende på de slamflader der dannes, når vandstanden falder om foråret. Stor præstekrave raster da i fluktuerende antal med største forekomster 64 fugle 04.09.2013.

Stor præstekrave, maksimale forekomst på Reservatet 1976-2020.

Hvidbrystet præstekrave

STATUS 2020: Tidligere ynglefugl, nu forsvundet. Ses ej heller mere som trækgæst.

Ynglefund

På DOF-ekskursionen 30.04.1950 sås hvidbrystet præstekrave flere gange ved Langø Mølle – Reservatet.

Tommy Dybbro anfører i DOFT 1970: "...ynglet øst for Langøgården indtil 1967". Det *kan* være Reservatet.

Lille præstekrave

STATUS 2020: Tilfældig gæst.

Alle iagttagelser: 04.09.2013 1 fugl.

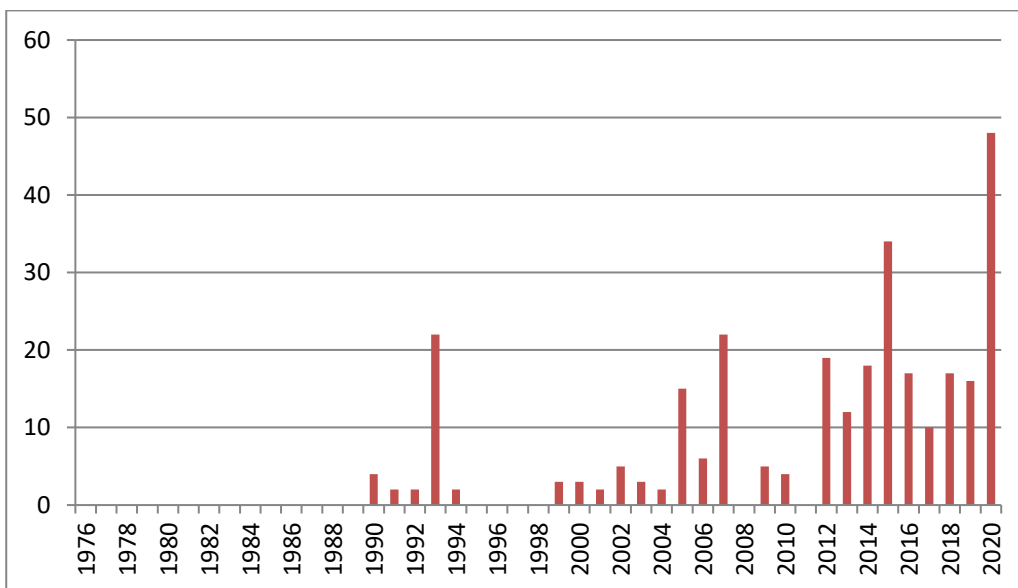

Lille præstekrave. Foto: Kurt Due Johansen.

Strandhjejle

STATUS 2020: Fåtalig-ret almindelig trækgæst.

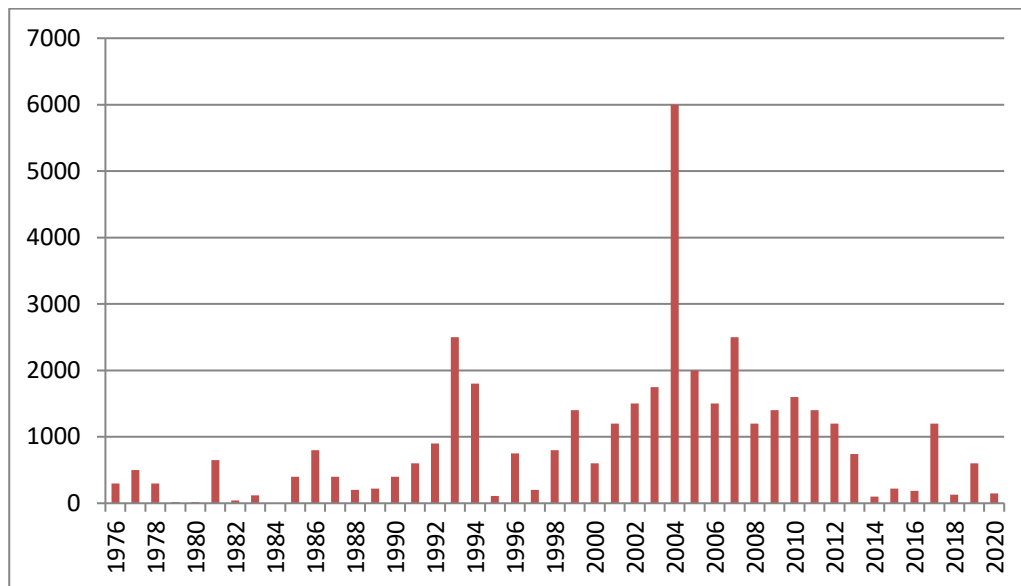
Strandhjejlen er iagttaget på Reservatet fra 1990 i fluktuerende antal. De fugle der iagttages er højvandsrastende fugle, der småfouragerer under højvandet, og fouragerer ved lavvande på vadefladerne uden for digerne. Maksimum 34 fugle.

Strandhjejle, maksimale forekomst på Reservatet 1976-2020.

Hjejle

STATUS 2020: Sjælden-talrig trækgæst.

Hjejle, maksimale forekomst på Reservatet 1976-2020.

Udviklingen i forekomst af hjejle 1976-2019

1970'erne: Nogle hundrede fugle.

1980'erne: Fluktuerende forekomst, nogle år kun ganske få, 4-5 år med flere hundrede fugle, maksimum ca. 800 fugle.

1990'erne: Forekomst hvert år, men stadig fluktuerende forekomst. Maksimum mere end tusind fugle i 3 år, et år med 2.500 fugle.

2000-2010: Fra ca. 1999 stigende antal rastende fugle, de fleste år mere end 1.000 fugle, 3 år med 2.000 eller flere fugle (maksimum 6.000 fugle). Det stigende antal fugle *kan* være en funktion af bedre plejede strandenge, men der kan sagtens være andre faktorer i spil, som umiddelbart ikke kan forklares.

2011-2020. Faldende antal i perioden. Efter 2014 er hjejlerne iagttaget andre steder på Gyldensteen, blandt andet på øerne i Kystlagunen og syd for Engsøen.

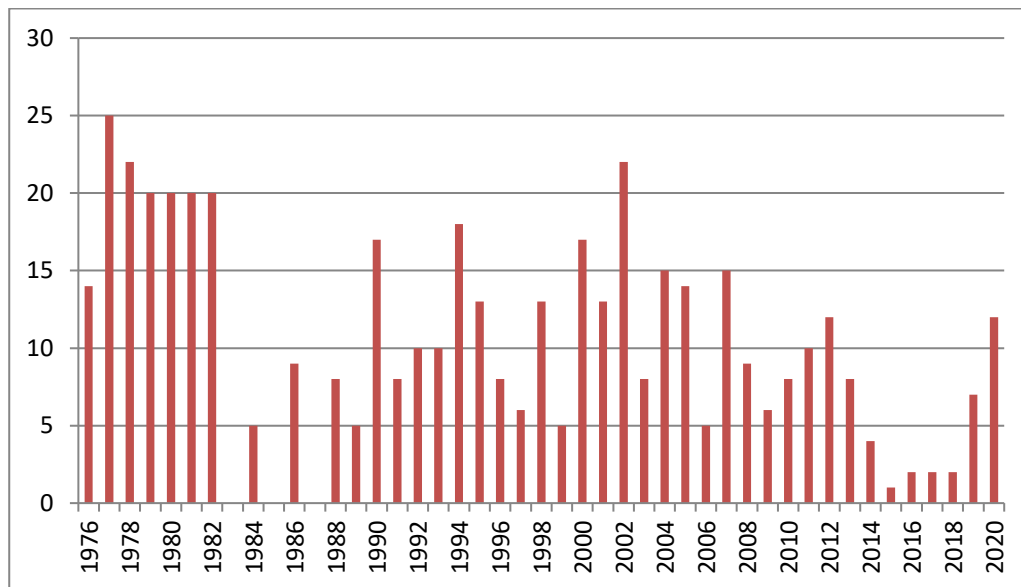
Forekomst af hjejle før 1976

Jørgen Stubgård så i 1952 og 1958 ca. 300 rastende hjejler om foråret. Den ene af iagttagelserne var i Gyldensteen Inddæmmede Strand og den anden er ikke lokalitetshenført. Vi ved således ikke, om hjejlerne anvendte Reservatet som rasteplads.

Vibe

STATUS 2020: Sjælden ynglefugl, talrig trækgæst.

Ynglebestandens udvikling

Vibe, ynglepar på Reservatet 1976-2020.

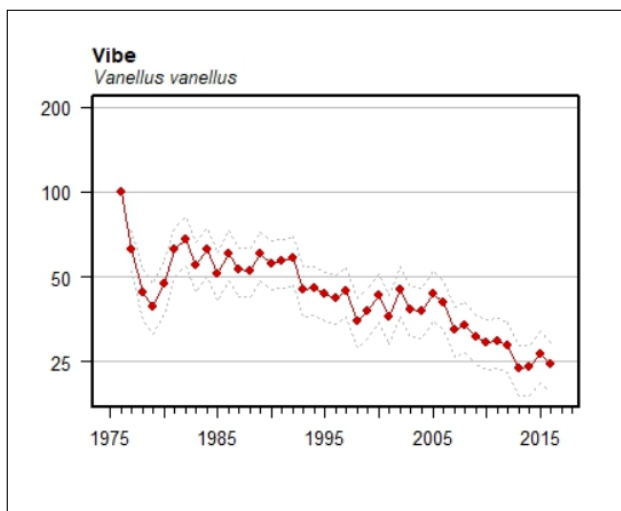
Sidst i 1970'erne-først i 1980'erne ynglede der 20-25 par viber på Reservatet.

Fra midt i 1980'erne til sidst i 1980'erne faldt bestanden af viber i området til 5-8 par. Årsagen er muligvis, at engenes plejetilstand blev ringere og ringere.

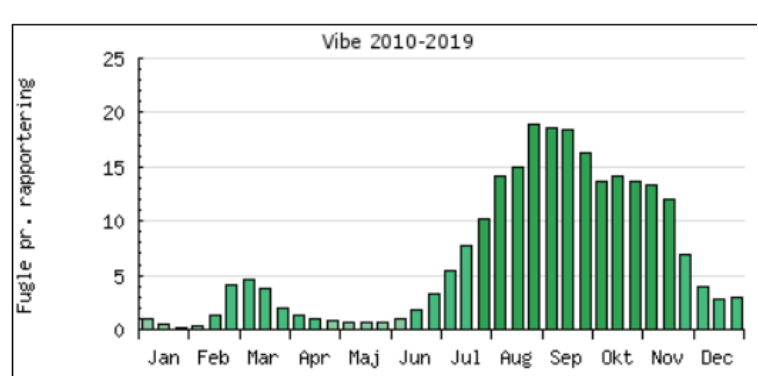
I 1990'erne svingede bestanden mellem 5 og 18 par. Engenes plejetilstand var stadigvæk langt fra optimal, for så vidt kun ca. halvdelen blev plejet først i årtiet.

Bestanden af vibe i de første 10 år i årtusindet svingede mellem 5 og 17 par. Kvaliteten af engenes naturpleje var nu generelt steget og alle enge var inddraget under afgræsning. Kun enge på nordvestsiden af strandsøen var ikke plejet optimalt, da det blå bånd mellem strandsøen og engene var tilgroet med Strand-Kogleaks.

I de følgende ti år 2011-2020, fluktuerede vibebestanden mellem 1 og 12 par. Der er sandsynligvis flere årsager hertil. Udover lokale årsager er der den generelle bestandstilbagegang for viben i Nordvesteuropa.

Udviklingen i ynglebestanden opgjort ud fra årlige *punkttællinger* er vist med rødt. Bestandsstørrelsen er angivet som indeks, hvor første optællingsår er sat til 100. De stiplede linjer er punkternes tilhørende $\pm SE$ værdier og illustrerer usikkerheden på indekset.

Forekomsten af Vibe i Danmark, baseret på indtastninger i DOFbasen for 2010-2019. Værdierne angiver det gennemsnitlige antal individer indtastet pr. rapportering, fordelt på 10-dagesperioder. Forklaring af farvekoderne kan se [her](#).

Udviklingen i vibebestanden på Gyldensteen Inddæmmede Strand, i Reservatet og resten af Orestrand

Vi har ingen oplysninger om vibebestandens størrelse tidligere. Fra Einsidellsborg angiver Vagn Holstein i 1920'erne på 280 hektar græsklædt, fugtig inddæmning og 100 hektar u-inddiget strandeng samt flere hundrede hektar dyrkede marker ca. 500 par ynglende viber (DOFT 1927).

På samme tid var der på Gyldensteen ca. 360 hektar enge i Gyldensteen Inddæmmede Strand samt 187 hektar enge i Orestrand, tilsammen ca. 550 hektar enge. Det er klart, at der på alle enge på Gyldensteen har ynglet langt over hundrede par viber, og at der alene på Reservatet, som indtil kvægbesætningens forsvinden omkring 1960, har været velplejede enge stort set på hele arealet, har været en bestand der har ligget noget over vibeanallet, da det var størst, sidst i 1970'erne-først i 1980'erne. Et kvalificeret gæt er, at der på Reservatet har ynglet 30-40 par viber 1920-1960.

Trækgæster

Antallet af rastende viber på Reservatet ligger fra 2010 til 2020 på 125 til 850 fugle.

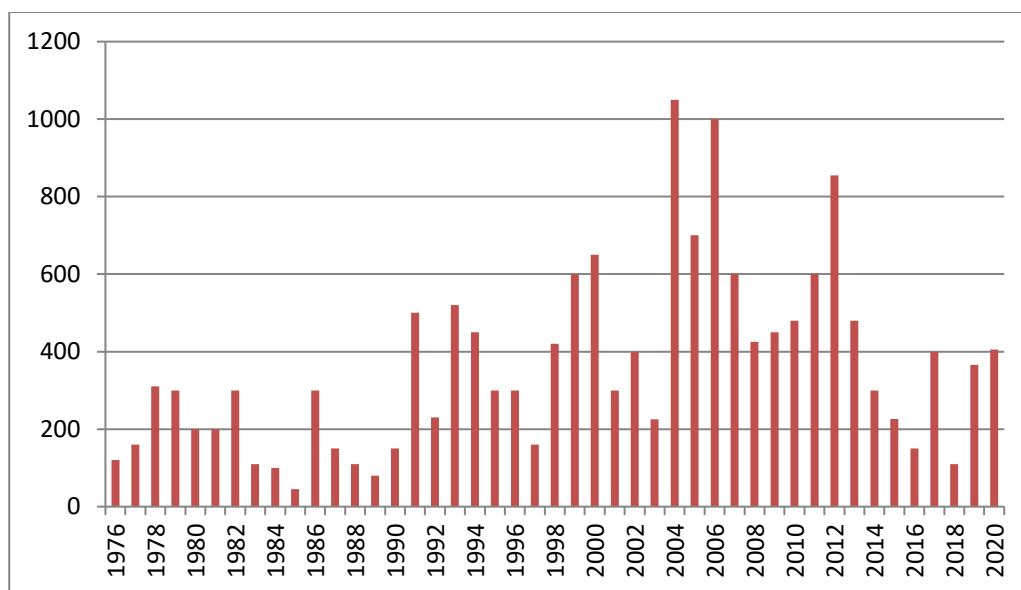
Udviklingen i forekomsten af træk-viber på Reservatet

De første angivelser af antallet af viber i træktiden skyldes Jørgen Stubgård, som kom i området 1952-1961. Han anfører f.eks. 07.09.1958: "På enge og stubmarker flere tusinde" – flere tusinde bør være mindst 2.000 fugle. Angivelserne er dog sandsynligvis fra hele Gyldensteen området.

I perioden 1976-1989 ligger antallet af rastende viber på Reservatet lavt, maksimum 300 fugle, med en faldende tendens. Årsagen *kan være* at engene på Reservatet ikke var optimalt plejede, og at dele af Reservatet slet ikke var afgræsset i perioder.

1990-2000 ses et fluktuerende antal viber (175-525 fugle), men faktisk stigende antal i forhold til årtiet før. Når man betænker den generelle tilbagegang hos viben i nordvesteuropa, se under ynglende viber på Reservatet, er det faktisk interessant, og *kan skyldes* at Fyns Amt initierede en forbedret pleje af Reservatet i løbet af 1990'erne.

2000 til 2020 ses nogle høje antal – maksimum 850 til mere end 1.000 fugle i 3 tilfælde. Fra 2014 ses en nedgang i antallet af rastende viber. Årsagen hertil skønnes at være, at Engsøen med tilstødende smalle enge samt etablering af Kystlagunen med øer, hvor viberne højvandsrastede, samt etablering af en "temporær sø" nord for Langøgården, alt sammen initiativer i 2014, betød, at der flere andre steder på Gyldensteen, uden for Reservatet, blev favorable vilkår for viben.

Vibe, maksimale forekomst på Reservatet 1976-2020.

Viben var tidligere en langt mere almindelig ynglefugl på Reservatet. Foto: Kurt Due Johansen.

Islandsk ryle

STATUS 2020: Regelmæssig, fåtallig trækgæst.

Arten raster regelmæssigt med enkelte fugle, især på efterårstrækket. Maksimum antal fugle er 30 fugle 28.07.2009.

Almindelig ryle

STATUS 2020: Forsvundet som ynglefugl. Fåtalrig-talrig trækgæst.

Ynglefund

Arten er sidste gang registreret ynglende i 1980, hvor 1 par ynglede.

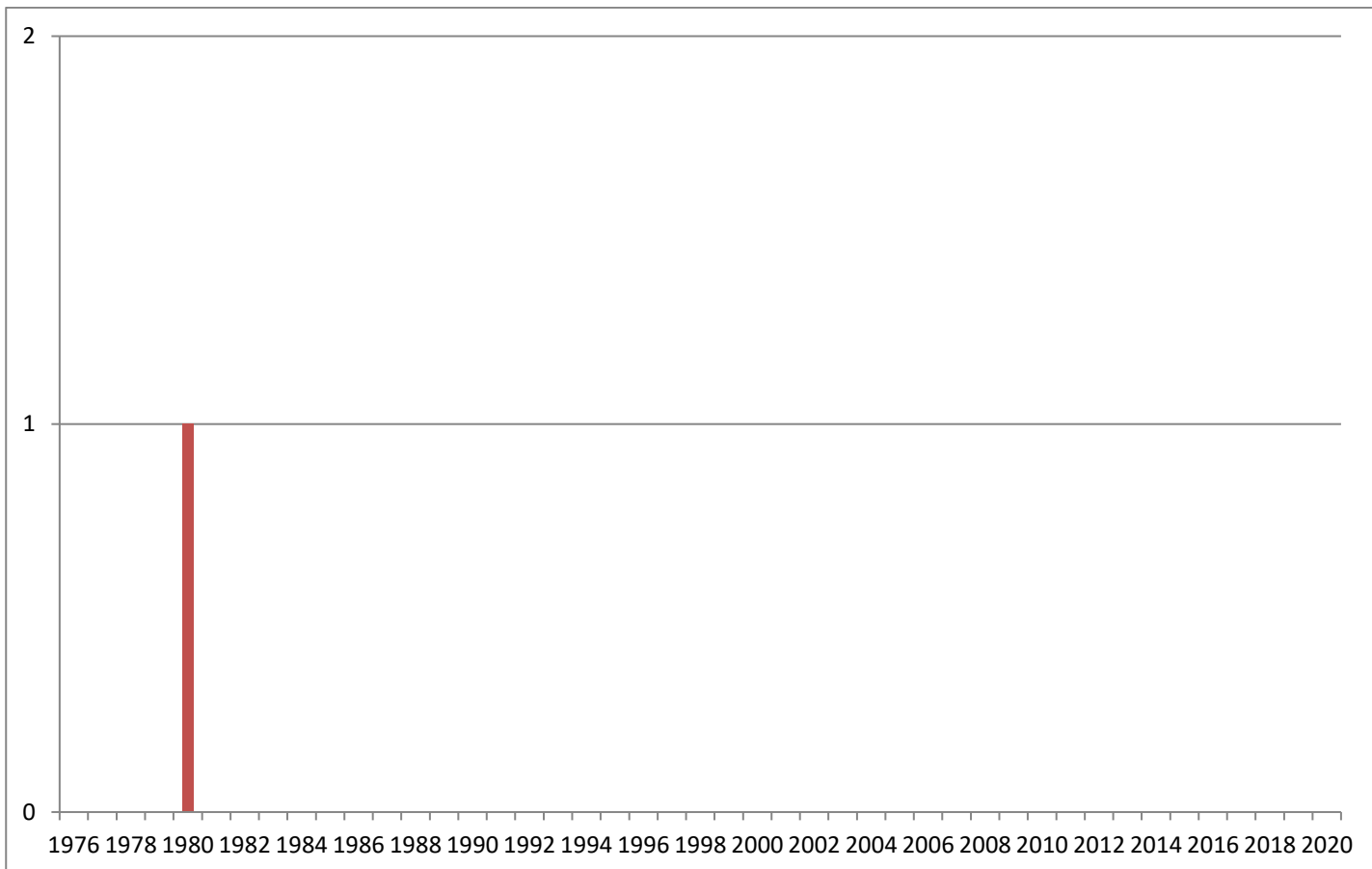
Tidligere forekomst

Arten anføres som ynglende på DOF-ekskursionen 30.04.1950 på Reservatet.

Arten har sandsynligvis indtil afvandingen af Gyldensteen Inddæmmede Strand 1959-1960 og den østlige del af Orestrand 1964-1965, været ynglefugl. Vagn Holstein angav 50 ynglepar fra Einsidellsborg i 1920'erne

på 280 hektar fugtig, fersk eng og 100 hektar uinddiget strandeng på nabogodset Einsidellsborg. Der *kan* have lige så mange ynglepar på Gyldensteen i perioden, hvor der var 550 hektar enge.

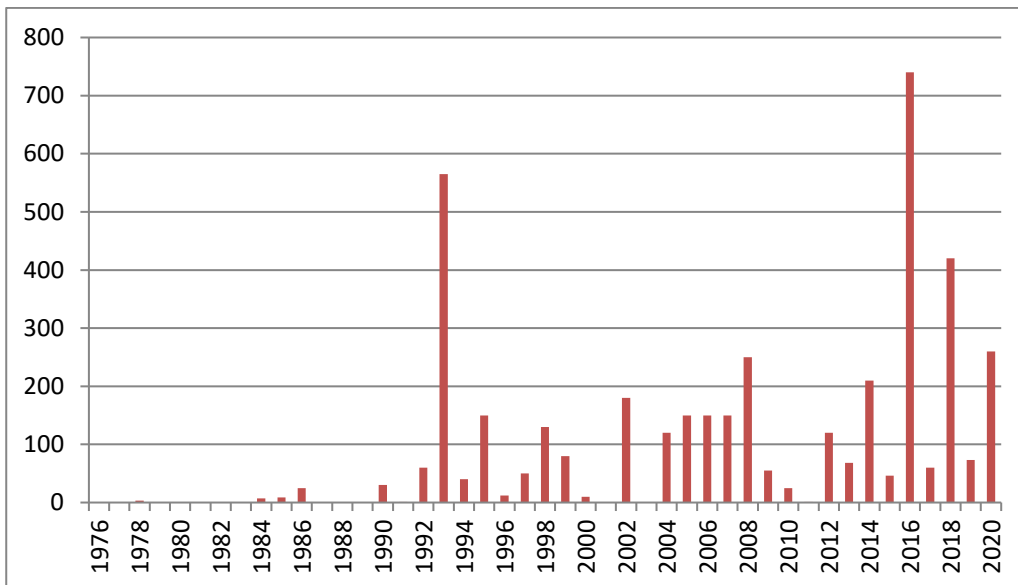
Arten er forsvundet som ynglefugl fra Gyldensteen Inddæmmede Strand og den østlige del af Orestrand efter opdyrkningen her 1959-1964 og fra Reservatet kort tid efter 1980.

Almindelig ryle, ynglepar på Reservatet 1976-2020.

Trækgæster

Almindelig ryle er i perioder en ret almindelig trækgæst på Reservatet. Når det er højevande uden for digerne, flyver rylerne i nogle tilfælde ind bag digerne på Reservatet, hvor de dels højevandsraster, dels småfouragerer. Maksimum antal fugle ligger på få fugle til i flere fugle 400 fugle, 550 fugle og 730 fugle.

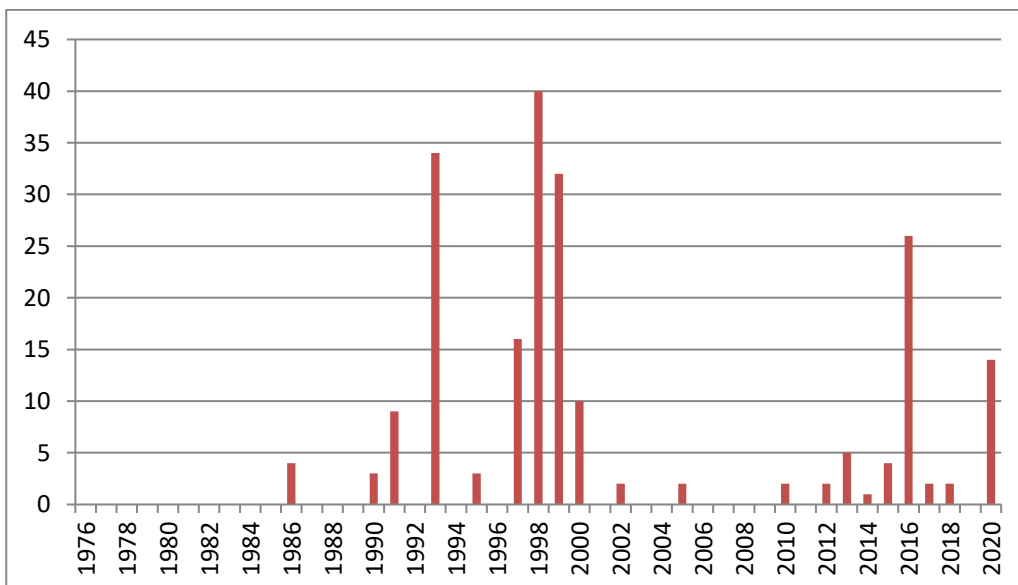

Almindelig ryle, maksimale forekomst på Reservatet 1976-2020.

Krumnæbbet ryle

STATUS 2020: Fåtalig-ret almindelig trækgæst.

Krumnæbbet ryle forekommer i fluktuerende antal som rastefugl på Reservatet. Nogle år få, andre op til 40 fugle.

Krumnæbbet ryle, maksimale forekomst på Reservatet 1976-2020.

Temmincksryle

STATUS 2020: Tilfældig gæst.

Samtlige iagttagelser: 2012: 23.05 2 fugle.

Dværgryle

STATUS 2020: Regelmæssig, fåtallig trækgæst.

Der foreligger følgende iagttagelser:

1988: 04.09. 2.

1993: 25.07. 9

1994: 16.08. 1.

1995: 06.09. 4.

1997: 23.08. 1.

2005: 25.05. 3.

2013: 04.09. 3

2014: 27.09. 3.

Stenvender

STATUS 2020: Tilfældig gæst.

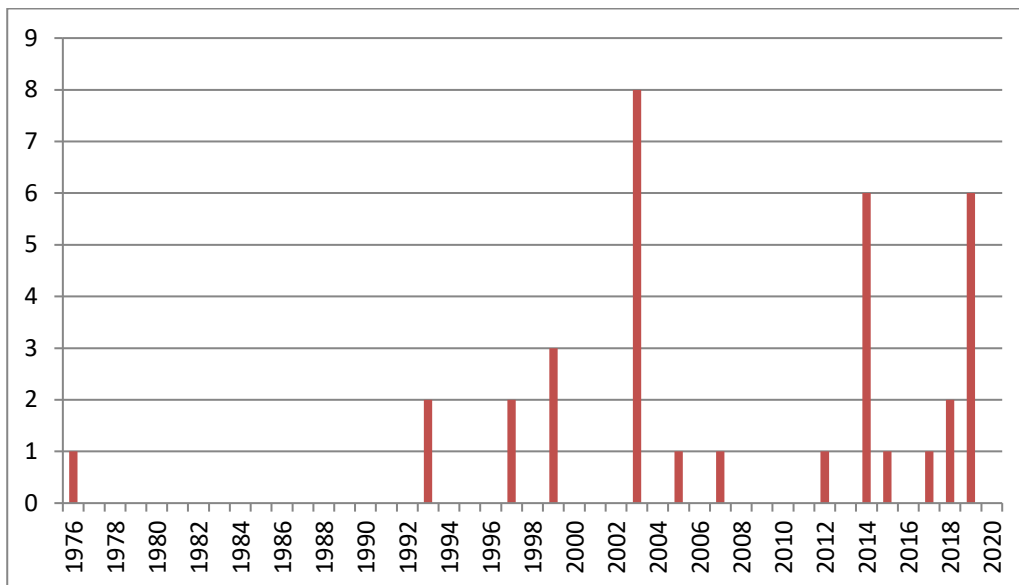
Samtlige iagttagelser:

2015: 13.07. 1 fugl.

Tinksmed

STATUS 2020: Fåtallig trækgæst.

Tinksmeden er en regelmæssig gæst der raster og fouragerer med op til 8 fugle.

Tinksmed, maksimale forekomst på Reservatet 1976-2020.

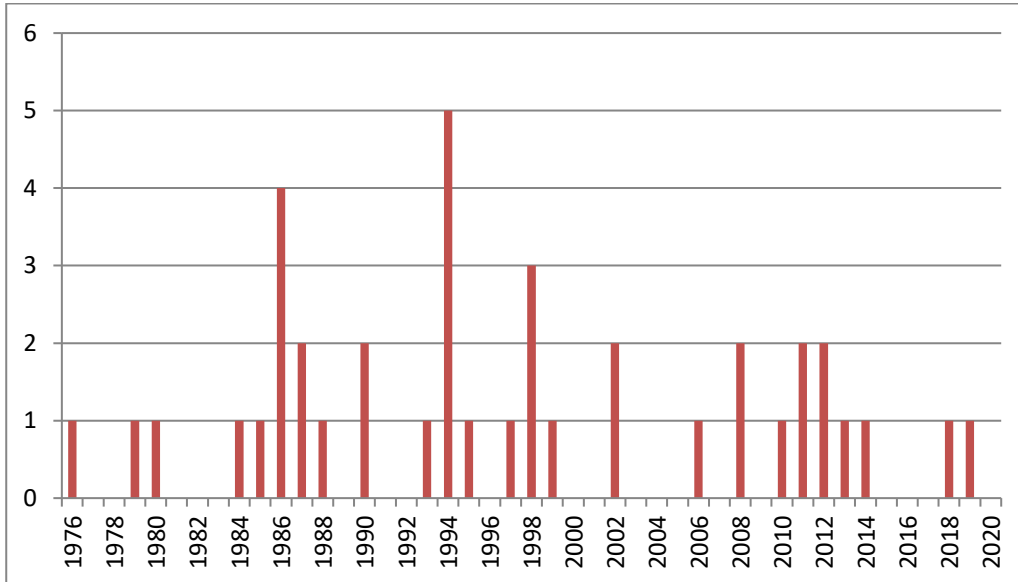

Tinksmeden er en fåtallig gæst på Reservatet. Foto: Kurt Due Johansen.

Svaleklire

STATUS 2020: Regelmæssig, fåtallig trækgest.

Svalekliren raster regelmæssigt på Reservatet med op til 5 fugle.

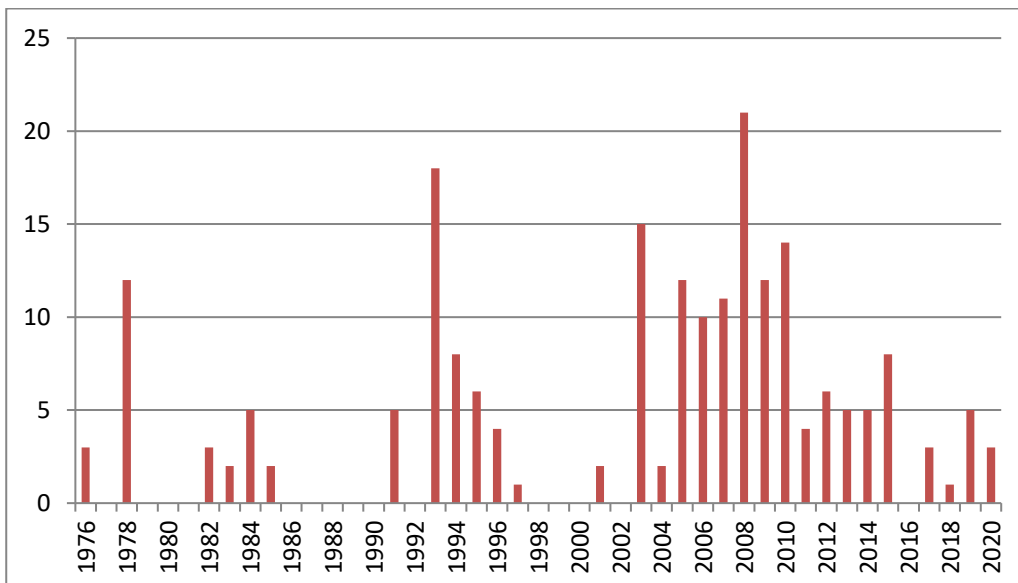

Svaleklire, maksimale forekomst på Reservatet 1976-2020.

Mudderklire

STATUS 2020: Ret almindelig trækgest.

Mudderkliren ses årligt på Reservatet med op til 21 fugle.

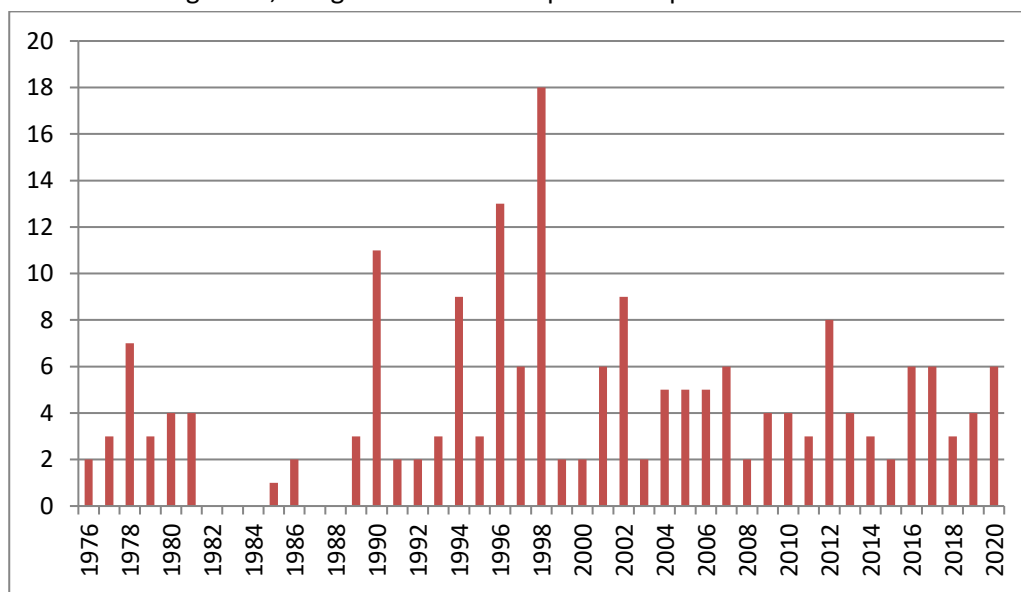
Mudderklire, maksimale forekomst på Reservatet 1976-2020.

Rødben

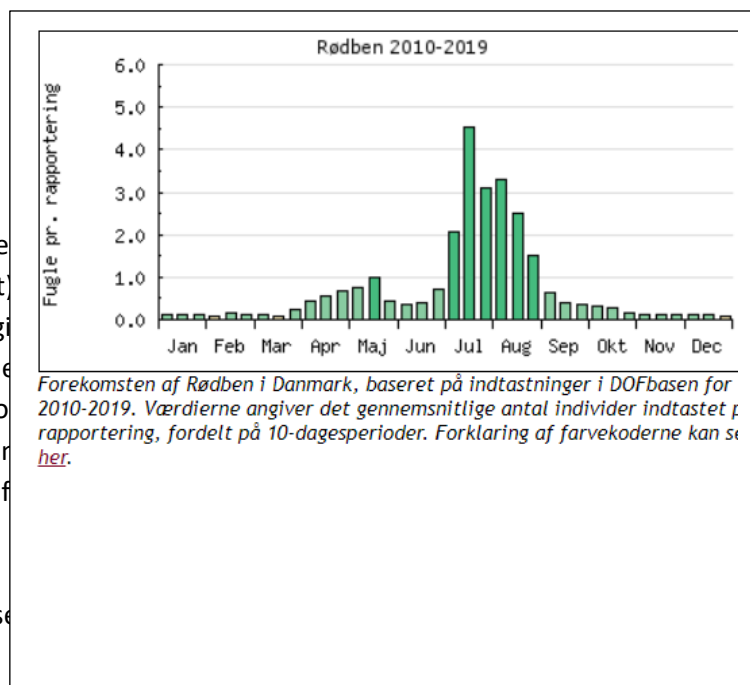
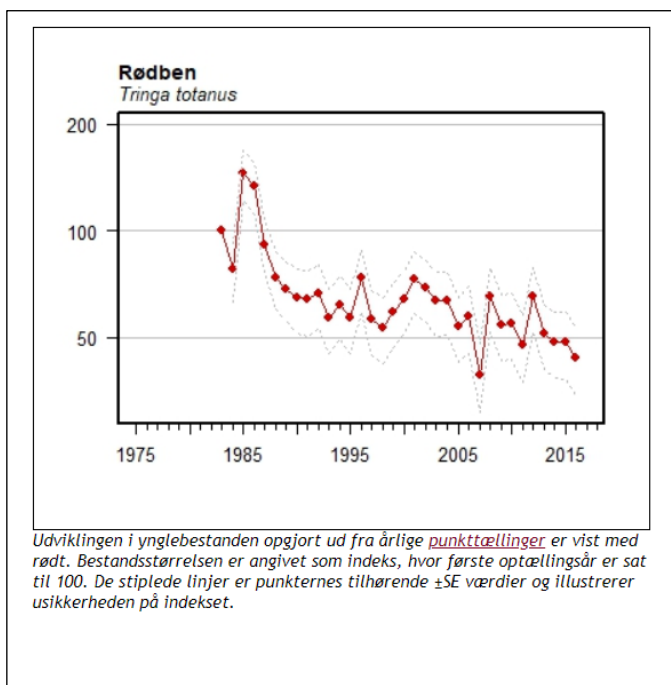
STATUS 2020: Fåtalig ynglefugl. Fåtalig trækgest.

Ynglefund:

Rødbenet er fundet ynglende i hele perioden 1976-2019. Bortset fra perioden 1990 til 1998, hvor der er fundet mange ungepar (1990 11 par, 1994 9 par, 1996 13 par og 1998 18 par), har bestanden i perioden været temmelig stabil, svingende fra enkelte par til 6-8 par.

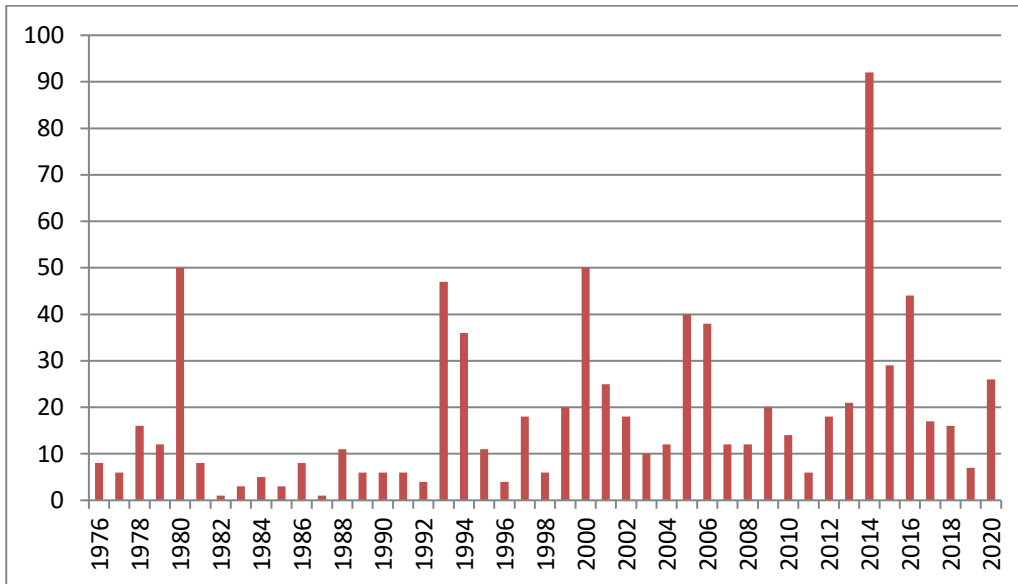

Rødben, ungepar på Reservatet 1976-2020.

Trækgæster

Der ses regelmæssigt et større antal rødben end ynglebestanden, jævnfør nedenstående histogram. Maksim er 50 fugle 20.06.1980 og 92 fugle 20.08.2014.

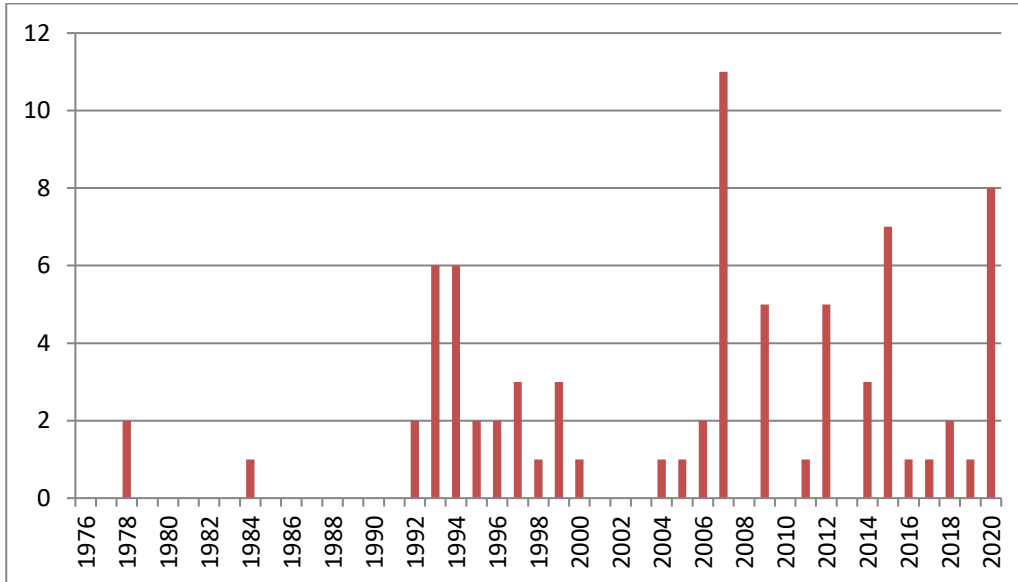
Rødben, maksimale forekomst på Reservatet 1976-2020.

Sortklire

STATUS 2020: Fåttallig trækgæst.

Sortkliren ses stort set årligt med op til 11 fugle.

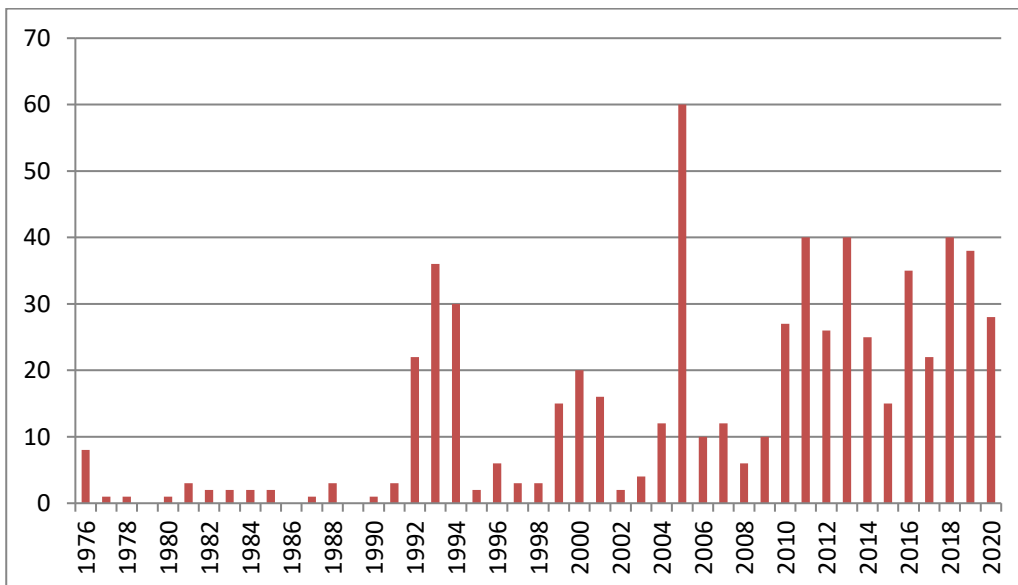

Sortklire, maksimale forekomst på Reservatet 1976-2020.

Hvidklire

STATUS 2020: Ret almindelig trækgæst.

Hvidkliren forekommer årligt, både forår og efterår på træk med maksimal 40-60 fugle.

Hvidklire, maksimale forekomst på Reservatet 1976-2020.

Stor kobbersneppe

STATUS 2020: Regelmæssig, sjælden gæst.

Der haves følgende iagttagelser:

1977: 01.05. 1 og 21.08. 2.

1981: 09.05. 1.

1986: 23.04. 2.

1994: 07.07. 2.

1995: 29.03. 2.

2006: 27.05. 1.

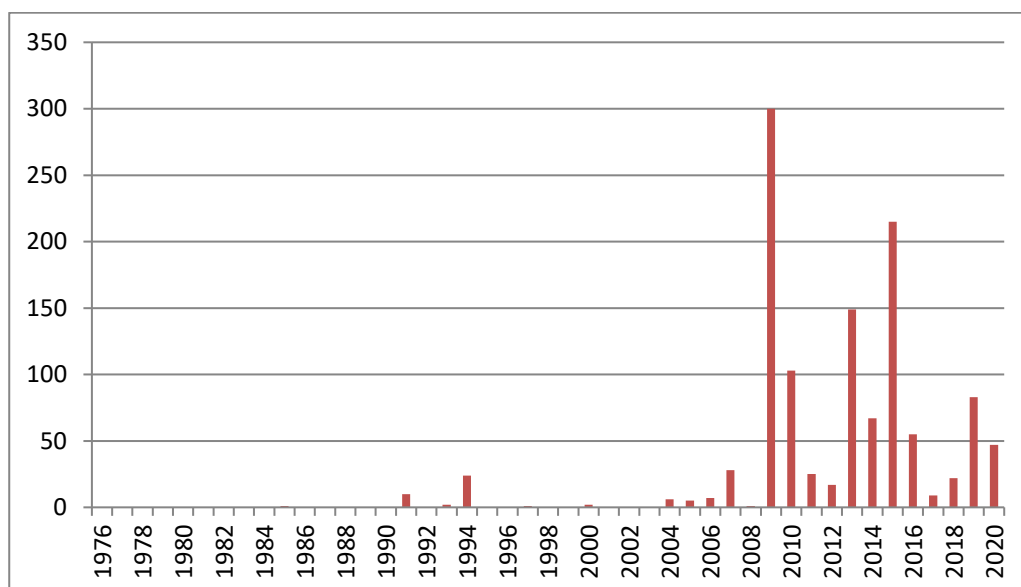
2010: 28.08. 3.

2015: 30.06. 1.

Lille kobbersneppe

STATUS 2020: Fåtalig-ret almindelig trækgæst.

Lille kobbersneppe ses i fluktuerende antal på Reservatet, bl.a. på forårstrækket, hvor fuglene der fouragerer uden for digerne, nogle gange søger ind på Reservatet og højvandsraster. Der kan da nogle gange ses mange fugle, f.eks. 10.05.2009 **300** fugle, 14.05.2009 **200**, 09.05.2010 **103**, 04.06.2013 **149**, 12.05.2015 **121** og 20.05.2015 **215** fugle.

Lille kobbersneppe, maksimale forekomst på Reservatet 1976-2020.

Storspove

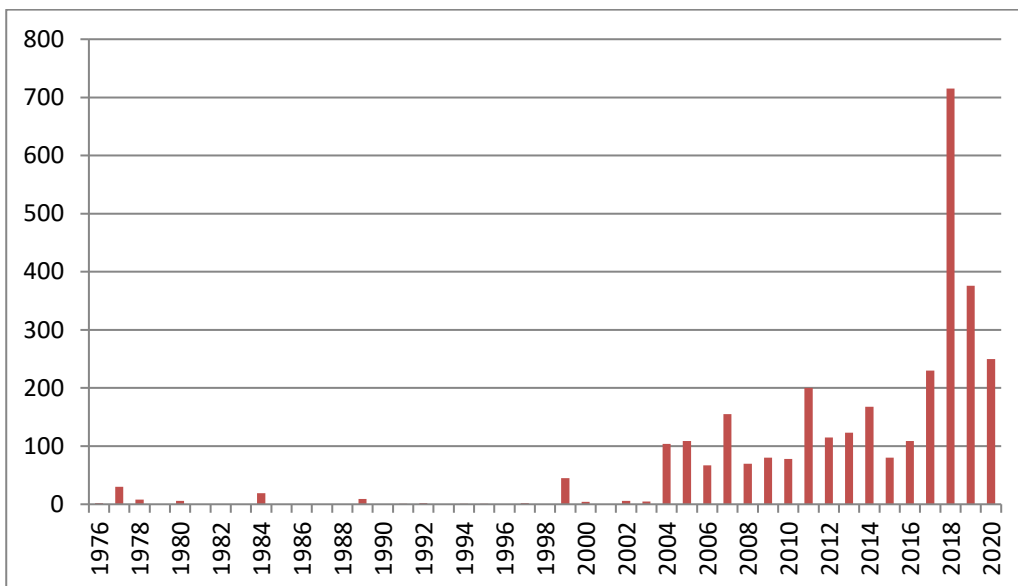

Reservatet er i dag en af Fyns vigtigste rasteplasser for storspove. Foto: Kurt Due Johansen.

STATUS 2020: Almindelig trækfugl.

Storspoven er i dag en almindelig trækfugl på Reservatet, hvor den dels højevandsraster, dels fouragerer ved højevande, efter at have fourageret uden for digerne på vadefladerne.

Antallet af storspove på Reservatet har været stigende i mange år. Der ses nu ofte flere hundrede fugle på Reservatet, maksimum 715 fugle i 2018.

Storspove, maksimale forekomst på Reservatet 1976-2020.

Småspove

STATUS 2020: Regelmæssig, sjælden trækgæst.

Der foreligger 17 iagttagelser af småspover på Reservatet fordelt på 12 år og med maksimalt 3 fugle samtidig.

Småspoven er i dag en sjælden gæst på Reservatet. Foto: Kurt Due Johansen.

Dobbeltbekkasin

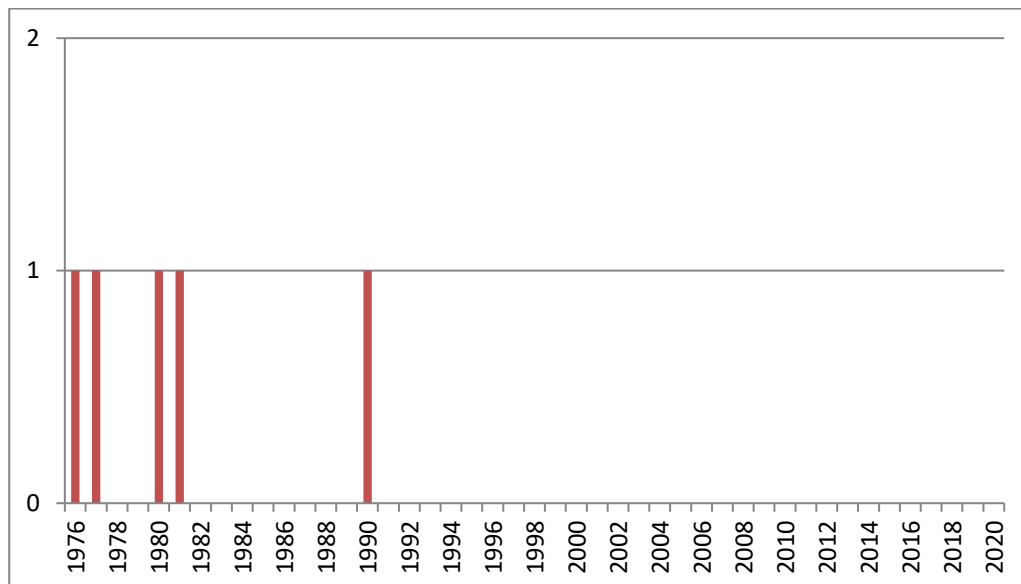
STATUS 2020: Forsvundet som ynglefugl. Ret almindelig trækgæst.

Ynglefund

Dobbeltbekkasinen er fundet ynglende på Reservatet 1976-1977, 1981-1981 og 1990.

Tidligere ynglefund

Stubgård der besøgte Gyldensteen Strand i perioden 1952-1961, angiver ikke dobbeltbekkasinen som ynglefugl på Reservatet.

Dobbeltbekkasin, ynglepar på Reservatet 1976-2020.

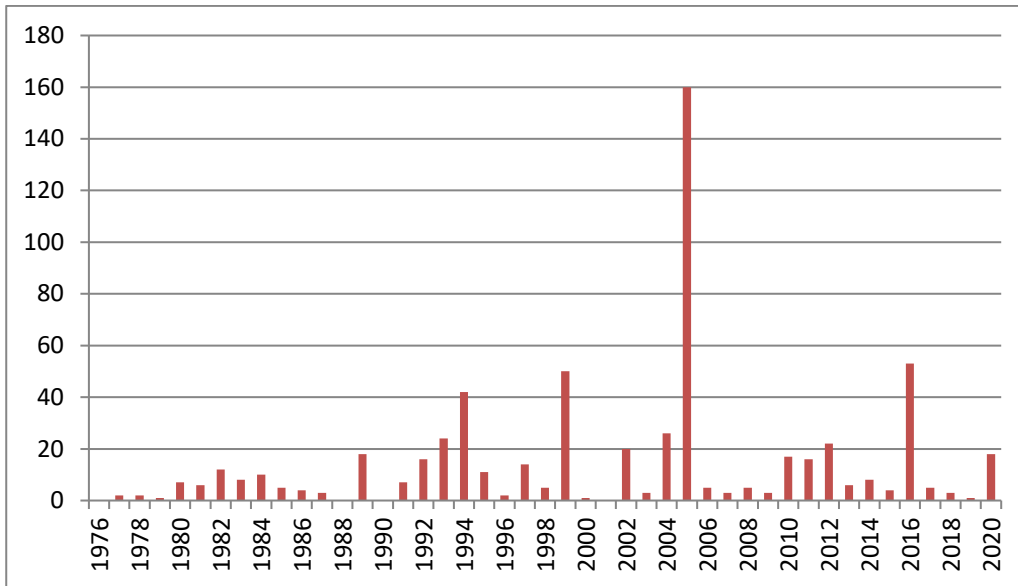
Trækgæster

Antallet af rastende dobbeltbekkasiner på Reservatet er generelt undervurderet, da de fleste besøgende naturligvis ikke bevæger sig ud på engene, hvilket man skal, hvis man skal registrere antallet af rastende bekkasiner.

Der raster i perioder mange dobbeltbekkasiner, og der er maksimalt registreret 160 fugle i 2005.

Trækgæster før 1976

Jørgen Stubgård noterer arten på 5 datoer 1952-1961 i marts-april og i september. 14.09.1958 skriver han: "Det vrimlede med bekkasiner". Stubgårds angivelser går på hele Gyldensteen Strand-området.

Dobbeltbekkasin, maksimale forekomst på Reservatet 1976-2020.

Enkeltbekkasin

STATUS 2020: Sjælden gæst.

Der haves følgende iagttagelser:

1993: 28.03. 1.

Brushane

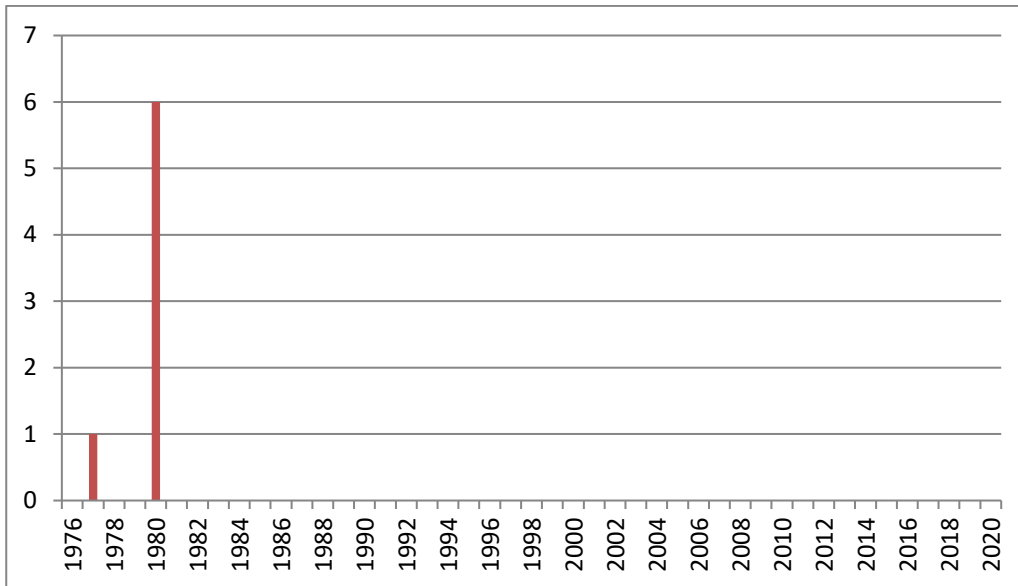
STATUS 2020: Forsvundet som ynglefugl. Fåtallig trækgæst.

Ynglefund

Brushanen angives af Fyns Amt som ynglende med 1 par i 1977 og 6 "par" i 1980.

Tidligere ynglefund

Jørgen Stubgård 28.,05.1961 angiver 2 hanner og 1 hun i den sydlige del af Reservatet og 7 hanner og flere hunner fra den nordlige del. Det kan udmærket godt være ynglefugle.

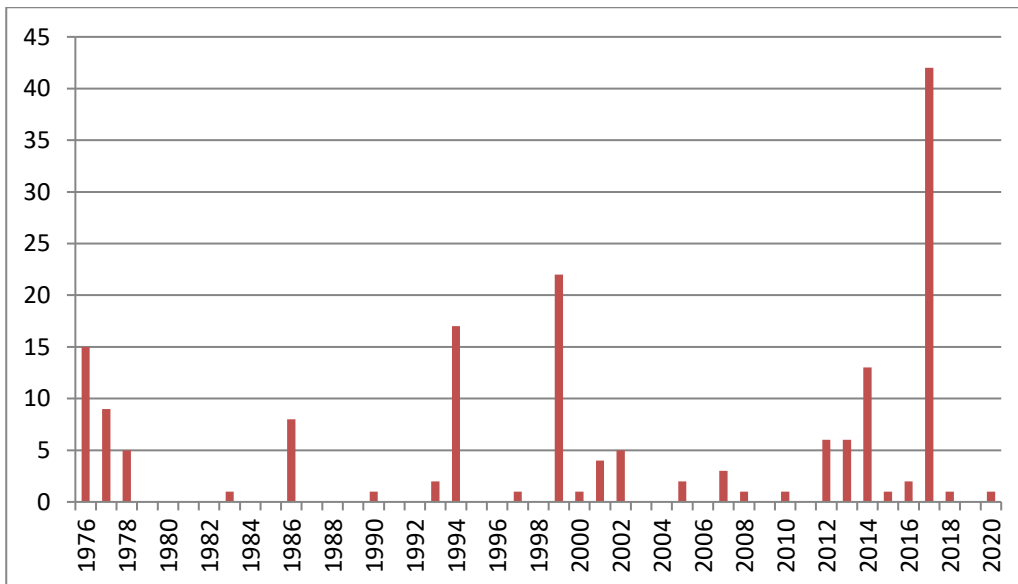
Brushane, ynglepar på Reservatet 1976-2020.

Trækgæster

Der ses brushøns rastende på Reservatet i fluktuerende antal, mest almindelig i antal under 10. Der foreligger dog et antal større iagttagelser:

13.05.1999 22 fugle.

01.09.2017 42 fugle.

Brushane, maksimale forekomst på Reservatet 1976-2020.

Hættemåge

STATUS 2020: Forsvundet som ynglefugl. Almindelig trækgæst/strejfgæst.

Ynglefund

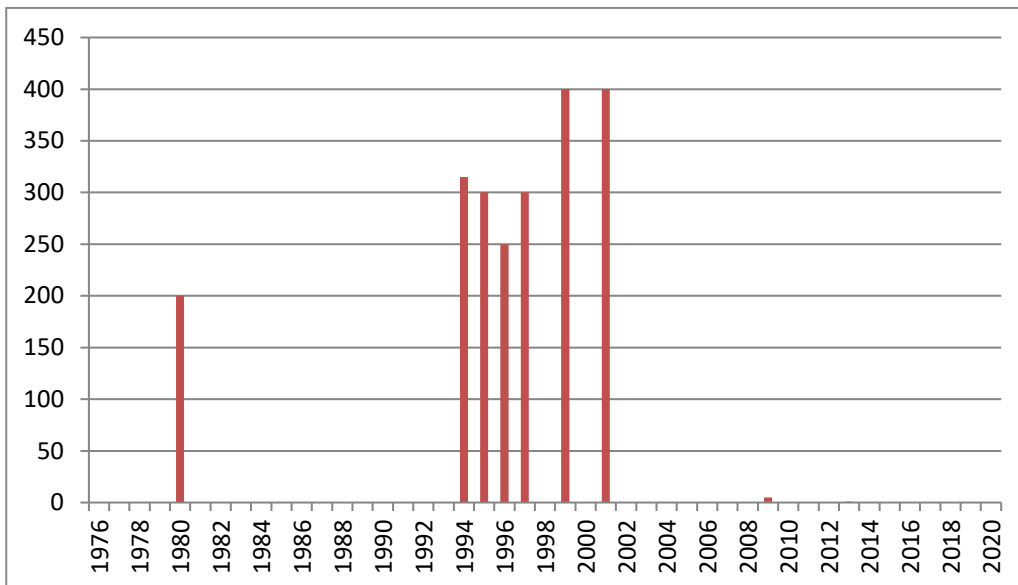
Hættemågen ynglede på Reservatet 1980 og 1994-2001. Herefter er der to små ynglefund 2009 med 2009 5 par og 1 par i 2013.

Hættemågen yngler nu ikke mere på Reservatet, men er almindelig gæst. Foto: Kurt Due Johansen.

Ynglefund før 1976

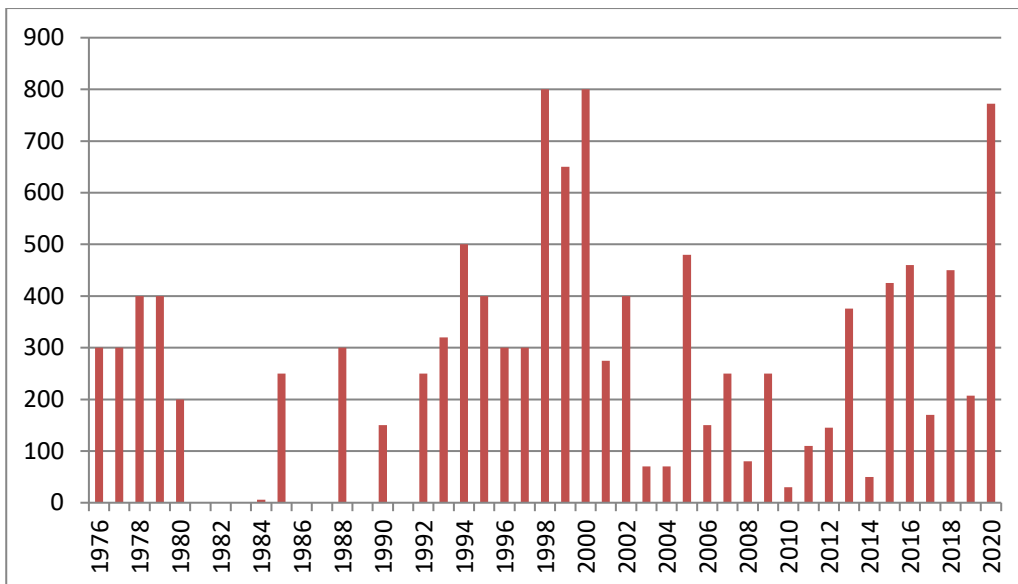
Jørgen Stubgård anfører hættemågen som ynglefugl på Reservatet 28.05.1961.

Hættemåge, ynglepar på Reservatet 1976-2020.

Hættemåge i træktiden/strejf

Hættemågen ses almindeligt i Reservatet enten på strejf fra ynglepladsen i Engsøen eller på træk. Maksimum er knap 800 fugle i de senere år.

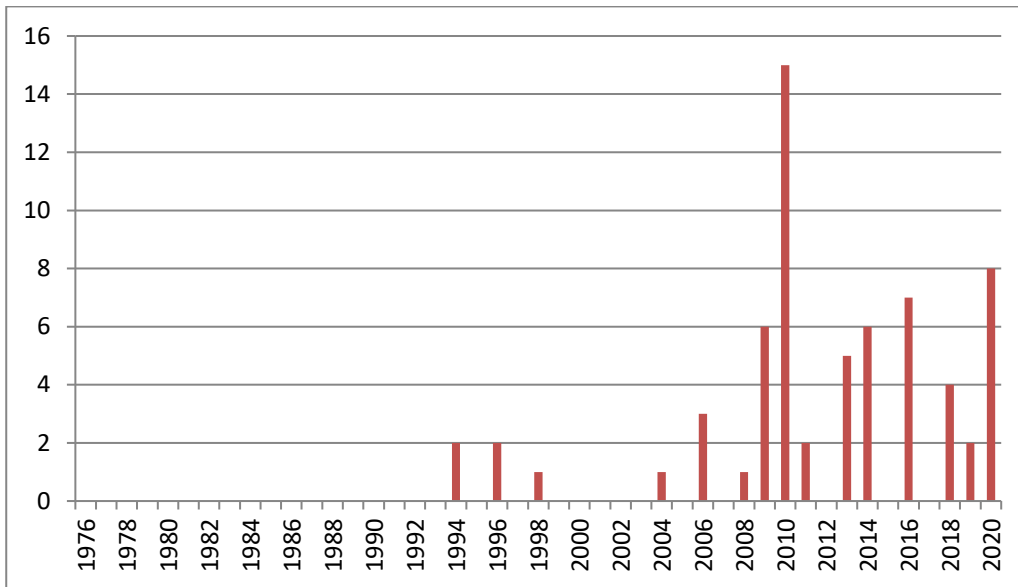
Hættemåge, maksimale forekomst på Reservatet 1976-2020.

Stormmåge

STATUS 2020: Sjælden ynglefugl, fåtallig-ret almindelig trækgæst.

Ynglefund

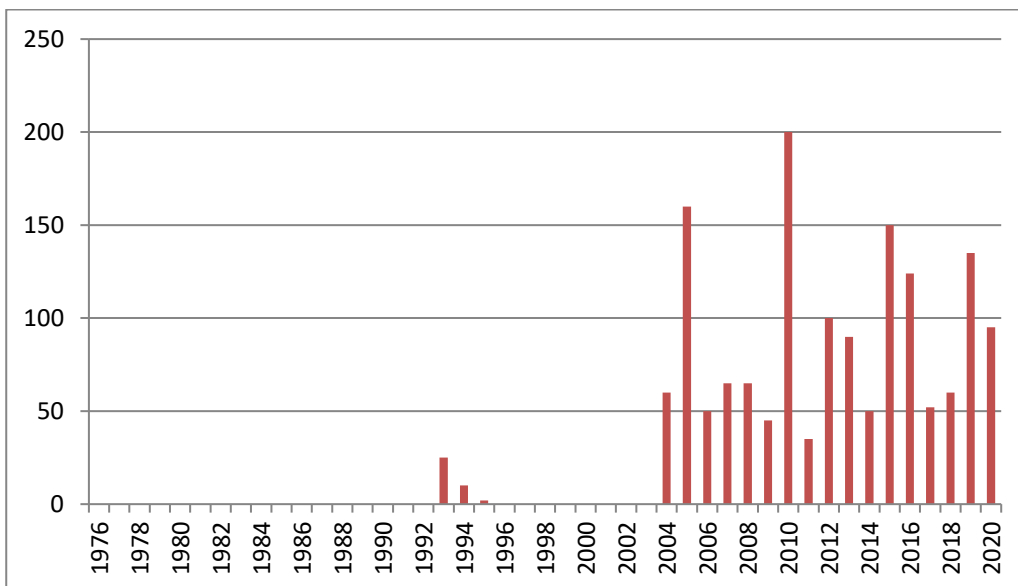
Stormmågen er konstateret ynglende fra 1994. Bestanden kulminerede i 2019 med 15 par, hvorefter bestanden igen er faldet.

Stormmåge, ynglepar på Reservatet 1976-2020.

Træktiden

Uden for yngletiden ses stormmågen almindeligt rastende på Reservatet med op til 150-200 fugle.

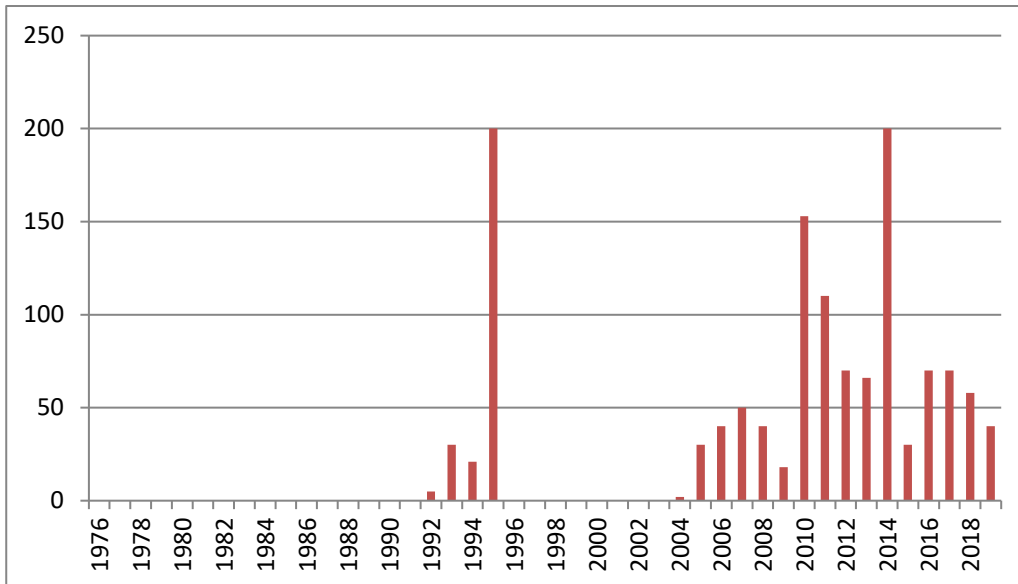

Stormmåge, maksimale forekomst på Reservatet 1976-2020.

Sølvmåge

STATUS 2020: Ret almindelig trækgæst/strejfgæst.

Sølvmågen iagttages i træktiden rastende, især ved højvande på Reservatet. Der ses 50-200 fugle.

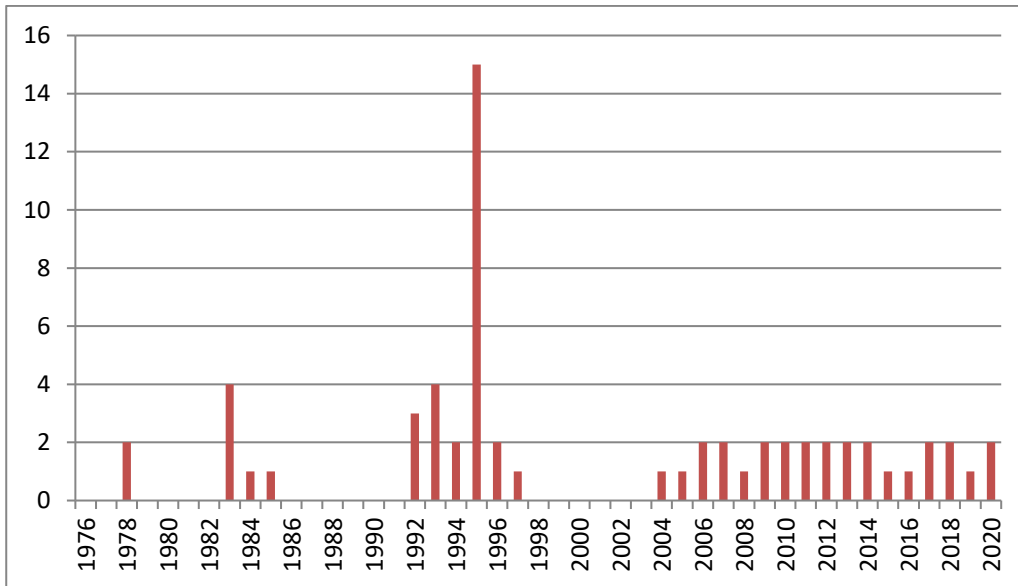

Sølvmåge, maksimale forekomst på Reservatet 1976-2020.

Svartbag

STATUS 2020: Sjælden-fåtallig trækgæst/strejfgæst.

Svartbagen ses med 1-4 fugle rastende i Reservatet.

Svartbag, maksimale forekomst på Reservatet 1976-2020.

Dværgmåge

STATUS 2020: Tilfældig gæst.

Samtlige iagttagelser:

1993: 25.07 1 juvenil fugl rastende.

Fjordterne

STATUS 2020: Tilfældig gæst.

Vi har følgende iagttagelser:

21.07.2014 1 fugl.

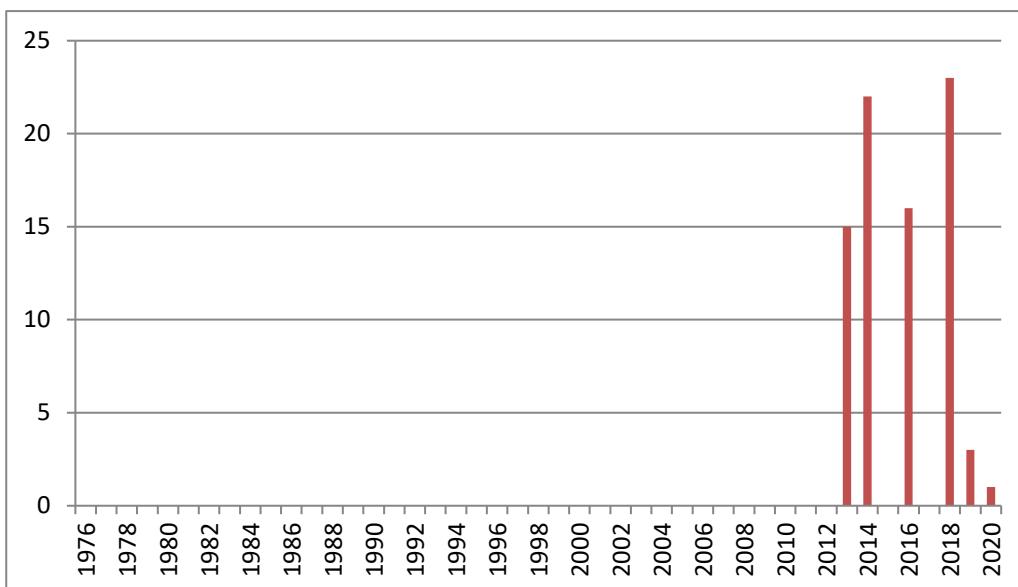
03.09.2015 3 fugle.

Havterne

STATUS 2020: Fåtallig ynglefugl.

Ynglefund

Havternen er konstateret ynglende på Reservatet fra 2013 med 3-23 par. Det kniber med ynglesucces'en, muligvis p.g.a. 4-benede prædatorer.

Havterne, ynglepar på Reservatet 1976-2020.

Rovterne

STATUS 2020: Strejfgæst fra nærliggende yngleplads.

Alle iagttagelser:

2016: 18.07. + 01.08. 1 + 09.08. 1.

Sortterne

STATUS 2020: Tilfældig gæst.

Alle iagttagelser:

1994: 08.05. 1 rastende.

Mosehornugle

STATUS 2020: Mulig ynglefugl i 1 år. Sjælden trækgæst.

Ynglefund?

Ifølge Fyns Amt ynglede arten muligvis i 1985.

Trækgæster

Arten er iagttaget 1976, 1985, 1988, 1989, 1993, 2011, 2012, 2013 og 2018 med 1-2 fugle samtidig.

Isfugl

Reservatet er et af de bedste steder på Nordfyn at se isfugl. Foto: Keld Skytte Petersen.

STATUS 2020: Sjælden trækgæst.

Isfuglen ses så godt som årligt i Kragelund Møllebæk, lige op til Reservatet.

Sanglærke

STATUS 2020: Ret almindelig ynglefugl.

Ynglefund

Sanglærken er en ret almindelig ynglefugl på Reservatet. Fyns Amt angiver 10-19 ynglepar i perioden 1990-2006.

Trækgæster

Arten ses ret almindeligt rastende i træktiden med maksimalt 25-85 fugle.

Engpiber

STATUS 2020: Fåtallig ynglefugl og trækgæst.

Ynglefund

Engpiberen er en fåtallig- ret almindelig ynglefugl på Reservatet. Fyns Amt angiver 10-19 ynglepar i perioden 1990-2006.

Trækgæster

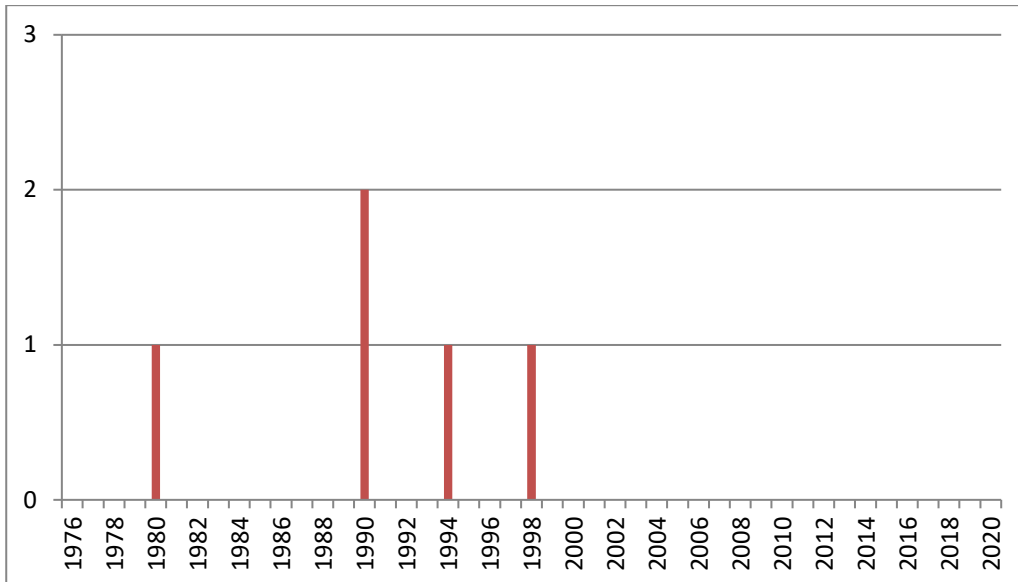
Engpiberen er en fåtallig trækgæst med "normalt" 10-20 rastende fugle. Helt exceptionelt rastede 370 fugle 21.09.2010.

Gul vipstjert

STATUS 2020: Forsvundet som ynglefugl. Fåtalig trækgæst.

Ynglefund

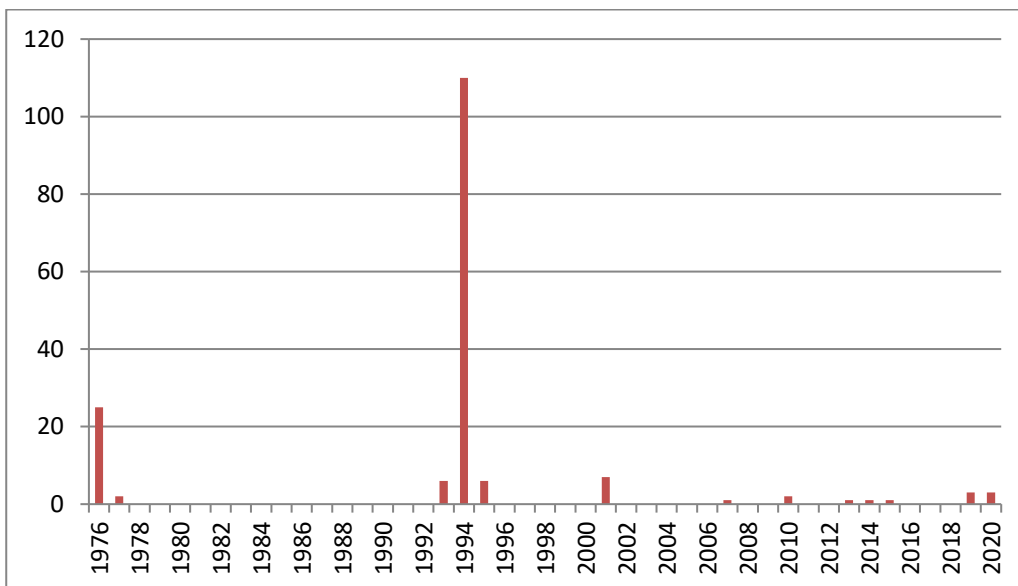
Gul vipstjert er fundet ynglende med 1-2 par 1980, 1990, 1994 og 1998.

Gul vipstjert, år hvor arten har ynglet på Reservatet 1976-2020.

Trækgæster

Gul vipstjert er normalt en fåtalig rastefugl i træktiden, men større antal med mere end 20 og undtagelsesvist mere end 100 fugle kan forekomme.

Gul vipstjert, maksimale forekomst på Reservatet 1976-2020.

Rørsanger

Status 2020: Fåtallig ynglefugl.

Ynglefund

Der yngler ca. 12 par på Reservatet.

Kærsanger

Status 2019: Fåtallig ynglefugl.

Ynglefund

Der yngler i omegnen af 10-15 par de bedste år.

Tornsanger

Status 2020: Fåtallig ynglefugl.

Ynglefund

Der yngler 10-20 par på Reservatet.

Stær

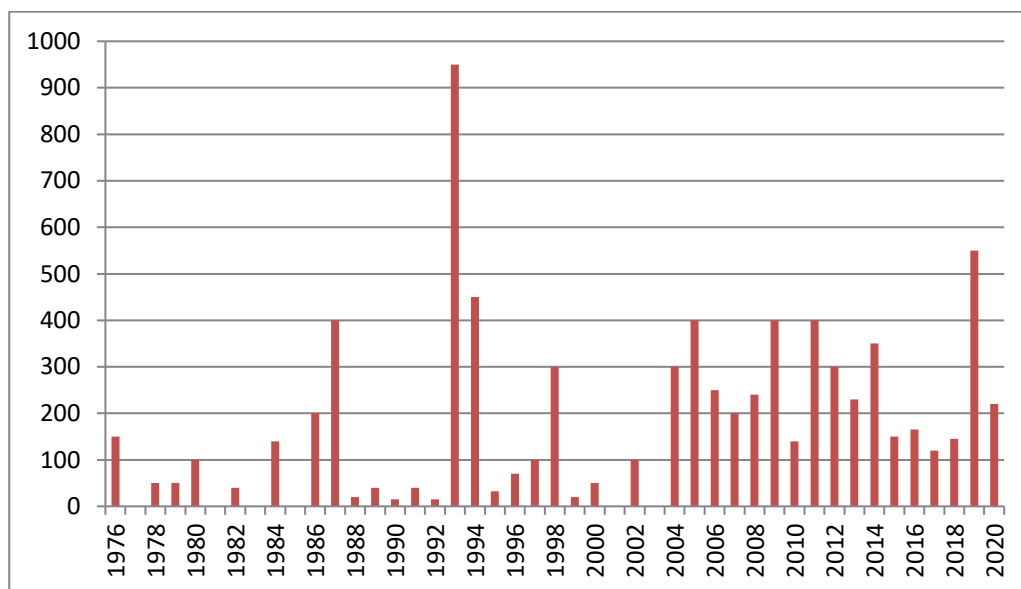
STATUS 2020: Almindelig trækfugl.

Trækfugle

Stæren raster og fouragerer før og efter yngletiden i fluktuerende antal. De bedste år 550 fugle, eller nogle hundrede.

Tidligere trækforekomster

Tidligere var stæren en langt mere almindelig trækfugl. Jørgen Stubgård så 50.000 stære til overnatning ved Ålebækken ved Gyldensteen Gods 26.09.1957. Så mange stære har naturligvis også "smittet af" på forekomsterne på Reservatet, hvor der må have været mange fouragerende stære dengang.

Stær, maksimale forekomst på Reservatet 1976-2020.

Stæren er stadig en almindelig gæst på Reservatet, men er som alle andre steder også gået tilbage i antal her. Foto: Kurt Due Johansen.

Øvrige observerede fuglearter

Udover de beskrevne fuglearter er følgende arter observeret i Reservatet:

Sort stork – tilfældig gæst: 31.07.2016 1 overflyvende.

Rustand – 19.-24.08.1994 1.

Indisk gås – 08.09.1992 1, 22.09.1995 1, 11.10.2000 1 og 25.09.2015 1.

Snegås: 11.08.-11.11.1984 1, 28.08.2006 1 og 09.09.2017 1.

Rødstrubet lom: 08.05.1988 1 og 12.02.1995 1.

Bjergand: lagttaget 1988-1989, 1990-1991, 1995 og 2010 med maksimum 70 fugle.

Nilgås: 10.09. 2003 1, 05.02.2012 1 og 20.03.2017 1.

Trane: 9 iagttagelser af maksimum 40 NØ 01.04.2005.

Sorthovedet måge: 08.04.2007 2 ad + 08.05.2015 1.

Splitterne – 12 iagttagelser 1986-2019 af maksimum 15 fugle.

Kongeørn – tilfældig gæst: 24.01.1996 1 juv. Rastende.

Huldue – uregelmæssig, sjælden gæst.

Fasan – Fåtallig gæst.
Agerhøne: Fåtallig ynglefugl/strejfgæst.
Ringdue – Fåtallig ynglefugl.
Gøg – regelmæssig (årlig?) ynglefugl og trækgæst.
Stor flagspætte – regelmæssig, sjælden strejfgæst.
Digesvale – årlig, fåtallig gæst.
Landsvale – yngler muligvis i boligen på Reservatet – ret almindelig-almindelig strejf,- og trækgæst.
Bysvale – fåtallig strejf,- og trækgæst.
Mursejler – regelmæssig, fåtallig trækgæst.
Skærpiber – årlig, fåtallig trækgæst.
Skovpiber – regelmæssig, sjælden trækgæst.
Hvid vipstjert – sjælden ynglefugl.
Gærdesmutte – sjælden ynglefugl
Silkehale – regelmæssig, sjælden trækgæst.
Jernspurv – sjælden ynglefugl? Sjælden trækgæst.
Rødhals – fåtallig trækgæst.
Nattergal – hørt i yngletiden 2007, 2010 og 2013.
Rødstjert – fåtallig trækgæst.
Stenpikker – regelmæssig, fåtallig trækgæst, maksimum 31 fugle 13.05.2006.
Bynkefugl - regelmæssig, fåtallig trækgæst, maksimum 28 fugle 15.05.1994.
Sortstrubet bynkefugl – tilfældig gæst – 27.03.2016 1 og 02.04.2018 1.
Sangdrossel – fåtallig trækgæst.
Vindrossel – fåtallig trækgæst.
Misteldrossel – regelmæssig, sjælden trækgæst.
Solsort – sjælden - fåtallig ynglefugl
Munk – sjælden ynglefugl.
Gærdesanger – sjælden ynglefugl.
Sivsanger – 25.05.2008 1 og 20.05.2019 1.
Græshoppesanger – hørt i yngletiden 1993, 1999, 2000 og 2005.
Gulbug – sjælden ynglefugl?/fåtallig trækgæst.
Løvsanger - sjælden ynglefugl?/fåtallig trækgæst.
Skovsanger – regelmæssig, sjælden trækgæst.
Gransanger – fåtallig ynglefugl.
Fuglekonge – sjælden-fåtallig trækgæst.
Musvit – sjælden ynglefugl.
Blåmejse – sjælden ynglefugl.
Topmejse – regelmæssig, sjælden strejfgæst.
Sumpmejse - regelmæssig, sjælden strejfgæst.
Halemejse – regelmæssig, fåtallig strejfgæst.
Sortmejse – uregelmæssig, sjælden strejfgæst.
Skægmejse – sandsynligvis årlig fåtallig strejfgæst.
Spætmejse – regelmæssig, sjælden strejfgæst.
Korttået træløber - regelmæssig, sjælden strejfgæst.

Rødrygget tornskade: Set i træktiden 1978, 1999, 2005-2007, 2012, 2015-2016 og 2019.
Stor tornskade – set 1977, 1989, 1995 og 2015.
Husskade – sjælden strejfgæst.
Skovskade - sjælden strejfgæst.
Allike – ynglende i Langø Mølle indtil 2016. Ret almindelig fouragerende i Reservatet, især uden for yngletiden.
Råge – Ret almindelig fouragerende i Reservatet, især uden for yngletiden.
Gråkrage – sjælden ynglefugl, almindelig trækgæst.
Sortkrage – sjælden strejfgæst.
Ravn – sjælden-fåtallig strejfgæst.
Pirol – hørt i 1983 og 1987.
Skovspurv – sjælden ynglefugl og strejgæst.
Bogfinke – sjælden ynglefugl.
Kvækerfinke – regelmæssig, sjælden trækgæst.
Tornirisk – sjælden ynglefugl.
Bjergirisk – fåtallig-ret almindelig trækgæst.
Gråsiken – fåtallig strejf,- og trækgæst.
Stillits – sjælden ynglefugl.
Grønirisk – sjælden ynglefugl.
Grønsiken – regelmæssig, fåtallig trækgæst.
Dompap - regelmæssig, fåtallig trækgæst.
Gulspurv – fåtallig ynglefugl.
Bomlærke – iagttaget 1993-1995, 2009 og 2012.
Rørspurv – fåtallig-ret almindelig ynglefugl.

Kilder:

- Andersen, Arne Hedegaard: Fugleagttagelser 1967-1992 (upubliceret).
- Andersen, Carl: Ynglende brushøns i 1930'erne (upubliceret).
- Anon: I Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 1951, side XVIII: Gyldenstens strandenge og Langø Plantage ved Bogense 30. april 1950.
- Beintema, A. J.: Meadow birds in the Netherlands, Pp. 83-91 I Scott, D.A. (red): Managing Wetlands and Their Birds. A manual of Wetlands and Waterfowl Management. – international Waterfowl Reserarch Bureau, 1982.
- Briggs, Lars: Oplysninger om strandtudse på Reservatet (upubliceret)
- Dansk Vildtforskning 1963/64: Meddelelser fra Vildtbiologisk Station, 1964.
- Bækkelund, Jens: Fugleagttagelser 1975-1993 (upubliceret).
- DOF-basen: Fugleagttagelser 1970-2020.
- Donark, Torben: I Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 1970, side 140-158: Falkenes udbredelse og forekomst i Danmark.
- Dybbro, Tommy et al: Fuglelokaliteter i Fyns Amt, Dansk Ornitologisk Forening, 1982.
- Ferdinand, Lorenz: Større Danske Fuglelokaliteter, København 1971.
- Fugleagttagelser i Fyns Amt: Dansk Ornitologisk Forening, Fynsafdelingen 1981-1990.
- Fyns Amtskommune: Forslag til Regionplan 1993-2005.
- Fyns Amtskommune: Fredningsplanlægning, forslag 1987.
- Fyns Amtskommune: Landsbyregistrering i Fyns Amt, Bogense Kommune.
- Fyns Amtskommune: Plantelister fra Gyldensteen (upubliceret).
- Fyns Amtskommune: Ynglefugle på Reservatet 1992, 1994, 1996, 2004 og 2006 (upubliceret).
- Havrevimpnen: Dansk Ornitologisk Forening, Fynsafdelingen 1974-1985 og 1992-1993.
- Hedeselskabets Tidsskrift: Årgang 89, 1968, side 277-287: Om arbejdet på Gyldensteen Gods, 63. 1605.
- Hellesen, Ib og Thomas: Fugleagttagelser 1992-1993 (upubliceret).
- Holstein, Vagn: I Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 1926, side 97-149: Fuglelivet på Einsidellsborg. Iagttagelser fra 1922-1925.
- Jespersen, Poul: I Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 1951, side 174-190: Knopsvanen som ynglefugl i Danmark.
- Johansen, Kurt Due: Fugleagttagelser 1974-2000 (upubliceret).
- Kronborg, Thomas: Fynske Fuglelokaliteter 1964 (upubliceret).
- Løppenthin, Bernt: Danske ynglefugle i fortid og nutid, Odense Universitetsforlag, 1967.
- Madsen, Jesper: Danske rastepladser for gæs. Miljøministeriet, Fredningsstyrelsen 1986.
- Madsen, Jesper: Træk- og overvintringsstrategier hos gæs. Miljøministeriet, Danmarks Miljøundersøgelser 1990.
- Meltofte, Hans: Danske rastepladser for vadefugle. Miljøministeriet, Fredningsstyrelsen, 1981.
- Møller, Hans Skotte: I Plejebogen, Fredningsstyrelsen, 1984, side 127-136: Strandenge og marskområder.

- Runge, Ole: Fugleiagttagelser 1960-1993 og oplysninger og oplysninger om forekomst af krybdyr og padde (upubliceret).
- Rørth, P.J: I Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 1953, side 64: Stor kobbersneppe (*Limosa limosa*) rugende på Nordfyn.
- Rørth, P.J: I Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 1953, side 144: Forandringer i gåsebestanden på Nordfyn.
- Stubgård, Jørgen: Fugleiagttagelser 1952-1961 (upubliceret).
- Svensen, Kaj Robert: I Dansk Jagttidende, årgang 73, side 146-148: Nordfyns fugleland.
- Trap Danmark: Odense Amt, 1956.

